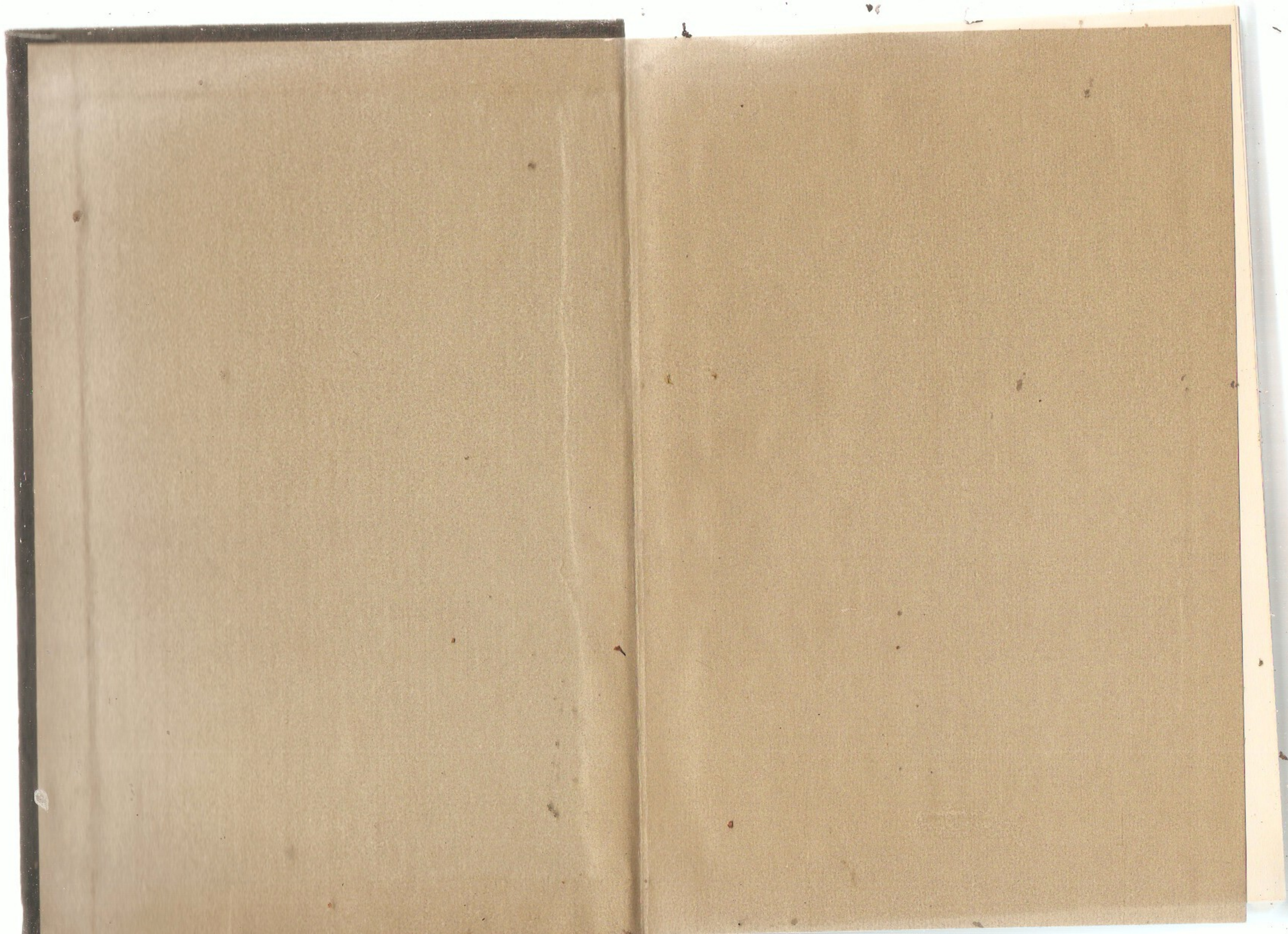

BETTI ALVER

THEOSFD

—

BETTI ALVER

BETTI

ALVER

TEOSED

1

TALLINN
EESTI RAAMAT 1989

ÜLE AEGADE

ASSAMALLA

LUULETUSI JA POEEME

1931-1988

E
A 54

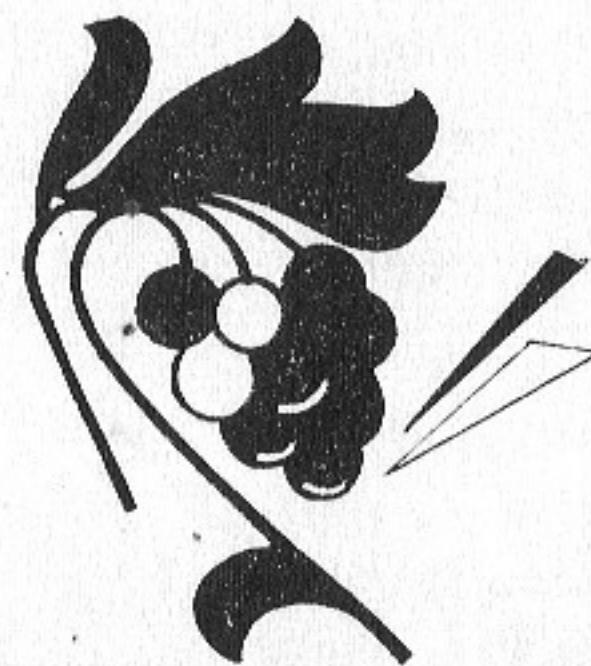
Kujundanud MAI EINER

A $\frac{4702770202-477}{901(15)-89}$ 507-89

ISBN 5-450-00596-2

© Kirjastus «Eesti Raamat», 1989

RÕÕMU TURBAN
ON TULEKARVA

TORE

Tore on turtsaka tuulega
tantsida jalad villi.
Tore on pirtsaka piinaga
otsida leidmata lilli.
Toredam aga on särtsaka saatuse süles
uinuda nuttes
ja ärgata naeruga üles.

ALGAV PÄEV

Miks, algav päev, on argipäev su nimeks?
Ma kuulutan su sekundid kõik imeks
täis iluehmatust ka täna hommikul.

SIM-SALA-BIM

Must Vari
kõplab kinni
kõik heledad
pilvepraod,

maas
üleni upuvad uttu
kodused
kartulivaod,

vihm ulub
nagu ei unuks
tal vana vettinud
pimm —

kuid äkki
äreavad hääled
läbi lahtise uneukse
kuskil hüüavad:
«Sim-sala-bim!»

Eluhommikul
emasüles
juba lapsele hakkas hinge
see otsekui omane mühin
ja sõnasegane
hõik.

«Suur sim-sala-bim
ja päike!
Salapäike!
Ilmotsatu
ime
on kõik!»

Ei siis küsinud pimedal päeval
ma küüntest kübarat,
vaid ihkasin kurbade killas
imelampi
ja -laternat,
võluvõtit
eedeni aeda,
mille väravat
eemalt vist nägid
kaks venda nimega Grimm —

kõike
töötas kord inimsoole
läbi avatud
hingeakna
tuppa
tuhisev
sim-sala-bim.

Ja kuigi
suurt salapäikest salgas
mõni pisike Peedu või Paul —
olgu tänatud
unesignaali!

Ilmsi
kusagil ikka
sai tulise tuuma
iidne
ja uudne
imede
laul — — —

Mind hoidis mu haldjalik ema.
Tõtt rääkis
mu tõsine paps.
Ma ihkasin ilmavalgust
kui nende lihane
laps.
Ma ihkasin ilmavalgust
mullariigis
ka muinasloolt —

kuni ükskord,
kui ema nuttis,
maakamaral kohkudes nägin
hirmsa hiilguse
pimedat poolt.

Seepärast,
kui sompu ja uttu
kadus vahel kartulipõld,
siis kartsin,
et kohe me treppi
sõidab õnnemaa sõbralik
saatkond
ja võtme-vapiga
tõld.

Paks kutsar
plaksab veel piitsa
ja me tuppä tulevad
need,
keda ehivad
kiivrid,
kroonid,
aumõõgad
ja kuldsed livreed — — —

Oh õudu!
Mu ema ei hoia mind enam.
Nii võõralt
vaatab mu paps.

Oh õuduste õudu!
Ma polegi mina
ja nende lihane
laps!

Mu jalas on klaasised kingad,
mu rinnal
teemandiread.
Miski virab ja voogab
mu ümber,
miski helkides
ehib mu pead.

Kole kavalad kammerhärрад
loevad sõnu mu suult.
Vausulgedest
sahisev lehvik
juba lehub mullegi
tuult — — —

Kohe maha peab jääma
mu kodu.
Kohe maha jääb
kartulipõld.
Mind viiakse õnnelossi!

Paks kutsar
plaksab veel piitsa —
ja liikvel
on võtme-vapiga
tõld — — —

—————
Mind viiakse õnnelossi,
mille väravat
eemalt vist nägid
kaks venda nimega Grimm.

Seal
unerahu ei häiri
enam iialgi
hingetuules
mühisev
sim-sala-bim.

Seal
valgete õispuude varju
jääb mustav murede mägi
ja ikaldav
elunurm.

Seal
helgivad eedeni õunad,
valuvermeta
päritud päevad —
ja kõik on kahtlusest kõrgem
kui selge
sätendav
surm — — —

—————
Veovankrid sõitsid mööda.
Mind hoidis mu haldjalik ema.
Tõtt rääkis
mu tõsine paps.
Ma ihkasin ilmavalgust
kui nende lihane
laps.
Ma ihkasin ilmavalgust —
ja leidsin kesk hämarust
kord väikese lambi
ja võtmed,
mis ei avanud
eedeni ust.
Kuid lambike põleb — — —

—————
Ja kuigi
nii ümbselt kinni
on heledad
pilvepraod,
maas
ülени upuvad uttu
kodused
kartulivaod,

suurt salamühinat salgab
mõni pisike Peedu või Paul —
olgu tänatud
unesignaolid!

Ilmsi
kusagil ikka
saab kiirgava kõla
hingehämaras
hõõguv
inimlaul — — —

— — — — —

ALLIKAL

Nõnda ma olin ja nõnda mind loodi —
aimajaks
hämaral allikal.
Palju, nii palju
näis ühtemoodi
tormava taeva
ja tähtede all.

Võrdlusi
aina võttes kui varnast,
nägin ma varsti,
et kõikjal mu ees
kõigel
on midagi omasarnast,
kõigel
on kusagil
hõimlane,
hõlmaja,
paarimees.

Nõnda ma olin ja nõnda mind loodi —
kuni kord allikal
küsis mu aim:
Mis on
inimsüdame moodi?
Millega sarnaneb
inimvaim?

Aga eimiski
hõlmanud iganes inimvaimu
tormava taeva
ja tähtede all.
Inimsüdamest
andis aimu
— valgusähvatus
allikal.

MARU 1

Kuulata: kauguses mühiseb maru —
märka ta laulu ja saa sellest aru.
Olgu täis tõkkeid ka mandrid ja veed,
marule siiski on lahti kõik teed.

Kuulata: kauguses lüüakse lokku.
Iganend elamu variseb kokku,
raagusid rabiseb murduvalt puult —
millega, millega köita küll tuult?

Rikkal on sulaseid, rikkal on vara.
Maru ent laulab ju teinepool tara:
Taltsana tupp sa tormi ei too,
lepituspootusid mina ei joo!

Mina vaid raputan, mina vaid rõhun,
pehkinud maja, ma pilbasteks lõhun,
rahet ja vihma toob kaasa mu lend,
kõu on mu sõber ja välk on mu vend!

Kuulata: kauguses mühiseb maru —
märka ta laulu ja saa sellest aru.
Olgu täis tõkkeid ka mandrid ja veed,
marule siiski on lahti kõik teed.

Must Vari käib akna taga ja üle me köögilae.
Teetrummel keeb suminaga. Me pann aga
kooki ei prae.
Tuul rabistab ruutudele raagusid puiesteelt.
Mu kere on ammugi hele. Ja vihm räägib
ladina keelt.

Mu ema ei vaata ringi, ei kolista kapiust.
Ta lõikab minule kingi lõhutud säärikust.
Mu isa loeb ajalehest uudiseid Aafrikast,
Rotschildist, rikkast mehest ja inglite
 kuningast.

Sa mine hulluks või halliks, kuid palgaga
 läbi ei saa.

Kõik aetakse kole kalliks. Ja Türgis väriseb maa.
Sa tellid lehte ja vaatad — üks kõmu ja keelepeks!
Ja suurtel on suured saapad. Ma parem jään
 väikeseks.

Kõik lähevad linna ja linna. Nüüd linnavärgid
on moes.
Eks mina võin müüjaks minna ka meie
Leihbergi poes.
Seal müün teile jahu ja riisi, müün kindaid
ja kübaraid,
müün huupi ja hulgaviisi pähkleid, mandleid
ja rosinaid,

müün sukki, saapaid ja salle, müün
supikastruleid,
suupille ja pärleid ja palle ja papist hobuseid,
müün kõike, mis hakkab teil silma, müün
präänikuid suhkrust ja meest —
poolmuidu ja päris ilma ja lepalehtede eest.

Kes näolt pühib higitilku, saab seepi sedamaid.
Kes ohates ostab silku, saab suuri heeringaid.
Kel sitsiseelik on katki või pigine pintsakukäis —
ärgu kartku need vähematki: terve riul
on riiet meil täis.

*Eks vaadake siia ja sinna! Siin on puldan,
siin pupenett.
Las kaubal joosta ja minna, nii et laksub
Leihbergi lett!*

Küll tänab siis mehemoodi härra Leihberg
meid kõiki! ... Vist.
Tulge, sõbrad, Leihbergi poodi! Tulge kindlasti.
Nägemist!

KODUSED ARVED

Must Mure
seob räti pähe,
kuid kodunt välja ei lähe
ja pintseldab
tuhmiks
toa.

Rõõmu turban
on tulekarva.
Ta jookseb mööda —
ja harva
toob meile
mõne maiusroa.

Me amet
ei anna ju tulu.
Liig palju tüli
ja kulu
teeb meile
mu noorem vend —

seesama,
kes pidudel prillab,
aina pandib me vara
ja pillab.
Ta nimi
on Mõttelend.

Kui ta mõnikord võtab võlgu
Suurelt Looduselt
surmapõlgu
ja me viimsegi
laiali veab —

siis ainult ja ikkagi
Tõde,
mu vanatüdrukust õde,
kodus arved
meil korras peab.

NOORUS

Kui elujõe viis meid kerge vene,
siis korjas kivikesi kaldateelt
üks nihver-nähver karjapoisikene.
Ta rääkis helisevat eesti keelt.
Küll ähvardas ta meile säru anda!
Küll nõokas meid! Küll naeris laginal!
Kuid lillepärg ja lähker oli tal
nii hoopis iselaadi, iselanda,
et hüüdsime: «Kas tahad meile tuua
paar lilleõit, paar piisakestki juua?»

Ta tänitas: «Ei too, ei too, ei too!» —
kuid lippaski ju läbi pilliroo
ja tõi me võtta pajuvõsa varju
kaelkoti, joomanõu ja maasikmarju.

Küll oli nopsakas ta nokkiv jutt!
Kui kentsakas ta kemplemine!
Ta käest ei andnud oma vanikut,
kuid ütles iga lille nime
ja imes ristikutest õiemett.
Me jõime lähkrist Kungla kaeuvett
ja nagu narrid naaklesime.

Näol naeruvalgus, näpus angervaks,
noor suvehaldjas tuli tantsijaks
me kisakilda.

Kaja,
lööp suure suuga lõkerdaja,
lõi lärmi lepikus.
Nii järjest valjemaks
läks meie killpall.

Siis kääksus kõrge värat.
Mäel karjus vanamees kui kokutaja kõu:
«Poiss, kurat-pärat!

Kari rukkis!
Kas noorte narrida on Kungla jooginõu?
Kas korjate mu koplis koerapalka?»

Me hirskasime kõigest hingeväest
ja hõiskasime:
«Malka, malka, malka!»
Meil olid naeruhambad omast käest.

Kes teadis aimata, et Soojasoigu vallas
kord kivilöövis tongutades takku
me sööme tinaviirgudega tuhakakku!
Veel meid ei närvetanud põuasond,
veel helises me haljas elukallas,
veel kiirgas Tuuletõusma kihelkond!

Me pagesime paati üle aasa.
Kõik tulid meiega! Kõik tulid kaasa!
Pikk Ilmaneitsi päris ihuväel
end meile ilmutas kesk hiiukaski.
Me karja hoidsime kord Kalevaski
ja Ilumäel.

Mis luges meile kaeblik metsamüha
või mõni toriseja habemik?
Päev oli pilvitu. Me pilgar pikk.
Me laulud — lapsikud.
Mis oli meile püha?
Ei midagi.
Ma olin õnnelik.

TULIPUNANE VIHMAVARI

Kui kõrged olid lauad ja laed!
Kui lähedal oli päike!
Kui lähedal taevast, kui kaugel aed!
Ma olin väike.

Olin väike, kuid ihkasin juba.
Rohkem kui nukku ja nukutuba,
rohkem kui pildivihku,
rohkem kui linnukest pihku,
täringuks tähte
ja palliks kuud,
rohkem kui tooreid tikrimarju,
rohkem, rohkem kui midagi muud
ihkasin,
oh kuidas ma ihkasin
tulipunast vihmavarjul!

Ja siis viimaks, viimaks ometigi
ta oli mul tõesti peos,
tõesti mu südame ligi,
mu kaenlas, mu süles,
kord kinni, kord lahti!

Kesk jooksujahti
tõstsin kilgates üles
suure päikese poole
omaenese väikese
tulipunase päikese!

Kord hoidis teda mu parem käsi,
kord tantsitas vasem.
Hüppasin, hõiskasin
ja olin valmis rataskaari lööma.

Ema ütles aknast:
«Ole ometi tasem.
Pane vihmavari pingile
ja tule tuppa
sööma.»

Kui kõrged olid lauad ja laed!
Kui lähedal oli päike!
Kui lähedal taevas, kui kaugel aed!
Ma olin väike
ja kähku sain küllalt roast.
Tippasin toast.
Käsi veel ukselingil,
lävel kepsu ju löömas jalad —

ma ei kilganud äkki enam
ega taibanud vähematki.
Minu pisike päikene pingil
oli katki.
Oli katki.
Oli keskelt murtud katki.

Suur päike
paistis korrakaugelt.
Lauad ja laed olid samad,
kuid hoopis madalamad.
Ma olin väike,
ei saanud millestki aru,

ei mõistnud, ei märganud muud,
kui panin pea vastu seina
ja nutsin
oma elu
esimest leina.
Ma ei osanud küsida, kosta
ega sõnadega kurta.
Ma ei lasknud end lohutada.

Ema lubas osta
uue varju, mis on veelgi kenam.

Uut aga,
uut
ma ei tahtnud enam.

PEDJA

Seal, kus pööripuitk ja loogas pajud
peegelduvad Pedja mustas vees —
sinna jooksen ikka pakku ajal,
kui mu hinges umbne viha keeb.

Kas mind rõhub ahas toakoobas,
rasvaving ja haisev murulauk,
elu rammalt, loiult roomav roobas,
nurjund ootus, hargnev sukaauk —

Pedja! Pedja! sinu kaldaliiva
tallad tambivad siis tusapalangu,
sinu õised, laisad lainetiivad
viivad minema mu vihavalangu.

Mul on äkki võlusõnu üleliia,
imet sõrmedes kui hanges lund.
Pillun võimatusi sinna-siia,
kuni huugama lööb hommiktund.

See on vabrik teispool lubjakuuri,
kaugest metsast tõuseb õhkuv kirm.
Jooksujalu tõttan jälle puuri,
hinges vastse päeva vastne hirm.

Jälle tahmana mu peale viha vajub,
tuhm kui tuhk, ma sorin tuhka lees.
Mina? ... Ei, ma olen seal, kus loogas pajud
peegelduvad Pedja mustas vees.

KAKS KEVADLAULU

1

Naerma peaksin mina nüüd,
naerma, et aken põruks!
Ent tummalt ma ootan hommikut,
suu ümber nutuvõru.

Issand! kuskil aosinetuses
seisavad noored, niisked kased,
kuskil murduvad praegu tammid,
suitseb tõrvane kütisease,

kuskil nagisevad puukodarad,
vajudes rummuni lumevette,
kuskil... oh, miks mina istun siin,
vahtides süngelt enda ette?

Nüüd mina tunnen, kõik oli tuhk,
mida otsisin lõõmavas innus.
Milleks minule kirevad uimad,
petlikud rannad, lilled ja linnud?

Maanteele nüüd kisub mu süda —
seni sihitult hulkuda tahan,
kuni jahedad kevadvihmad
pesevad silmist nukruse maha.

2

Kevad piirand selle linna,
tuultel' vastu ruttan.
Kõtk nüüd mulle vend ja sõsar,
tahaks laulda, nutta.

Roimar nelja täägi vahel —
peidad silmi, kõrvu.
Ah, nii tihti mustal tunnil
seisime ju kõrvu.

Valemängur, laadaline,
parkal, kingsepp, varas —
igamees mul täna sõber,
iga iste paras.

Naine närbuu sünges majas —
ehid kõhnu õlgu.
Nõnda palju, hirmus palju
olen sulle võlgu.

Kellele teind elu liiga,
joomar, pätt ja lurjus —
võtke, võtke minu süda,
rüübake end, purju!

ÄKKI ILM LÄKS SULALE

Äkki ilm läks sulale,
tuisk lõi valgeks linna.
Võtsin uued kindad käest:
milleks, milleks minna?

Heitsin nurka kübara,
mantli tuvihalli,
mähkisin end üleni
punasesse salli.

Vanaema oli noor,
kui neid lõngu keris.
Nüüd ta kondid kõdunend,
rätik ent kui veri.

Narmad nagu helmeread
minu randmel kõhnal.
Tunnen, ihust kahvatust
hoovab mullalõhna.

Äkki ilm läks sulale,
tilgub räästakallak.
Raban rõivad, kindad maast,
jooksen trepist alla.

LABI LILLEDE

Mis veider unil! Mulle näis,
et kõik maailm on kisa täis,
et käes on jälle kevad,
et mürab mets ja kärab aas,
et rohi lausa laulab maas
ja lilled kõnelevad.

Oh ehmatust, oh jahmatust!
Nad räägivad kui raamatust —
kõik õrnad õienupud,
kõik pärnad, pajud, pihlapuud.
Ja seal need kuldsed kiljasuud —
need on ju kullerkupud!

Ma põgenen, kuid koduteel
mu kõrvu kostab kaua veel
lärm aasalt, metsa vilust.
Oh ehmatust, oh jahmatust!
Nad räägivad kui raamatust
kõik õitsemissel ilust.

Siis, kõrvus kole lillelärm,
kaob korraka mu meelehärm.
Ma ärkan. Seina takka
lööb nagu ikka tunnikell.
Nii kerge on mu südamel,
et kas või naerma hakka:
mu lillet salamahti
üks pung on läinud lahti.

SUVI

Taeva silmad on mu kohal
sügavad ja hellad.
Kõrgel rohelises kuplis
lõövad metsakellad.

Suvi sammub üle põllu,
juustes viljakõrred,
mullas kobrutades käivad
suured pulmatõrred.

Mõdupiisku pillab õitest
ristik mesirõske.
Maasikatel magus veri
valgub ühte pöske.

Õnnekruusid ääretasa!
Päev on lukku pannud
roosipuhma õhetusse
mustad murekannud.

Rõkka, kägu! Homme juba
kustub hää su nokas
ja meil mõlemal on kurgus
valus odraokas.

JÕGEVA JA PEDJA VAHEL

Kõik ju oli harilik,
kassikäpad, kanarbik
Jõgeva ja Pedja vahel.
Varsakabjad olid mul
vastas varahommikul
Jõgeva ja Pedja vahel.

Nägin igal sammul neid
ammuilma omaseid
kurekatlaid, kummeleid,
tuhandeti tuttavaid
karikakraid, kellukaid
Jõgeva ja Pedja vahel.

Raudteelill, raudteelill!
Asukoht kui alasil,
lehed liipri lähedal,
lisajuured liipri all,
õied õhus õrevil,
varred maani marraskil.
Raudteelill!

Andku andeks angervaksad, mesikad, madarad, kure-
rehad, kukerkuused, hiireherned, raudrohud, pujud, put-
ked, reinvarred, köömned, tulikad, oblikad ja teised Raud-
tee Flora lihased lapsed!

Vabandagu mind mesilased, kiilid, kimalased, sääsed,
põrnikad, ritsikad, liblikad, lepatriinud, vaablased, varb-
lased, varesed, harakad, vihmakassid ja kõik põlistutta-
vad maa ja taeva vahel!

Traadid laulsid. Nende keelt
ma ei mõistnud. —.—.—

Läksin ära roobasteelt
Jõgeva ja Pedja vahel.
Imet ma ei otsinud,
tavalist ei trotsinud
Jõgeva ja Pedja vahel.
Polnudki ju hiiupuid,
tea mis taara-tammikuid
Jõgeva ja Pedja vahel.

Teie aga, kõrgesti haritud roosid, lilliad, krüsanteemid,
nelgid, kameeliad ja mimoosid, — ärge pange pahaks mu
piiratust! Mis teadsin mina teie ilust ja teie hellitajatest?
Või mida teadis hellitusest meie koduaia kassinaeris?
Käoking? Talimirt? Murtudsüda? Nemad ju õitsesid nagu
elukeelu alt, ei võtnud vihaks tuult ega tormi, ei põuda,
pakast, maapõrumist, rattamüra, tuhka, tahma, õlivingu,
vedurisuitsu ega tulist auru. Vahel küll väliselt nagu väl-
gu võetud, olid nad ometi raudse tervisega ja vaata et
peaaegu hävimatud.

Raudteelill, raudteelill!
Asukoht kui alasil,
lehed liipri lähedal,
lisajuured liipri all,
õied õhus õrevil,
varred maani marraskil.
Raudteelill!

Ainult rässakas jorjen oli natuke õrnema loomuga,
kartis külmetust ja magas talvekuudel meiega ühes toas.

Läksin põiki. Niiduperu.
Tavaline metsaseru
Jõgeva ja Pedja vahel.

Kastenõres kase all
piibelehed, piibelehed, piibelehed!

Oite hõbe-hillerdist
levis lõhnarohelist.

Aga tine tihedik
jäigi jaherõsiseks.
Mets ei olnud sõbralik.
Tume silm lõi tõsiseks.

Pimeduse parte all
kumas miski kaugemal,
kumas nagu küünlajalg
mustal mullapõrandal.

Sina? Kust sa siia said?

Muidugi ei tundnud ma teda. Alles palju aastaid hiljem sain teada tema rahvusvahelise varjunime — Cypripedium — ja nägin raamatutes ta näopilti. Mis ütlesid kõik trükitud tiitlid ja paberist pildid tema eluilme kõrval! Kuidas teda ka kirjeldada — ta oli teistmoodi. Kutsugu teda Kuldkingaks kes tahes, kuid oma tiibadega meenutas ta mulle helkivat õhusõitjat, kes parajasti pilvest kukkunud ja päise-päevi-pimedas ringi vaatab. Et mis meid siin ootab?

Kus on sinu kodumaa?
Tulid ihuüksinda
meie laane laternaks?
Tulid nagu lahke laps
tuppa tulenäitajaks?

Nüüd märkasin ta näol punaseid kriimustusi. Oli ta kukkudes viga saanud? Kellegi käest põgenenud? Ennast kaitstud? Mingit oda ega okast ju temal ei olnud. Ega minagi teda puutunud. Küsisin ainult üht-teist, nagu me vahel ka tuulelt, pilvelt ja taevatähelt kõige võimatu-
maid, kõige pöörasemaid asju küsime, ilma neilt see-
pärast veel mingit vastust või valemist ootamata. Pealegi pidasin ma oma kaaslast paremal juhul mõneks lõuna-
maalaseks, mõneks türklaseks või egiptlaseks, kes minust põrmugi aru ei saa. Niisuguse näoga ta seal seisiski, kulu-
tas muudkui jumalamuidu oma kallist lambivalgust ja paistis endamisi aru pidavat. Korraka ütles ta mu sula-
selges emakeeles:

Ilmauks on irvakil.

Kõik on kuskil võimalik.

No kuule, see oli alles üllatus! Mina oma pisikese Kilgi kooli haridusega ei mõistnud sellest vastusest midagi halba välja koukida, vaid hakkasin külalist raudtee äärde kutsuma, kus ka teisi nägijaid-kuuljaid leiduks. Kes oleks tihanud tema toredusele öelda: «Mine sina metsa oma jutuga!» Kuid vastaja vaikis. Nüüd lõin minagi viivuks kõhklema. Kuhu ma teda kutsun? Kas temasugune saab liivalademe otsas ära elada? Joogiveeta läbi ajada? Aga kuidas teised said? Mitte ainult vanad vilunud raudtee-
kaamelid ja põlised paigapidajad, vaid ka noored õuna-
puud, marjapõõsad, viljakõrred, linavarred, kartulid, kanepid, päevalilled, hernerid, oad, moonid, kressid ja tuhanded teised läbirändajad suutsid seal oma kanda kin-
nitada. Maikellukesed, kes olid ometi nii peened ja ära-
valitud, et nende pilte lõhnaõlipudelitele kleebiti, — isegi nemad oskasid seal olla ja seltsida.

Kirjeldasin oma imerääkijale õige meeldivates värvides inimesi, kes alalõpmata kuhugi sõidavad, vaguniaknast välja vahivad ja mõnikord lahkesti taskurätte lehvitavad.

Kuid ma ei vaikinud raskustest. Veepuudus ähvardas kõiki. Ka liiva alla jäämise oht oli alati olemas. Aegajalt veeres virnade viisi liipreid, piketiposte, roostetanud naelu, mutreid ja traadiga kokkuseotud raudpolte teetammilt alla. Siis oli rusurada taga, leina ja põdemist pikaks ajaks. Kui aga terve platvormitais raudteeroopaid maha laaditi, siis läks rohukamar tagurpidi rulli nagu vildikangas, — ei sul olnud enam omakseid, eluaset, leivamuret ega olnud mõnikord sind ennastki. See teadagi oli kõige halvem, mis üldse võis juhtuda.

Ja siiski jäi veel midagi, millest ma isegi rääkida ei tihanud. Kõik need ilusate kübaratega daamid, uhked linnahärrad, mundrymehed, antvõrgid ja mamslid ei küsinud kuigi palju sinu lillenäost. Nad lõopisid vaguniakendest kompvekipabereid, apelsinikoori, suitsukarpe, singikamarat, konte ja kalapäid sulle kaela ja otse vastu vahtimist, kuidas aga juhtus. Tuul küll kahmas lennult mõne rasvase ajalehe ja viis kaugemale, aga paljude tema üksinda hulga vastu jõudis.

Ei ole kuigi lõbus kanda kaelas vorstinahka ja peas munakiivrit, eriti kui sulle vedelat munakollast silma valgub. Mõnikord näidatakse näpuga, naerdakse ja leitakse, et sa õige halenaljakas oled. Et säärast asja taluda ja ennast mitte täiesti kaotada, selleks on siiski vaja midagi muud kui ainult iluandekust ja purpurtiibu.

Ma tundsin üht puhta pilguga sinisigurit, kes niisuguse alanduse pärast punalillaks läks ega kunagi enam toibunud.

Aga ma tundsin ka üht päris loomuliku taibuga takjat, kes pähekukkunud konservitoosi mingiks haruldaseks

lluehteks hakkas pidama ja nõnda õrjetuks muutus, et temaga enam läbisaamist ei olnud. Ega keegi teda seepärast vihanud, öeldi ainult möödaminnes: «Va takjas!»

Ei, neid näotusi ma nii haruldasele külalisele targu ei jutustanud. Ta vist oligi minust juba tüdinenud ning andis oma vaikimisega märku, et ma teda kauemini ei kiusaks. Natuke haavunult soovisin temale head omaette olemist ja tulin tagasi raudtee äärde. Parajasti läks mööda hommikune kiirrong. Reisijad veel magasid. Ainult keegi unise näoga isand vaatas vaguniaknast välja, tõmbas paberossi ja haigutas. Pähe meile sedapuhku midagi ei visatud.

Traadid laulsid. Nende keelt
ma ei mõistnud. —.—.—
Käisin jälle roobasteel
Jõgeva ja Pedja vahel.

Mis aga oli minuga juhtunud? Kõik, mis minus mõtles, tundis, imetles, aimas, lootis, ihkas ja hõiskas, — kõik see oli korraga nagu mesilase nõelatud ja äratehtud. Ikka ja uuesti vaatasin metsa poole. Otsustasin oma salakavala salvaja homme — maksu mis maksab! — lagedale tuua. Kuid järgmisel päeval teda ei olnud. Lihtsalt ei olnud enam. Seda ma muidugi ei teadnud aimata.

Ees oli pikk põuane päev. Õhk virvendas. Minu arvutud janukaaslased raudtee ääres lasksid pead longu ja lõõtsutasid: «Juua!» Nad olidki juba kollatõppe jäämas, kuid pidasid vastu. Kastepiisani. Vihmani. Järgmise vahetuseni. Lõpuni. Kuidas keegi. Kuidas kellelegi siin kumisevate traatide all õnneks antud.

Raudteelill, raudteelill!
Asukoht kui alasil,
lehed liipri lähedal,
lisajuured liipri all,
õied õhus õrevil,
varred maani marraskil.
Raudteelill!

ESIMENE TUND

OLI EMAKEEL

KOOLIMINEK

Savilatarn laubal,
heliredel seljas,
taskus tähtede tunniplaan,
jooksin ma piki vaikuse tara
teistera teedele koguni vara,
kannul murede muckerjaan.

• Porilauka lastega üheskoos
kandsime trepile mulda ja prahti.
Punaste pükstega tuuleroos
keeras viiulivõtmega
kooliukse lahti.
Küll oli avar me avaõhu-klass,
kuhu meid vilistas vihmakass!

Kuigi seal ajas me kätatsev kamp
laiali lausete siidised lambad,
vankusid säravad sõnade sambad, —
katki ei kliranud
päikeselamp.

Esimene tund oli emakeel.
Enne meid murjaneid muidugi pesti.
Olles kõik õhu ja mullagi mesti,
teadsime üht ainult mudasest maast:
pori
ei ole veel
sajandi saast.

A

Korraga
kusagil kõrgemal kõlistas kella
sajandi koolitädi Satanella,
lõõmasid linnad ja mürises maa.

Klassis me häälekas õpetaja,
kohkunud kaja
kordas koos meiega:
«Trahh-trahh!
Traraa... aa... aa...!»

Siisap see mürin jäi metsadel meelde,
sattuski lehtede sahina keelde

ahistav
aabitsa
hiiglane

A

ÕPILASED

Koolis loeti kaht juttu —

«Kosmoraama» ja «Kaos».

Meie harjutusklass oli kolmes jaos.

Ikka seal istusid esimeses reas

pisikesed pärituuled ja õnneõhud.

Neil olid heledad heegelmütsid peas,
proosamannast näod ja prosoodiakõhud.

Viimseni vagad ja valgetverd,

kodus ja koolis kui ainuke raskus

tilluke talisman-triikmasin taskus,

tahtsid nad siledaks triikida merd,

panna pärkuni pasunad

portselankappi.

Nende kõned ja kombed

olid lahked ja leebed,

nende hinded ja tunded olid eriti head.

Ainult kõike nad kartsid —

laadapraänikut,

labakut,

põrandalappi,

tõrvatunkesid,

elu

ja heeringapead.

Klassi keskel käis pätsiga praktikat
pärm.

Ikka seal karjuti, kakeldi-kisti.

Rusikad püsti ja hambad risti,

ruttasid raginal sõnasõtta,

tahtsid kõik vägisi västliga võtta

kisa, müra ja kära,

läre, menu ja lärm.

Olid need alles pörakad poisid!

Olid need alles peruvil pööripead!

Kõik neile meeldis,

mis mürtsus ja kärtsus,

kõmas ja kaikus,

lõi midagi uppi,

luppi ja loppi.

Vahel, kui tundi tuli tuulevaikus

õi vihm oli pika jutuga,

siis nemad karjusid:

«Mats, uha vett!» —

kargasid üles ja tegid kõik poppi,

kolkisid killadi-kolladi

pada,

loopisid laiali pupemad pildid,

saksemad saiad ja lauanõud.

Saapanumber oli neil 100.

See oli jõmmakas

elujõud.

Meilegi, meilegi kolmandas jaos
meeldis kõik elav, mis otsis ja eksis,
lootis ja lendas,
põles ise
või paistis
teiste tähtede tõttu.

Peagi meid peletas kujutu «Kaos».
Me ju tundsim seda.
See kahmas ja kahmas
ja neelas ja neelas
ka väetimat valgust
su endamas endas.

Kui «Kosmoraamat» meile luges
kord elurõõm,
peas kollased kakrad,
käes punane tulp,
armas alahuul natuke nakkis
nagu metslase mammukulp,
ja meie ta ümber kõik üheskoos
lõime porilauka lastega päikesepolkat
nii elevil-põlevil nagu meid loodi, —
siis hüüdis üks pisike pornorett:

«Ikka juba ivake
inimese moodil!»

KARDA KIITUST

Püha puuslikku
sa ei palu,
hingeülbust
ümber ei hinda,
kiidukõrsi
põllul ei põima.

Eile
sulle ju sosistas elu,
et sa oled homme siin tähet
veel ainult
vaimetu
vari,

kui su kõrval
keegi
ei naera,
kui sind sõbergi
enam
ei sõima.

IGAVENE AARIA

Me koolis käis kohta kuulamas
professor Irin-Virin.
Tal oli must sametist saterkuub,
kriitvalge valatud kikilips
ja hää nagu klaasiklirin.

Ta kargas katuselt korstnasse,
ja laskudes alla me ahju,
seal alustas igavest aariat:

«Ah mõrad ja killud!
Oh võlu ja valu!
O donna Clara!
O mia cara!
Kui kahju! Kui kahju! Kui kahju!»

Me jookstime Irina-Virina eest
kõik laiali laande ja linna.
Seepärast nüüd undabki uluall
ta naine,
suur sopran
Irinna-Virinna.

NOVAATOR

Tasa töötas kujutav kunstnik
novaator Kivilihv,
peas Haanjamaa kuppelkaabu,
rinnataskus Tahkuna riiv.

Ta kuhjas kvartsi ja kruusa
merepiiril ja mannermaal
ning ikka tal mõlkusid mõttes
uued vormid,
uued voolusängid,
uued muinastornid ja torsod,
mõni maardla
ja mineraal.

Mis ta otsis me väravalappes?
Miks ta iial ei märganud meid?
Kas ta kutsus kuhugi kaasa
graniti ja telliseid?

Ainult kord,
kui ma kõrgetel karkudel käisin
ja meil põnnidel põrises trumm,
siis äkki
kesk hõljuvaid härmalõngu
rääkis minuga ränide keeli
see sõnatust sõnatum.

KODU

Kui Jõgeva-Kallaste joonel
meid äratas
meteorii —
siis lendas mu eluhoonel
uneaknasse
uksepiit.

Nii leekivat luulelippu
ma pelgasin
Pedja jõel,
kus kasteheinale rippu
jõi pinisev
piksenõel.

Kaugel
seisid kesk tähesadu
Kärde,
Sadala,
Lohusuu.

Kõrgel
kuulutas kantside kadu
Torma taevale
Kudina kuu.

Aga kui Painküla päike
laulis
aasaheinade aust —

siis nutsin ma, ise nii väike,
ja tundsin:
liig suur
on taust.

SÖTSE

Me kõrvalmajas nurga peal on luulesaal
«Küpress».

Me Sõtse käib seal küürimas. Ta perenaine
on poetess.

Aovalgel perenaise toas lööb laksu
aknaklaas.

Mansard on loomisprahti täis ja taevasimsid
kesk risu maas.

Mu Sõtse äigab luuaga paar pilve
palkonilt,
kusjuures kukub kildudeks ka perenaise
pikk õhupilt.

Kuid poetess ei pahanda ja väldib ise alati
paraadiust.

Küll näib ta täna kurb ja hall!

Kas kodus polegi ta meest,
Suurt Uksindust?

Kesk piduruumi raputab mu Sõtse tumerohelist
küpressipuud.

Koos varblastega pörkavad puuvõrast välja
püstolid

ja kapron-kakaduud.

Nad põikavad kõik peeglisse,
kus nähtaval on Tuisumaa

kottpime lumetorm,

õrnroosa õhus lendav linn

ja Une-Okeaania

uus tähetorn.

Küpressi varjus kaugemal maas kiirgab
klaasist kast.

Seal kõnnib vaikne poetess jääkülmal
kivipõrandal.

Ta valvab surnud last.

Mu Sõtse tuleb joostes — ja lapsel silmapilk
on rinnal röske mullaraas,
käes kaseleht,
näol vihmatic.

Küll sajab!

Samal sekundil,

kui peeglis nagu liblikad on lennus
türgi turbanid, —

laps aevastab,

laps rabeleb.

Ta jalanukk

lööb vastu silmi Sõtsele.

No vaata-vaata,

kus riiukukk!

See laps on elust elavam,

ta kiljub, karjub, taob,

maast kargab lakke,

lennutab

end läbi luuletrellide

ja kaob.

Ta kaob maailma kärinas, kui uusi unepilte
koob luulesaal «Küpress».
Miks aknalaua kummuli
on poetess?
Kus on ta laps? Kus on ta mees?
Kas on tal halli taeva all
mõnd sõpra-sugulast?

Oh kui mu Sõtse undki näeks
poesiast!

SONARINE

Mina, poissi peenikene, huikasin kesk aasa.
Sõnarine sõitis mööda, hüüdis: «Tule kaasa!

Tule kaasa ilmapulma, võta süda rindu!
Tule kaasa Kuldalasse kuulma kukulindu!»

Sõitsime siis ilmapulma läbi haavasalu.
Mina, poissi peenikene, päris paljajalu.

Ilmapulmas trallitati, löödi kiidulokku:
«Au ning Ilu peavad pulmi!
Laulame nad kokku!»

Laulsid kiltrid, laulsid köstrid, kõigil uhiuued
siidirätid, pulmapüksid, uhked upsikuued.

Sõnarine vaatas peigmeest,
vaatas korraks pruuti,
virutas kõik vorstivaagnad laual uperkuuti.

Virutas ja karjus kurjalt:
«Kes on, kes on pannud
kukulinnuks kuuse otsa kupja kohvikannud?

Peigmees on teil paristaja,
pruut on vana rusu.
Ilmarahvas, pulmarahvas, ära kõike usu!»

Oh sa jutas, kus nüüd köstrid
naersid hapu suuga,
togisid meid uksest välja pika toobripuuga.

Sõnarine jagas hoope: «Meil on aega vähe!»
Mina, poissi peenikene, pätsiga sain pähe.

Nõnda kehvalt läks me lugu
ilmapulma peres.
Käisime ka Ihamarus, Koluveres.

Kuulasime kohisevaid ajakoski.
Taga Tarbatut lõi paistma
tume Tartaroski.

Toone külas kutsuti meid musta mullaonni.
Sõnarine sõimas vastu: «Ei me jäta jonnil!

Ei me tüki Vilu valda, ei me vaikselt vindu —
meie lähme Kuldalasse kuulma kukulindul!»

KODUNE KIRJANDUSTUND

Must Vari käib akna taga ja kobab
me korteriust.
Mis uutmoodi õhinaga me uurime kirjandust!

Me täna ei kisenda huupi:
«Kõik teised on jahupead!»
Telste peas on ehk teri ja kruupi
ja mõndagi mõttekat head.

Me tahame teada, kas looja
on tõesti piiritult prii?
Kas kiirgavad valgust ja sooja ta juuksed?
Või pilgud?
Ja pintsak?
Vist pole see nii.

Mõni mees, kel on lokke ja laupa,
kuldprillid
ja puhevil pluus —
muudkui sohiseb köidete kaupa, nagu oleks tal
takud suus.

Mõni teine, kel värsivirves lööb vilkuma
ridade raadium —
näib vilets kui vihmakirves
ja vaheti kõige vaimetum.

Mõnel värsil on vänderjalad.

Mõni mõttemärku ei saa.
Mõned sõnabetoonist palad näivad hiljem
kui märg halvaa.

Võib ju pörkida nagu pörgel.
Võib ju siduda ennast sõlme.

Võib ju väänata
silmi ja suud.
Aga kunst on koletu kõrgel.
Aga kunst on salalik sügav.

Ja kunstitükk
on midagi muud.

Ei vist aita ka viin ega õlu, vitamiinid
ja kohvipaks.
Aina loojate varjatud võlu vahel sähvib
kõik elavaks.

Palju sädinat ära neilt palu.
Just niisama kui sinul ja mul,
on hamba- ja südamevalu
igal sündinud laulikul.

Ning ikka on isemahti

neil hoopis hullemat hoolt:
nende ukseid käivad kõik lahti

ainult
hingede poolt.

KOOL

Sul koolis käies vööraks jäi see klass,
kus uksel suur Minerva pea on vapiks,
kus valvuriks on fosforsilmne kass
ja sarkofaagid pärgamendi-kapiks.

Seal lektoriks on keegi lonkur lord,
ning samuti, lai mantel matkaks vöötet,
vöib Ahasveerust silmata seal kord,
kord Sokratest ja salanöunik Goethet.

Seal öpilasi juhik sama vaist,
mis Fausti, Zoroastrit, Gobi nöidu,
ning saatanate seltsis kõigist maist
Mefisto teadustesse süüvib vöidu.

Ent viimses pingis, otse vastu ust,
laup kipras, kulmudes veel mõni agan,
veab lehele, mis tindist täitsa must,
poolunisena tähti Vanapagan.

MÖRANE PEEGEL

Sel ajal, kui meil olid saiad
 veel krõbedad ja kopsakad,
 kui kapsalehed olid laiad
 ja naised hästi lopsakad,
 kui mulgid kandsid musta vammust
 ja kurni viskas iga naakmann,
 kui köstri lehm läks lõhki rammust,
 kui juturaamatuid müüs Laakmann,
 kui rasvast läikisid veel koid,
 pannkoogid, kraed ja kardavoid —

sel ajal palju riiet rikkus
 üks väike rätsep. Varaku
 ta juba unistama tikkus
 teatrist... Jumal paraku,
 mis imelikke käiseid, õlgu
 täis püha põlemist ja põlgu
 ta lambivalgel kasinal
 küll õmbles kokku masinal!
 Siis võites endas argust, häbi
 — ja vastuoksa tavale —
 läks rätsep nõelasilmast läbi:
 ta pääses näitelavale.

Ta oli noor, ta oli sirge,
 tas oli ägedust ja kirge,
 ta luges, õppis päevad-ööd —
 võib-olla liiga laialt voolas,
 võib-olla rängalt üle soolas
 ja tegi ainult kirvetööd...

Ükskõik! Ta lõkendama sundis
 nii mõnda noorukit, kes tundis,
 et elus võita on ka muud
 kui mütsitärn ja kroonu puud.
 Nii mõni süda rutem tuksus,
 nii mõnelt laubalt kadus kurd,
 nii mõni neitsikene luksus,
 nii mõni poodnik, paks ja turd,
 kes hädavaevalt mahtus tooli,
 lõi vastu vestirinda peo,
 ja võltsilt kaaludes petrooli
 veel kaua mõtles: at sa reo!

*

Siis korraga kõik nagu puitus,
 kõik oli hall ning õhuke,
 ta muutus kambameheks, luitus
 ja väike kumer kõhuke
 tal kasvas ette. Juba vajas
 ta tetri tühi-teab-mis-moodi,
 kuid väikses luberikus majas
 läks tihti näljasena voodi
 noor naine, pihal narak sall
 ja süles laps kui naksutrall.

Suur keha vispenites pooksis,
 kuid vaimult väetike ja kehv,
 see naine kambriist kambri jooksis,
 pääs ruuduline siidilehv.

Tõmp ninakene rõõmsalt kirtsus,
ta muudkui siristas ja sirtsus,
ta suudles tütrekese päkki,
ta võhivõõraid lapsi paitas,
ta kärbseid liimilt lahti aitas,
ta ikka naeratas ning äkki
arseenikuga lõpetas.
Last poputas ja õpetas
lesk isa....

*

Jah, ta pildus kiiri
veel mõnikord, kui mängis Leari,
kuid kahjuks polnud sama eht
ka Mogri-Märt ja Piibeleht.
Kuid mida kasvatusest teadis
me kaunishing ja elumees?
Ta valvas väikse voodi ees,
aeg-ajalt lapse linte seadis,
tal oskamatult juukseid suges
ja — süda nukker, silmis vesi —
ta suuri monolooge luges
ja tüdart plekist vannis pesi.

*

Laps oli kerge nagu agan,
ta ilu pilku lummutas,
kuid mingi kurikaval pagan
ses hinges rõõmu summutas.

Nii murdis ketikesel kaarde
ta risti, oma lemmikaarde,
nii armastatud nuku viis
ta naabrilaste kätte õue
..... Kui süda siis
lilig suurest rahutusest pistles,
laps taadi näitemänge jatkas,
triiklaua Taanimaale ristles,
verandalt Helsingöri matkas,
ja vana vöödiline Ints
kord oli kuningas, kord prints.
Ta loksis juukseid kuumal kahvilil
ning joonistada meeldis tahvilil
tal pikki, keskelt kitsaid kehi
ja suurte vuntsidega mehi.

Kesk tütarlapsi koolipingis
ta oma tuju talitses,
kuid poiste käratsevas ringis
me väike Nenni valitses.
Uus lemmik talle nalja tegi
nii neljapäevast reedeni,
ja nagu paha vaim lõi segi
ta mängumuru-eedeni.
Siis tulid hoopis teised tuuled,
kuuvalgus, udemetes huuled,
kõik armu arad annused.
Siis tantsumürglid, kabinetid,
käestlänud õppurid, kadetid
ja kõlisevad kannused.
Ning nagu vältimatud lülid
siis tulid võistlejate tülid,
lein, vanded, lõhkikistud kõrvad
ja mõned kurvad endamõrvad.

*

Sel ajal igast kõnetoolist
 meil noorte kriisist kisati
 ja linna tütarlaste koolist
 must lammast välja visati.
 Nüüd emad õhutasid põlgu,
 sõbrannad kehtasid õlgu,
 nii äkki elu nägu muutus:
 vaen teda külma käega puutus.
 Kuid nähes naiste silmis nooli,
 kõrk joon ta huuli palistas:
 liig ruttu tugevamaid pooli
 ta väike apsat alistas.
 Tal kevadine torm ja tung
 tõi pilku julgust. Kartlik pung
 nii puhkeb, küsimata: milleks?,
 meelõhnaliseks purpurlilleks.

*

Ning taat... Ah, taadilt lendamisi
 viis aja lavatöö ja naps,
 kuid kaardilauas endamisi
 ta ohkas: vaene, vaene laps!
 Veel siis, kui oruksjäänud maimu
 ta hällis kurvalt kiigutas,
 hirm sageli end liigutas
 ta südames. Tal polnud aimu,
 mis teda sirutama sundis
 kätt üle magaja

*

Orb ise mängust mängu tõtles
 ja märkis võite tabelis,
 kord riivamisi surmast mõtles,
 kord kuulas kelli kabelis,
 kuid alati tõi troosti leinal
 pronkslühtritega peegel seinale.
 Sääli klaasis, taustaks langev lumi
 ja häärma hõbeheegeldus,
 ta särav pilk, ta tõmmu jumi
 nii nõiduslikult peegeldus.
 Kõik ehtis teda: talve kalgus,
 kesksuue roheline valgus,
 oktoobrivihma vinetus.
 Jah, pahegi tal veetlust andis
 ning oma tuhme lilli kandis
 ta kiharaisse inetus.

Kord klubisse viis teda juhus,
 kus auväärt laudkond juttu puhus
 ja virgalt klaase kallutas.
 Kuid vanakestel unustas õlu:
 see sädelev ja kerge kõlu
 neid kogemata vallutas

.

 ning samas õppis tundma varsti
 ta oma meest, noort närviarsti.

*

Nii raugelt, süda õnnest sume,
lõi nurru väike vilgas kass,
kui teda koju läbi lume
viis kätel jumaldatud Sass.
Nad hullasid, nad lausa loitsid,
nad olid naerma nobedad,
nad üksteist lusikaga toitsid,
nad olid päris tobedad.

.
Jah, noorik siiralt imestas
kord märgates, et vanu radu
läks argipäev, et kombed näisid
ses majas pisut saksikud,
et solvund näoga ringi käisid
ämm ja ta õde, kaksikud.

*

Sass päiksepaistel töötas, rühmas,
kuid istus halva ilmaga
ja lambivalgel pisut kühmas:
ta oli ühe silmaga.
Must side ähvardavalt vahtis
ta näost nii kaamelt-kõhetust
ja nagu summutada tahtis
liig õnnelikku õhetust.

Karm oli ainsa silma sina,
karm kõne, kongus kotkanina.
Kuid haigetoas ei kaevatud,
sest sinna rüseledes joosti
ja kuulsa mehe juures troosti
said kurjast vaimust vaevatud.

*

See kõlav nimi Nennit varjas
vaid näiliselt ja tükati.
Kuid ukсед lahti lükati
ja seltskond, kes nii rängalt sarjas
ta pahesid ja pahekesi,
kätt üsna lahkesti tal surus
ja tihti, jäädes kahekesi,
talt ehtimise kunstis nurus
nüüd õppust, huulil magus korts,
nii mõni seelikuga sorts.

*

Sass oskas anda julgust, jaksu
ja viimses viletsuses nõu,
kuid leides tassist kohvipaksu,
ta raksus lauas nagu kõu.
Ta võpatas, kui värav paukus,
liig pikka juttu keriti,
koer akna taga kaua haukus
või naised laulsid. Eriti

ta vihkas väikest halli trükki
 ja värskeid ajalehti, aga
 neid ikka oma kümme tükki
 tal oli taskus. Luku taga
 neid salaja siis, vaene mees,
 ta luges, kahed prillid ees.
 Kuid sõnad vehklesid kõik võistu
 ja väiksed ähvardavad read
 ei töötand inimsoole head.
 Kuu vaatas kardinaist nii mõistu,
 et jälle vana valukramp
 käis rinnast läbi

*

Suur hing ei loenda teiste patte
 ja kahtlustes ei värele.
 Mees tahtis kõigelt heita katte
 ja vargsi tagantjärele
 nüüd naise minevikku soris,
 kord ääri-veeri teateid noris,
 kord naerdes vanu seiku riivas
 ja kahvatas: ta oli kiivas.

Ent kuhu kiivus pilgu kääneb,
 sääl varsti kindlusetu meel
 just nagu tume tulekeel
 end elusamba ümber vääneb.
 Mis oli tuul, on lõõtsuv maru,
 mis puhtalt sädeles, on tuhm,
 ja vaene nikastanud aru
 on juba kaksipidi juhm.

Ta naine oli üks neid hingi,
 kes oma õnnega ei tingi
 ja kuigi just ei kavalda,
 end viimseni ei avalda.

*

Kes akna härmalilt küsib,
 miks aasadele lumi vaob,
 kui kaua mesi õites püsib
 ja kuhu kastepisar kaob?
 Mets oigab tasa, tuul on vinge,
 talv kulukõrsi kahistab
 ja punav orjamari hinge
 kui valus mõte ahistab.

*

Taas aias, õisi pillas vaher
 ja tehti maha ubasid,
 kuid hajameelne, kõneaher,
 Sass tammus mööda tubasid.
 Jõuk jälle kaasa ümber sagis,
 päev läbi ripendasid nagis
 reas keigarlikud, valitud
 ja väga vanad palitud...
 Torm oli tõusmas. Harva eksis
 neis ohu tunnustes ta pilk.

Jah, sääl ta naine tuppä keksis,
jah, säras nagu kastetilk,
jah, silitas ta kurba palet
nii hellalt... Ei! ses kõiges valet
võis lugeda vaid kahtlusohter
ja kade hingenuuskur-tohter!
Ta hellitas veel ainust soovi,
et keegi neid ei tüüta... ja
sääl mürinaga sõitis hoovi
maamühak, metsamüütaja
paksmagu Pärtel...

*

Turd ja kore
kui põhja põlistlaante lõmm,
nüüd ronis kaarikust see jõmm.
Ta roosa lips näis uus ja tore,
tuult püüdsid saterkuue ääred,
kuid kodukootud pükste sääred
tal olid porist joonikud
ja kortsus kui härmoonikud.
Tal nina taeva poole tungis,
ent raskelt alla rippus lott
ja põuetaskus oli pungis
raudlõpustega rahakott.
See oli mees, kes lüües vilet
end põrguleilis vihutas,
kes ise keetis kaerakilet,
kes kodunt isa kihutas,
kes kolme vaiba vahel magas,
kes pisut korrutas ja jagas,

kel mõte oli kehv ja kõõts,
kuid süda nagu sepalõõts.
Ta võlakabla otsas kõlkus
nii mõni priske vennike,
kuid enesel tal meeles mõlkus
vaid noor ja nägus Nennike.
Kõik võlus teda: kahar kukal,
lohk põses, pannal juuksetukal,
lõug, millel mustas väike täpp —
kesk vanu puhmaid kastemärgi
nii sõrgib liblikale järgi
suur masajalgne mesikäpp.

*

Ta tuli, kuigi samal viivul
näost kukkus ära sõber Sass,
ta tuli nagu linnutiivul,
käes lillekimp ja piimalass.
Ning närva Nenni ette pani
ta korvid uhke lunaga:
sääl oli terve praetud hani,
märss poolesaja munaga,
kott udusulgi, rasvapäntsak,
maailmakõver seebikäntsak,
suur kõrvits, rida karpe, kirne
ja keset kortsus talipirne,
mis olid kergelt hapukad,
veel väiksed kirjud kapukad.
Ning Pärtel, vana vimmasturi,
näost punane kui tulekuri,
käis Nenni kannul, trampis, norskas,
paar hetke seisis vagusalt,

siis ohkas pikalt, magusalt
ja nagu piksepasun korskas:
«Kakskümmend nakla kaalub, kurask,
see omapüütud havipurask!»

Noor naine naerust lausa luksus,
kuid märgates, kuis vihasoon
ju abikaasa laubal tuksus,
lõi värelema tuttav joon
ta huulil. Vallatu ja kebe,
ta hõljus, hillerdas kui ebe,
ta punastas, ta pilgutas,
ta tuhvel vaevu maha puutus,
ta kolmkord ilusamaks muutus,
ta õli tulle tilgutas.

Pea laual oli ripa-rapa
haug, soolaribi kurgiga —
sääli tuli lõbus äiapapa
koos vintis dramaturgiga.
Keel pehme, seljas auklik sviiter,
ees noore vabariigi liiter,
taat õndsas ilmel pudrutas.
Kohv tossas kannus, Pärtel ruigas,
mees vaikis, naine kudrutas
ja kurat kõige juurde muigas.

Sass oma õnnest lausa ehmus:
liig ohtlikult kõik hüvenes,

liig uus, liig looritatud pehmus
päev-päevalt aina süvenes
ta kaaslases, kes muudkui kuulas,
kuis tuisuvihur korstnas tuulas,
ning ise kaasa sumises
või tõusis toolilt salli võttes
ja härmas puude vahel mõttes
käis aiakeses lumises.
Ning nagu tumestaks ta vaimu
suur, lootusetu mahajätt,
siis kallistas ta lapseaimu
ja suudles kähku mehe kätt.

*

Siidrätis kohupiima-liud,
täis hardust iga juuksekiud,
paks-Pärtel vahtis ristipoega
ning hõikas äkki: «Tohter, see
om siin su lihane putree,
just sinu sihverplaat ja kurru,
tal sindril puuduva viil vurrul»

*
 Nii aasta, lepitav ja ladus,
 nii teine nagu lennul kadus,
 ja pettund kurat haigutas.
 Aeg-ajalt kõpsutades karvast,
 seaharjastega kaetud varvast,
 ta rehkendas, ta maigutas
 ning ootas....

KARIKATUUR. ABRAKADABRA

JA SEE OLI KÕIK

*Here lies Ben Small
and that is all.*

Vana inglise hauakiri

Tuuled muutusid äkki oktoobris
lõikavalt külmaks ja vingeks.
Vihma kallas otsekui toobrist,
kui maeti mu patust hinge.
Polnud leinakellade hala,
ei tõrvikuid ega pärgi —
kolm peielist saatis mind jala
vana päritud kombe järgi.
Kirstukaanele rabises rahet,
kalmu kohal kraaksus kaks ronka.
Koltunud põõsaste vahelt
keegi kerjus me juurde lonkas.

«Meie luuletaevasse, loodan,
jääb su nimi heledaks täheks,»
hüüdis kaupmees, — «kuid mulle su toodang
sisse tõi vähem kui vähe.
Orduristid ja uhked linnid
peaksid ehtima sinu õlgu —
kuid kes maksab kinni mu tindi
ja suled, mis võtsid sa võlgu?
Kume kaebus ududest kostab,
vaene vend, olgu muld sulle kerge!
Kui ka nüüd mitte keegi ei osta
sinu värse, siis võtku sind pergel!»

Seltskonnalõvi kõneles vähe
kunstli mõjust ja hiiglatulust
ning et laulikud tänutäheks
maelakse vaestekassa kulul.

Kriitik hüüdis: «Tõepoolest, Parnassil
kadunu istuks nüüd loorberikroonis,
kui ta poleks nii ajanud sassi
värsimõõtu ja interpunktsiooni.
Ka ei tabanud kahjuks ta luule
meie rahvuslikku laadi
ning ta oopused lisaks muule
osutusid kõik plagiaadiks.
Kuigi kadunu saamatud salmid
sügav unustus peagi neelab,
täna paberist pärga või palmi
ma temale tuua ei keela.»

Leidsin palju tuge ja tröösti
sellest kõnest, mis kestis ja kestis ja kestis.
Peites ribisid räbalavesti,
vana kerjus nüüd ette sööstis.

«Ärge seiske siin kauem ta kalmul,
eks ta üksigi hüljatult ööbi!
Kord ma palusin väikest almust —
ning ta tõi mulle tinanööbi.»

Lõpuks, kui leinajad leidsid,
et aeg oleks hüvasti jätta,
nad mu peale kolinal heitsid
kive, kaikaid ja savimättaid.

—————
—————

Vankrimüriin kaugusse hajus.
Mustav kardin mullani vajus.
Vaibus viimnegi vile ja hõik.
Lambid kustused linnas ja luhas.
Tuule vingudes vihm ainult vuhas
vastu riste. Ja see oli kõik.

KROONIKA

Meie suguvõsa vapil
seisis torupill ja nuga.
Paristajad, rehepapid
olid minu esiisad,
laisad kündjad, kanged kütid,
topsisõbrad, vihas visad,
nii et viin ja verejuga
pritsles segi meie hütis.

Surid türmis, monopolis,
laadakaklejate jõugus.
Minu vanaisa oli
uhke kotkas kaarnakarjas:
tõllad roomasid kui tõugud,
torne tõusis kirdes, kagus,
kui ta kõrgel majaharjal
katusele sindleid tagus.

Vanaema, pooldist pime,
kraapis rikkust, müütas-ostis,
pidas sõprust saatanaga,
kuni poos end voodiposti.
Tema lapselaps käib aga
priiskajate kõrgis killas,
röövib igalt hetkelt imet,
kuigi ta kõik tuulde pillab.

SINISUKA BALLAAD

Juba lapsena mind kuri kainus järas,
viies ikka harduse kus see ja teine.
Nähes lae all seeraveid, kes küünlasäras
kirikus kõik rahuga jõid rõõmuveine,
sosistasin: «Kuna neil ju pole kõhtu, jalgu —
kas me kaela viimati see vahuvein ei valgu?»
Kallis kasuema, rebides mu tukka,
ennustas, et lähen hoopis hukka.

Koolis polnud põrmugi ma hoolas.
Igavalt seal tükeldati tõsitarku.
Kuid mu vaim jäi vallatuks ka verisoolas
ega võtnud kimper-kõmper karku.
Muidugi: ma nägin imeväärt poedis
ikka inimest... Ka keiser sõi ja seedis...
Ah, pedandid ajasid mind koolis nukka,
hiljem kooris kosisid — ja mõistsid hukka.

Armunult ma kandsin kaenlaaugus
roosilehti, et mu ihu lõhnaks.
Äkki lumeraginas kaob roosilõhn ja raugus,
arm on läinud ehale ja elu kohkub kõhnaks.
Läks ja laulis!... Lõpp!... Kui õnn kasseerib võlgu —
jääb vaid kaduda või kehitada õlgu.
Ainult ärge haletsege sinisukka,
keda vaenlased ja sõbrad mõistsid hukka.

ASJAD

Mind ootab täna keegi, mul on kiire,
nii kärsitu ja kerglane on meel!
Kuid esemed ei tunne oma piire,
nad peavad kinni mind, ja kuna veel
ma lennul sukki, lõhnu, ehteid valin,
käib ümberringi lakkamatu halin.

Mult pärib tosin etteheitvat pilku,
miks ma ei ole hoolitsev ning hell,
ja kähisedes nõuab kõhatilku
astmaatiline vana seinakell,
lamp kardab tonte, tugitoolil tihti
on seljas kramp, ja sohva kaebab gihti.

Paks klaver nurgas ägab hambavalus,
ta pondund põsilt langeb maha lakk,
raudahjul külmajudinad on jalus,
ning riidepuul, kus ripub triigit frakk,
noor särgikene teeskleb solvund rangust
ja näib nii kelm, et aiman pattulangust.

Siis jooksen lõpuks! Kübar peas lööb vurri,
ning ainsal jalal keksib kaasa sirm.
Ma igal nurgal kisun selja turri
ja piilun tagasi, sest mul on hirm,
et viimati see jõuk ei püsi kodus,
vaid järgneb mulle mässulises rodus.

MUUSALE

Meeletu muusa, nüüd jäta kõik nuuksed:
on's nõnda paha, et nägu sul kurdus?
Varsti on valged me mõlema juuksed,
täna ent juba üks hammas mul murdus.

Ara vaid nõua, et peaksin sind viima
kõrgusse, kuhu su geenius laskub, —
rabade rõhuv ja tõsine kliima
üleval kõledaks pakaseks raskub.

Mis küll sind rõõmsate õdede killast
tõi meie talvesse? Ara vaid pelga:
Eestimaa lammaste karedast villast
varsti saad mõnusa kasuka selga.

Tuisustel õhtutel tallates vokki,
meie, kaks elatand, lustakat moori,
ahju ees rüüpame auravat grokki,
siuname vanu ja pilkame noori.

KARIKATUUR

Kuna õndsad on kiusatud, sõimatud,
ja tühjusse suubub tõde —
siis minustki, pole võimatu,
saab viimaks veel palveõde.

Võib olla, et maisest magusam
maitseb taevase tarkuse manna,
ja ma laulan leplikult-vagusalt
halleluuja ning hosianna.

Aga kui mind on tüüdanud vagana
olla vaid leebe ja hoolas,
sõidan päästma kollaseid paganaid
või jutlustan Lõuna-Angoolas.

Ja kui misjonimaja sammastel
surmateade kord seisab kleebit,
siis mu juustest ja luist ja hammastest
teevad ambusid neegribeebid.

HAMBAD

Minu hambad peavad kõike
ingveriks ja mandlipiimaks.
Palju lootes, palju maitstes
mõte vürtsiseks saab viimaks.

Kõrgel vildakas mansardis
härjemeest ja kullast lausa
kirjutan ehk eesti eepost
paastudes honoris causa.

Sametist paraadikleidis,
kortsus põsil roosat krohvi,
vähin kullipilgul alla,
juues leiva juurde kohvi.

Ning ma närin ruttu, nutan
kuuldes uue aja hõiget —
hambad muidugi on valed,
aga pisarad on õiged.

VANAST VIHIKUST

Ei, mitte kõrgel pööningul,
vaid keldris
on mu tuba,
kus Vidri Reinu tõlgin ma
viis aastat
virgalt juba.
Siinsamas tossab pesuköök,
päev läbi
paksus aurus.
Ei säärast nimbust pärida
saa ükski
salmi-saurus.

ÄRASAATMATA KIRI

Armas laulik! Eile, kui me jõime kohvi (kahjuks polnud einet), ütlesid Sa üsna huupi: «Tõlgi Heinrich Heinet!» — Nali naljaks. Kes ei oleks mõne värsi treinud? Onu Andreski on pattu Heine vastu teinud. Lõin siis lahti laulunoka võõras värshivallas. Aga oh kui mõrult muigab Heine vaim Walhallas! Ööbikul on õudne kuulda varese falsetti. Sellepärast ma ei laula onuga duetti. Tervitades —.

Valm, kandes kord triumfipärgi
ja rikast rüüd,
praevardas vāntas nuumat hārgi —
kuid nüüd? kuid nüüd?

Jõuk püsib nūriduses hardas
ja pärg on pärg.
Kuid sõber, tea: nüüd vaim on vardas
ja vāntab hārg.

RUMALAD SÕNAD

Küllap vist mõtles
korporant-kohtunik
ükskord mu isa
peenesti pilgata,
kui tema küsis:

«Kuulge, mu sõber,
kas teie saate
sellest nii segasest
asjast ehk aru?
Kitsaroomaalisel raudteel
on kõik teemeistrid kõhetud mehed kui kõlud,
aga laiaroomaalisel jälle
kõik nii jämeda kerega koljatid
just nagu teie.
Millest see ometi tuleb?»

Siis minu isa
vastas lühidalt ja selgelt:
«Kus härga,
seal sõrga.»

Selget keelt
kõneles mu isa
ka minuga.

Kul ma kord
õues õpitud
rumalad sõnad
reas tema telegrammiblanketile
olin maalinud,
lõmbas ta joonlauaga
sluhti paar sirakat
üle mu sõrmede,
ise aga ütles:
«Need on rumalad sõnad.
Neid ei räägita.
Neid ei kirjutata
telegrammiblanketile,
kus mina õhtul
tee ja ehituse osakonnale
aru pean andma,
kui palju meil täna on ehitatud,
remonditud
ja prügi veetud.
Pea seda meelēs.»

Muidugi, muidugi
pidasin meeles.
Eluaeg.

Oma rumalad sõnad

kirjutan ma ikka

puhtale

paberile.

Mitte kunagi

valmistrükitud

blankettidele.

ABRAKADABRA

Kord viisid kandraamiga Su kallid sugulased

Sind läbi musta kuusiku,

kus kasvasid vaid kased.

Mäetippu oruhaiglasse kesk majadeta linna

maalt kanti kokku tõbiseid ja jäetigi meid

sinna.

Sul puudus tõpra tõsidus. Meil kõigil tuli lasta

uut rohtu kaela määrada just nagu vana rasva.

Me sõime pannil praetud lund,

mis kunagi ei jahtu.

Serveeriti ka sulatõtt:

suur portsjon seebivahtu!

Ükskõiksus vaatas kiikriga

• Su lahas kätt ja puusa

ning äkki naerma turtsatas

tark traagiline muusa.

Kuid Sina — mantel mullane, pea nagu

marlikera —

Sa nutsid surilavatsil,

me kõigi silmatera!

Ühtsoodu janukeelikus me hüüdsime Su nime
ja hospitalist korraga kõik õue holpsasime.

Kottpimedas, kui südaööl suur valge oli väljas,
me jooksimis kui meeletud
liig hirmsas hingenäljas.

Jäid maha kandraamiga Su kallid sugulased,
jäid maha mustad kuusikud,
kus kasvasid vaid kased.

Jäi maha kallid kosukoht,
kus tappis tööd ja tervist
meil igavene iiveldus
kui kolkunud konservist.

— — —
Nii alles poole tunni eest Sa juba muiste-mullu
said lahti tõvest, mida Sul ei olnud,
vaata hullu!

«Tõuske hauast, ajad karmid,
 pihuks-põrmuks langend müürid,
 suured kired, suured armid,
 kuulsusrikkad avantüürid!
 Kus on Beatrice hardus,
 kus on moodne Abaelardus¹,
 kus on mamsel Lespinasse²?!»
 Nõnda hüüdis meelepahas,
 käte vahel aurav tass,
 põlved pehmes põdranahas,
 Peeter Piparpuu, kes ajas
 laenuäri oma majas.

Oh, ta põlgas tuima mõnu,
 põlgas enda ümber kõike:
 monotoonsust, kulund sõnu,
 voorust, vaikust, koogilõike.
 Hing, mis piinles seiklusnäljas,
 viibis ikka kaugel väljas,
 ühel ajal üheskoos
 kannupoiss ja õilis rüütel.

¹ Abaelardus (1079—1142) — munk-filosoof, oma ratsionalistlikkude vaadete pärast ketseriks tunnistatud.

² Lespinasse, Julie de (1732—1776) — temperamentne ja vaimukas Pariisi daam, kelle salongis prantsuse 18. saj. kuulsad valgustajad-filosoofid koos käisid.

Oli mäng see või narkoos,
 pagu igavuse tüütel —
 aga nägemuslik luule
 tõeluseks sai Piparpuule.

Aastaid juba põdes gihti,
 kandis vilte, neelas joodi
 Peeter Piparpuu, ent tihti
 ulja kangelase moodi,
 ümberringi tulekeeris,
 raius ta ja revolteeris.

Unes, unes... Ilmsi siis
 vahtis ikka kaua öhe,
 hiljem linnapeale viis
 jänese või suitsulõhe.

Pisut pattu pole laita,
 hinge päästa, jumal, aita!

Ootes, lootes võimuhurma,
 ihkas ta kui vaga sant
 surra ükskord märtrisurma,
 seni aga... mis seal teha?
 hellitas ta patust keha.

Vaimus nähes ennast kelis,
 võllas, vanglas, tühjel teedel —
 ta kui juudas rahvast pettis
 ja käis pihil suurel reedel.

Ohtuti ent kaardigruppi
 läks ta Kolme Konna Kluppi,
 mängis, vaidles tund või paar.

Siis kõik raskes õlleudus
 läksid koju: antikvaar,
 linnapea, kes sukki kudus,
 lombak kapten, taskus liiter,
 notar, velsker ja kondiiter.
 Kodus Piparpuu, laup kipras,

söi veel musta ploomimoosi,
 mida konjakis ja pipras
 keetis reumarohuks Roosi.
 Roosi, kiharais kui puudel,
 rõõsalt-roosa rasvanuudel,
 padjus, hiline ja paks,
 norskas... (Käigu põrgu peenus!)
 Liigutatult korda kaks
 ohkas Peeter: «Venus! Venus!»,
 katsus uksi, raha luges
 ja siis vaiba alla pugenes.
 Hommikul vateerit kuues
 korraldas ta raudset kappi,
 veidi hiljem kohvi juues
 hüüdis maad ja taevast appi,
 et maailma neelab kohe
 moodsa ärivaimu lohe.
 Aknal peatus nüüd ta vaade,
 kuuldes äkki tasast vilet —
 laisalt tikkis seal najaade
 Roosi, ent üks valge pilet
 lendas, kinni kammipiides,
 platsile, kus mungariides
 seisis keegi kelm kui mast.
 Ohku tardus Peetri põial:
 «Mis see on?» — «Näed: nõelakast.»
 Aga juba noorel nõial
 rätti, põue, juuksepletti
 pugend tuhat paharetti.
 «Roosi, ingel, siin on jahe,
 sa saad nohu, hoidku looja!»
 Ning me sangar, kurb ja mahe,
 naise jalamaid viis sooja
 korstnakambri, tuld kus vilkus

ning aeg-ajalt rasva tilkus.
 Hurmaa, sädelev kapriis!
 Sulgend enne hoolsalt luku,
 aknale ta ärklist viis
 suure blondi v a h a n u k u,
 kes siis ööni poosis kanges
 vaatles, kuidas lumi langes.

2

«Arg ja proosaline sajand,
 upu unustuse rappa! —
 ent kui koer, kes karva ajand,
 poed sa lõvikarja sappa!
 Alandav on igamehel
 seista kirjas sinu lehel,
 kõigist kehvem ajajatk!
 Värdjalikud trükipressid,
 kantsik, mürgikapslid, katk,
 Fausti vormelid ja messid —
 rumaluski tabas täppi,
 sinu tarkus ent jääb häppi!»
 Vastu lauda nii et raksus
 Piparpuu lõi hirmsas vihas,
 ning ta keres, pisut paksus,
 nõudis võitlust iga lihas.
 Mitte taeva sinieeter
 polnud, kuhu pettund Peeter
 suunas loitvad pilgud nüüd.
 Kõik ta kavalad tiraadid,
 lambakintsud, pardid, püüd,
 vaimukus ja õllevaadid —
 kõik, mis koostas kalli sööda,
 tahtis joosta märgist mööda.

Väljas laadaplatsi kärra
 järjest hüüdeid juurde tuli.
 Miks ei tohi õilis härra
 vahel toimida kui sul, li
 liiat, kui kõige lisaks
 ta võib saada linnaisaks?
 Pea! Kes liigutas seal end?
 Vaade lehes katkiloetus,
 eilne kergemeelne vend
 süngelt kõrtsinurka toetus.
 Välgujoana vägev pinge
 rabas äkki Peetri hinge.

«Andestage, auväärt paater,
 saatan elab igas loomas,
 kuid te narrikas teater
 peagi teatavaks saab Roomas
 juhul, kui teid varem juba
 siin ei taba tinauba.
 Loodan, see on selge jutt —
 ajad uued, kombes uued,
 lõpuks, vennas, mul on rutt:
 vahetagem hetkeks kuued!»
 Punšipuna lõustal vapral,
 Peeter kamandas kui kapral.

Rahvameri, riidest telgid,
 karussellid, mustlasvoovid,
 trummipõrin, tulehelgid,
 kerjused ja kaardimoorid —
 kirju, meelisegav sabat!
 Aga rahvas nagu rabat
 seisab kõrge vaadi ees,
 millelt kõneleja maabus,
 kaval demagoog pince-nez's.
 Nüüd ent näkkusurut kaabus

Peeter-paater, hõlmad süles,
 ronib hingeldades üles.
 «Kadu!» hüüab ta siis — «kadu!»
 Mulle ilmutati unes,
 kuis üks jäle hiiglamadu,
 vennad, teie linnas munes.
 Igas nurgas siuge sigis,
 inimtarkus istus pigis,
 kuni vastne linnapea,
 Peeter Piparpuu, see võimas,
 praadis teile terve sea,
 maod ent linnast välja sõimas.
 Teiste jõud on piskust piskum,
 minge usus, pax vobiscum!¹»
 Peeter vaikis. Enne aga
 kui veel viimne sõna hääbus,
 vibutas ta selja taga
 vihmavarju keegi kääbus.
 «Viimaks, jumal olgu kiidet,
 leian kallid maskiriided,
 mis see petis viis mu poest!»
 Küüntega üks käsi tungis
 läbi mantli villakoest,
 kuna prohvet, silmad pungis,
 peitis ruttu palge õndsa,
 millele nüüd sadas kõntsa.
 Aga juba visat kivist
 nina paisub tal kui virsik,
 linna laadarahva rivist
 kerkib rusikate hirsik,
 ning me sangar, hüüdes appi,
 kaotas hõlmast mitu lappi,

¹ Rahu olgu teiega (lad. k).

enne kui ta, higist märg,
pääses kõrtsi. Rünnak nurjus,
ent nüüd ilmnes jõe järg:
valepreester, võõras lurjus
sooblinahas, sammul kergel
oli kadunud kus pergel!

Vaimus teritas ja viilis
Peeter hirmsaid piinaraudu,
kui ta kikivarvul hiilis
tänavale kõögi kaudu.
Nagu läbipekstud peni
küürutas ta joostes seni,
kuni tuttav kipsist lõust
kerkis viimaks ööst kui ankur.
Kellatraati kõigest jõust
tõmbas pääsnud käsipankur,
varuks väikse vale kavand —
aga keegi ust ei avand.
Olal aknad tulekumal
särasid briljantses härmas,
all ent Piparpuu, kui rumal!
trepil lakkamatult lärmas
ning end unustades hoopis
kruusa vastu ruute loopis,
kuni pistiski, ennäe,
keegi välja sasis soengu,
valge varruka ja käe.
«Naine, sulle pean veel loengu!»
hüüdis Peeter. «Minge, hulgus!»
vastati, ning aken sulgus.
Jõuetuna kokku vajus,
saades pähe nagu puuga,
Piparpuu, ent pörund ajus
huugas põrgulikem fuuga,

kui ta seinal kassi viisi
mööda ohtlikku karniisi
ronis, puusas puuriv giht.
Ning ta nägi... Nägi Roosit,
põgeniku kaenlas piht,
kastoat huuli veini. «Proosit!»
mõirgas Piparpuu — ning samas
maas ta klaasivihmas lamas.
Tulist raevu jäine lumi
lausa lõkendama puhus.
Palgel rabanduse jumi,
nina kuski sinkjas muhus,
tõusis Peeter. «Kallis paabu,
sind vist eksitas see kaabu —
näed ju: olen sinu mees!»
«Vaene narr! Mu mees on praegu
juba täitsa negližees.»
«Ava!» — «Mitte kesköö aegu.»

Kuid veel kurjemini saatus
Piparpuud sel õhtul narris:
äparduste viimne vaatus
lõppes vahitua virvarris,
kus ta, randmeil raudne ahel,
hulluse ja viha vahel
viskles, kuni kell lõi kolm.
Ent kõik iha, kired karil
magajale on vaid tolm,
ning me sangar norskas naril
keset joomareid kui paras
mõttetark või lambavaras.

«Siin ma enda trepilaudu
tallan nüüd kui kartlik vander,
tulles tupp kolde kaudu
nagu välk või salamander —
aga milleks kellakära?
Enne kõike omapära!»

Verstapikkusena näis
pimeduses iga meeter,
süda solvat uhkust täis,
kambrist kambri hiilis Peeter
raskelt nagu sulamalmis,
nuga käises löögivalmis.
Aga segamatu rahu
lasus kõikjal tühjas majas,
täiskuu laineline kahu
mängles asemel, kus najas
patjade kriitvalges pilves
naine, salakaval ilves,
nägu naerataav ja rõõsk
peidus kiharate tiivus.
Pähe nagu pime lõõsk
Piparpuule tõusis kiivus,
ning ta siidi pronksjaspruuni
noa lõi otsekohe luuni...
Summutades nuukseid vaipa,
valgustas ta viimaks laipa,
ning jäi vakka nagu sukk.

Voodis lamas — vahanukk.

VALGEST VARESEST

Ju võidund kardinate taga
lõi lõheroosaks taevaääs,
kuid vagusalt mu tuttav magab,
suu lahti, pitsitanu pääs
ja kuklas papiljotilasü.
(Mis oleks varjamisest kasu?
Muist lehti kistud moeromaanist,
muist päevikust, muist sõiduplaanist.)

Aovalguse ja une raamis
hall-segane veel palgeveer.
On's tabata siin Tartu daamis
Diana, Phryne, bajadeer,
vampiir, madonna, tulinaine?
Oh, tavaline põhjamaine
see kaame nägu, tülpind vähe,
tõmp nina, põsil tedretähed.

Kõik kõneleb siin laisast rahust:
hulk patju sohval, seisev kell,
tolm, pudenenud puudrijahu,
öökuue kulunud flanell.
Kolm paari vildist toakingi,
kaks vatiipa, pehmed pingid,
tuhk toosist Bernard Shaw'le kallat,
Freud lükat lauajala alla.

Tont võtku kõiki sinisukki!
— vast kirub mõni šovinist —
taas aetud võõras kutsar pukki,
meil nagu omal ainet vist
ei oleks! Taara kaitse, jambid
need ammugi ju ära tambit!
Kus meie omapära-hümnid,
me rahvusliku vaimu kümnis?
Kuid nagu kiuste näib see tuba
kui rahvusvaheline pood:
Berliinist vaibad, Türgist tubak,
kell Thames'i kaldailt siia tood,
kalossid Rootsist, kingad Prahast,
krae mantlil Poolas pargit nahast —
on rikas meilgi muld ja veestik,
ah, kunas saabud, «Made in Eesti»?

Kesk paeluvamat unefilmi
käib äkki kime kellahääl.
Pitstanu virgub, hõõrub silmi
ja hõikab: «Hüva! Kes on sääl?»
«Kas elab siin Barbaara Lohe?»
«Jah, mida's kuuldub?» — «Kiri.» — «Kohe!»
Jalg leiab kinga, riivid valla,
siis jälle voodi, vaiba alla.
Hall ümbrik, pilet maskiballi,
leht blokist, vintavänta read:
«Barbaara! Ma ei ütle: kallim,
ma ütlen: saatan, sest ma tean,
et see on sama. Rüüpan viina.
Mispärast ma ei sündind Hiinas?
Teid ootan. Ikka. Juhan Vahak.
Muuseas — ma lasen enda maha.»

Barbaara haigutab: kui vastik!
 Siis aga loeb veel korda paar
 ja peidab kirja papist kasti.
 Tõepoolest, ükski antikvaar
 ei hoia nõnda hoolsalt klaase,
 gravüüre, ehteid, vanu vaase,
 kui naine iga kirjariba,
 kus mõni meelituse-tiba.
 Ma nägin kord üht kollektsiooni,
 mis numbri all kui kohtuakt,
 pael igal pakil ise tooni,
 just sedamööda, kuidas fakt.
 Must siidipael — see rääkis surmast,
 pruun — pettumusest, verev — hurmast,
 õrnsinkjas Plato sfääre reetis —
 süsteemi vastu pieteeti!

Tund möödub, teine, kolmas, neljas.
 all kevadsula, hele päev.
 Barbaara istub, öökuub seljas,
 pea norus, põlvil kõhnad käed.
 Kulm äkki kortsus, ilme mõru,
 suu ümber tige nutuvõru,
 ta rebib randmel hõbekette
 ja sosistab siis enda ette.
 Ta kuulus inimeste leeri,
 kes naeruväärsest saamatud,
 kel omasem kui elukeeris
 on unenäod ja raamatud.
 Nii armastas ju lapsest saadik
 ta luulekujude paraadi,
 kus ta siis avardas ja voolis
 maailma, mis näis hädapoolik.

El leidnud kindlat pinda huvid,
 ei suunda vaimu magnetnõel,
 kuid suve järel möödus suvi,
 jät kätte tühi elusõel.
 Puhk-puhult sarja kuhjus teri,
 kuid aeg need peagi tuulde keris —
 kõtk elu anded, hüvad, pahad,
 kui sõklad varisesid maha.
 Hea tundus ikka liialt piirat,
 ent kurjal puudus veetlev jõud, —
 nii läksid jäljed siiraviira,
 näis võrdne seisak, langus, tõus.
 Eks ta üht pettumustki pödes.
 Hell süda kartis elutõde
 ja vihkas äripäeva hingust.
 Nii läks ta kujutluste lingu.

Kes teab küll, millest unistada
 võis nõnda kahvatu Jeanne d'Arc?
 Ent paeluvam kui metsarada
 näis talle siiski linnapark,
 vaip armsam niiskest aasarohust,
 jah, kartes kõha, grippi, nohu,
 nüüd sõttagi — kui mõte mängis —
 ta sõitis ratastega süngis.

Siis jälle kõlin, kärmed sammud,
 ning tuppä nagu tormikeer
 daam karusmantlis: «Ah kui ammu,
 kui ammu, mõtle! ... Ah, ma chère,
 küll olen rõõmus, usu, Barba!

Kas mäletad, kuis külm kord varbad
 meil võttis Kassitoomel lillaks
 ja seiklesime Inglisillal?»
 Ning vastu lõhnastatud rinda
 käed suruvad Barbaara pää.
 «Oh sina kallis!» — «Tere, Linda.»
 «Küll oled kahvatuks sa jäänd!
 Kuis elad?» — «Hästi.» — «Ikka sama!
 Mu jumal, sina alles lamad,
 sa pole riideski, laisk peni!»
 «Ma kohe... vaata pilte seni.»
 «Kas kirjutad veel värssse vahel?»
 «Kas sina, Linda, värssse loed?»
 «Ei, kahjuks. Rühma kuidas tahes,
 aeg muutub napiks... tütar... poeg...»
 «Sa oled mehel?» — «Mida's arvad?...»
 Ma käin nüüd linnas hirmus harva —
 mees magab, laiskleb, püüab kalu
 ja minu hooleks kogu talu.»

Piimvalge, maasikvärске Linda
 näis nagu pudupoe modell:
 korallid, rätid, paelad, kindad,
 diskreetne lõhn (Rêve d'Isabelle),
 kunstlilled, sukad bemberg-niidist,
 kleit raskest täpilisest siidist —
 kõik reetis pigem moesalonge
 kui taret, lauta, pörsakonge.
 Maailmadaami graatsiaga
 ta vestleb, liigub, juukseid seab,
 sõbrannat suudleb, ohtralt jagab
 häid näpunäiteid: «Barba, tead,
 nüüd moes on jälle õrnad lõhnad,

su õlad kohutavalt kõhnad...
 must sulle põrmugi ei lähe!
 Rööskkoor vist kaotab tedretähed.»
 Barbaara noogutab aeg-ajalt,
 ent mõtleb: tont sind põrgu viiks!
 «Meil, Barba, tühi terve maja —
 sa sõida maale.» — «Hm... Merci,
 saab näha.» — «Päris tõesti, sõida!
 Või on ehk, mis sind linnas köidab,
 vast oled muutunud?» — «Ei ole.»
 «Sa oled kole, Barba, kole!»
 Laup kipras, Linda vaikib vähe,
 ju hajub lõbus meelelaad.
 Siis peatub vaade pääsetähel:
 «Mis? Kunas? Täna? Maskeraad?
 Kui tore! Lähme!» — «Pole tuju.»
 «Sa ära ole kipsikuju!
 Me lähme!» — «Aga...» — «Jäta agad!
 Nil kogu elu maha magad!»
 Ning juba silmad sätendavad,
 põsk hõõgub, apsat kepsu lööb.
 «Vaata, see on tõesti tore kava,
 kuis veeta õhtupoolik, öö:
 me sööme lõunat, joome rummi,
 siis maskid, viiulid ja trummid —
 oh neetud pörsad, pajad, põllud,
 nüüd tahan jälle tantsumöllu!»

Orkester mürtsub, põrand põrub,
 tolm, tuled, freskid, loorberpuud,
 lõhn veidi magus, veidi mõru,
 lärm, kärmed pilgud, naervad suud.

Rõhk, mis meid muidu häirib saalis,
 kaob sootuks ära karnevalil,
 klaas, nahad, pärlid, suled, atlass —
 kõik pulbitseb kui nõiakatlas.
 Meid pimestavad aastasajad,
 Egiptus, Kreeka, rokokoo,
 bojaarid, paatrid kepi najal,
 mustlannad, kahvatud Pjerrood,
 suleikad, radžad, arlekiinid,
 sandaalid, tuholid, mokassiinid, —
 nool, vibu küljel, tiivad õlul,
 siis Linda tantsib, mängleb, võlub.
 Ta naerulagin süütab, haarab,
 ta sätendab kui täht revüüs.
 Kuid armetu näis mu Barbaara
 silindriga ja dandy-rüüs.
 Saroprillid ninal, laubal salgud, —
 kord jääb ta tantsijaile jalgu,
 siis komistab, siis pillab kepi
 ning jookseb viimaks alla trepist.

Oks kogu mustas mungakuues
 tal üha kannul — ta ei näe.
 Munk hüüab, kõhkleb, hüüab uuest'
 ja haarab ahta kinnaskäe.
 «Barbaara!» — «Jah?» — «Te andestage,
 teid nähes kõik mu julgus pageb —
 ma tean ju, olen kulund raha,
 kuid kuulge mind.» — «Ma kuulan, Vahak.»
 Nad saavad nurgalaua baaris.
 Ka nemad joovad. Miks ei joo?
 Leib, õlu, juustupulber Glaris,
 paar klaasi lahjukest bordood.

Kaks tumepunast kõrtsiroosi —
 need pillab Barba tuhatoosi.
 Et nägusust, ei näpuvõlu,
 kui ta nii laisalt rüüpab õlut.
 Ent vaimustunult vestab Vahak,
 pilk meesteriides Dulcineal.
 Ma istuks pigem, sõrmed lahas,
 kui et neid seiku riimi sean!
 Kuid olgu! Sellest monoloogist
 kõik tule, kire maha roogin,
 sest meie, tänapäeva sugu,
 pateetikast ei pea just lugu.

Barbaaras nägi Vahak seda,
 mis kannab nime: õnn. (Fantast!)
 See tume tuju teda vedas
 kui haiget, kangekaelset last.
 Ta sõna sädeles kui lõke,
 ei tundnud kujutelmad tõket —
 kuu taevas, tähed, Linnurada,
 kõik olid käega ulatada.
 Ta pildus hüvesid kui heksleid,
 üks lendas teisest kaunim pill.
 (Mis tähendasid võlgad, vekslid?
 Ah, Leonardo, Vanderbilt
 on iga pergel, kui ta armub!)
 Kõik olematud võimed, tarmu,
 (in spe) karjääri, nime, raha
 ta pani Barba ette maha.
 «Kas jah või ei? Barbaara, vali!»
 «Viis senti, Vahak.» — «Milleks see?»
 «Ma küsin rahalt.» — «Jätke nali!»
 «Kas arvate, et nalja teen?»

Ma ju ei tea, mis hea, mis paha —
 kui kiri — tulen teile, Vahak,
 kui lõvid — olgem siis nii kenad
 ja ärgem kõnelgem sest enam.»
 Barbaara vahib lambitulle,
 pilk morn, silinder viltu peas.
 Ta viskab raha taldrikulle:
 «Noh, mis seal näha?» — «Lõvid.» — «Hea.
 Nii, tähendab, on parem.» — «Täna...
 Mis kummaline päev on täna!
 Kas naerda? ... Kuid see oomen, oomen!
 Jah, selle terviseks nüüd joome!»
 Selsamal viivul valgub baari
 uus kirev, lõbus inimjõuk:
 kuldpäine aamor, kloun, husaarid,
 kolm geišat. — «Meil on tore nõu,
 kas teate? Teeme saanisõidu
 kõik linnast välja! Ruttu, võidu!
 Te sööte... sealgi süüa saate,
 nüüd kähku, Barba! Kähku, paater!»

Saan ootab tänaval ja regi,
 kuupaistel algab metsik sõit —
 naer, kõlin, laulud läbisegi.
 «Nõõ!» — plaksab kutsar piitsaköit,
 pea jäävad maha linna tuled,
 tee ääres põõsad nagu suled,
 põld, kauge küngas... kuusik tume
 kui katedraal ju kerkib lumest!

Kes ütleb, eestlane jääb kaineaks
 töös, leinas, pidupilgaril?
 Ta meelemald on põhjamaine.

Kui aga mõnel minutil
 ta südamesse hakkab miski,
 siis ta ei püsi pudeliski,
 siis mühab mõte, sulab soomus —
 las ainult süttida me loomus!

Tee keerab metsast restorani,
 mis magab rahulikku und.
 Ju kihutavad õue saanid,
 ju taotaksegi jalult lund.
 Seal ilmub kõrtsmik võidund särgis,
 toob lambid, kutsub peret, kärgib,
 üht keldri, teisi kööki ajab
 ja kihama lööb kogu maja.
 Kui nõiaaväel ju valmib eine,
 kuum kohv ja särisev omlett.
 Siin leidus kangeid sõstraveine,
 õrnroosat sinki, kollast mett,
 veel kobrutavat õlut vaadist —
 kõik maa ja linna segalaadis,
 ning öise pidustuse krooniks
 lööb äkki üürgama härmoonik.
 Taas jätkub ülemealik prassing,
 tants, ohjamatü pillerkaar,
 lamp põrub, tärisevad tassid.
 Jääb norutama üks vaid paar.
 Barbaara tukub laua taga,
 sööb, mõtleb, muigab, samas magab.
 Ta kõrval kirjus narrikuues
 kloun istub musta kohvi juues.
 «Hei, Johnny! Kuule, mis sul viga?»
 ta küsib Barbalt. «Kas see pill
 teeb sind nii nukraks?» — «Mul on igav.»
 «Mul häbi.» — «Teil, Peep Hakiiprill?»

«Jah!... Kaugel oleme Euroopast,
sest meie elame veel koopas —
nii hullutsevad, lõustad traanis,
nomaadid, metslased, šamaanid!»

Peep Hakiprill, kunstipoliitik,
käis igal ballil, raudil, teel.
Ta tundis tõusikuid, eliiti,
kõik teadis, kõikjal peksis keelt,
ühtviisi kõiki tõrvas, kiitis,
sai kõikjal hõlpsasti krediiti.
Näol pilge, mantlil siidivooder —
nii käis see elegantne looder.
Ta oli kümnes klubis liige
ja kuskil seltsis esimees,
tõi ülevaateid välisriigest,
Galsworthy'st kirjutas essee;
pamflette lehe joone alla,
kus eesti hingelaadi tallas.
«Perfektne — võõras! Oma — poolik!» —
see temal kujunes parooliks.
Ta silmis omas kõrget hinda,
mis mujal moodne, viimne cri —
nii teadus, kunstivoolud, kindad,
kravatid, kepikandmis-viis.
Peep pödes matkimise tõbe,
ning olles Vahakuga sõber,
ta märkas, et see loid Barbaara
ka teda vaimustas ja haaras.
Kuid Hakiprill ei tundnud tormi,
ei ahastand, ei kaotand und,
vaid püsis endist viisi vormis,
sõi siis, kui oli söögitund
ning vehkis käies kepidet.

Mis muutus — oli kaelaside,
ja vast ka see, et pärast einet
ta vahel sohval soris Heinet.

Ju akna taga puhtevina —
ei väsi tantsiv noorus veel.
Ah, aastad toovad jalgu tina,
silm tuhmub, varsti tõmp on meel,
elmiskiks aeg meid kõiki muudab —
seepärast tantsigu, kes suudab,
kõik võtku hetkelt vastu rõõmud,
kõik peekrid tühjaks ahnel sõõmul!

Lööb äkki punetama krohvil
paar valguslaiku. Päevatõus.
«Hei, kõrtsmik! Nüüd veel tulist kohvi,
siis arve!» — Varsti kihab õu,
lai regi sõidab välja tallist,
tants hanges, kilked, lumepallid.
Barbaara köidab kaela rätti.
«Munk teile, preili, kirja jättis.»
Barbaara loeb, ta näole laskub
tusk, varjamatu pahameel.
Ta paneb kortsund*kirja tasku,
pilk hangetunud saaniteel,
mis loogeldes kaob* künka taha.
«Kes kirjutas, Barbaara?» — «Vahak.»
«Ah Vahak... Kuidas? Jäi ta sinna?»
«Ta sõitis juba varem linna.»
«Ja miks?» — «Et lasta ennast maha.»
«Kas tõesti seisab kirjas nii?»
Mu jumal!» — Lindal hakkab paha,
ta muutub valgeks nagu kriit.

«Mis teha?» — Keegi kaotab lokid,
 üks geišadest saab närvišoki,
 kõik muretsevad, kõik on hooles.
 «Oh ruttu, ruttu tema poole!»
 Nad kihutavad, meeled pingul —
 viis kilomeetrit, neli, kolm!
 tuul kõrvus vilistab ja vingub,
 keeb vastu silmi tumetolm.
 «Linn paistab!» — Agul, puistud laiad,
 park, õllefabrik, surnuaiad —
 ja lõpuks, lõpuks Toome rajal
 hall, sulet luukidega maja!
 Veel sekund raskemeelset hardust,
 siis lõksatabki lingiraud,
 salk tormab tuppa — vahib, tardub,
 jääb äkki hääletuks kui haud.
 Pilt oli rabav. Sama Vahak,
 kes pidi teispool head ja paha
 ju sõudma igaveses rahu —
 nüüd ajas habet, nägu vahus!
 Kõik olid ilmselt... pettund. — Mingel
 ehk vaidleb mõni altruist.
 Ent hajunud on kihk ja pinge,
 üks vandesõna kuuldus vist.
 Küll altruism on kena nähe,
 kuid ütleb tänapäeval vähe,
 kui ollakse nii kalgid, vihad
 vaid lihtsast sensatsiooni-ihast.
 Ent Vahak irvitab kui saatan.
 «Miks näid nii hapu, Hakiprill?...
 Ma elan, tõsi... aga vaata,
 eks esimene ju aprill
 meil ole täna?... Andestage!»

«Su nali, Vahak, hirmus mage,
 kus on puant?» — «Jääb siiski miski
 puändiks... Sõbrad, mul on viskit!»

Ju kaobki jäikus, tõuseb kära,
 taas tuju süttib nagu tael.
 «Kas teate, sõbrad, sõidan ära!»
 «Sa, Vahak, oled võrukael,
 me sind ei usu!» — «Hüva. Proosit!
 Ma tõmban varsti suure loosi.
 Kas olen purjus? Kuid kes purjus,
 see on vaid ühekordne lurjus.»
 «Sa sõidad? Kuhu?» — «Ära küsi,
 vast Peedu, Vorbuse, Madrid...
 Mul pole kuskil pikka püsi,
 kaon sinna, kuhu tee mind viib.
 Head kätt või kurale kas minna?
 Ükskõik! Vaid minema siit linnast!
 Oht ainult, sõbrad, ütlen südilt
 me kometist: ma olen tüdind.
 Siit lähen kerjasandi viisi,
 paun tühi — loobun kõigest sest,
 mis loonud Hellas, Room, Assisi,
 Viin, Weimar, Stratford, Benares —
 käi põrgu kõik, mis tähti veerib!»
 «Kes nõnda metslust propageerib,
 Kant, Poe ja Spengler ümberringi?»
 «Need raamatud ma teile kingin.»
 «Sa sonid.» — «Ei.» — «Siis ütle õite,
 kas oled hull?» — «Võib-olla nii.
 Kuid võtke, võtke kõik need köited,
 täiturgu muidu vean kõik siit!»
 «Ekstsentriline, jabur nali!»

Kuid mõni juba vargsi valib,
lööb lahti kõiteid väikseid, suuri
ja tiitellehelt kirja uurib.

Kes korjab välja Maupassant'i,
kel kaenlas Klabund, Zweig, Remarque,
Peep sirvib inglise romaani,
mu Lindat paelub Kaarditark.
Siin oli vana, oli uudust,
lääs, põhi... Oksnes Eesti puudus —
sest Vahak — tüüpiline nähe —
me oma teoseid luges vähe.

«Noh, tervist, vana veiderdaja!»
«Head aega, sõbrad, hüva teed!»
«Nii kella viie-kuue ajal
teid jälle ootame kafees.
Jah, Vahak, teil on omapära!»
Salk laskub trepist, naerab, kärab...
Pauk äkki seljataga kaikus.
«Mis? Kus see oli?» — Vaikus, vaikus.

«Vean kihla, et see naljahammas
meid jälle narrib!» — Üles taas
Peep jookseb, tardub nagu sammast:
kesk tuba liikumatult maas,
näol surmavari, lamab Vahak,
suu veidi villu, nagu tahaks
ta naerda. — «Vahak!» — Käsi kangelt
ent sõbra käte vahelt langeb.

Põud. Varasügis. Kes ei tunneks
neid päevi Tartus lõikuskuul,
kui lootusetult nõiaunne
on vaibunud kõik majad, puud,

kul asfalt sulab, kivi õhkub,
linn täis on tolmu, tõrvalõhnu
ja suitsu. Lodi must kui nõgi
veab kalu, kurke piki jõge,
mis nagu vanal flaami maalil
näib ähmalooris hõbehall.
Paar purjekat kaob Kvistentali
või Rannakõrtsi. Kaldavall,
alleed ja orud — kõik on tühi.
Barclay poolt keegi turgu rühib,
paar last loeb Toomel «entel-tentel»,
pätt Senffi trepil nurub sente.

Mäekallakutest alla, üles
käis Barba, ilmes mörumeel,
ja istus, mõni raamat süles,
kas Filosoofide alleel
või Baeri juures. Vahel, tõsi,
lõid laigud punama ta põsil,
silma süttis, jälgis trükirida
ja tuhmus taas. Ta otsis. Mida?
Jah, mida? Tõde? — Kahjuks mitte.

.....

Ei, Barba polnud metafüüsik.
Ta haigutades näris küüsi,
pilk mõnel vanavärki majal
või kivikatusel ta ees.
Silm aga nägi samal ajal
mäetippe peegelduvat vees,
tuiskliiva kõrbe meres valges,
kuukiiri telgil, pruune palgeid,
eksootilisi õisi, marju
ürgmetsa roheluse varjus.

Ta tajus mootorite hingust,
suurlinna rütmi, sadamaid,
kesk ulgumere sinivingu
ta nägi hõbehelkivaid
lendkalu... Igas ilmakaares
uus elulaotus, uued saared —
päev kuskil kuldab minarette,
laev lastakse just praegu vette!

Kuid hingele, mis ihkas kaugust,
jõi ainult unelm uksepraoks
ja kaardiatlas võtmeauguks.
Kuldvõti oli kõige jaoks!
Firenze, Napoli, Granada —
kõik oleks äkki kättesaadav,
küpressid, palmipuud — ja kuski
ehk elurõõmu saladuski!

Hea, kui on ristiisa rikas,
ja kui ta kärwab õigel a'al,
just nagu Aadam Nõgikikas,
kes jättis järel metsa, maad,
saeveski, Paides linaäri.
Peep kogu selle krempeli päris,
müüs veski, kapid, varnad, kassi
ja kümme päeva järjest prassis.
Siis ütles: «Devil!» — tõusis lauast,
«kõik tulev on x—y—z!» —
käis vannis, lõikas küüsi, kaua
end vaatles, raiskas kõlvi vett,
luupidemega kepi haaras
ning otsis üles me Barbaara,
käes valged kindad — jumal kaitse
meid armunuist ja halvast maitsest!

Kuid milleks kommentaarid pikad?
Taas kordus kulunud idüll:
üks oli vaene, teine rikas,
üks oli palav, teine külm.
Üks ihaldas kui taevamannat
nii napi sõnaga sõbrannat.
Telst meelitasid siidisärgid,
maailm ja kirjud rahamärgid.

Barbaara põlgas Hakiprilli,
ta ilmet, mõkitavat häält,
nööpaugus valkjaid rukkililli,
kuldsõrmustki ta kurakäel.
Kuid kes on tänapäeval üllas?
Ta mõtles: «Mida's ikka? Küllap!»
Siis kirjutas paar sõna ohvrist
ja pakkis otsekohe kohvrid.

Ta ilmsesti veel rahu vajab
ja üksindust... oh seda last!
Kas leidis rahu Linda majas,
kus iga korstna küljes mast,
toas klaver, grammofoon, detektor,
pansioonis lavakunsti-lektor,
kes deklameerib õuel, järvel,
ja pianist, kel pole närve?
Progress! Kultuur! Kuid söögu susi,
mul armsam kui standardserviis
on lihtne kadakane lusik,
maalapse vaba eluviis.
Ent Lääs, reklaamitsev ja kärav,
sööb meie rahva omapära —
soo veeres, pajupõõsa varjus
ei puhu enam vileet karjus.

Tõtt öelda, Barbat see ei riivand,
kas vilet puhuti või ei.
Ta oli pahur: kõva diivan,
üks padi — selles merihein,
all õues kalkunite kisa,
intiimsed eined kõige lisaks,
kus himuroaks on hingeilu.
«Eks, Barba?» — «Palun soolakilu.»

Kui sõjalaagrit üha peeti
siin talus — kohvid, komiteed,
üks kursus tantsis, teine keetis,
ning Linda, andekas strateeg,
siidkimonos, pronksvärvi kingis,
käis tuulehoona majas ringi.
Ta mees, flegmaatik, vaikis, vahtis,
seasilmi vaevu hoides lahti.
Siin söödi külluslikult lõunat
ja oldi rahulgi — miks ei?
Põld lokkas, aias ploomid, õunad,
toanurgas kääris tume vein,
laut oli moodne, kari lihav —
mis sest, et perenaine pihast
läks rasva, nõõris end korsetti,
et peremees mõnd popsi pettis?
Ning läbi mugavuse, mõnu
mood libises kui tuuleil.
Siin oli tarvitusel sõnu
ja mõisteid nagu: sex appeal,
uus asjalikkus, fondid, börsid,
bluff, Paneuroopa, dumping, jersey,
tweed, vitamiinid... Lihtne kirjake
siin kandis nime mistress Mirjam.

Toaseintel ülimoodsad maalid
ja õlitrukis Loreleid,
lektüüriks ajaleht, žurnaalid,
klaaskapis kõited rivis (neilt
hord aastas pühkis tolmu Linda).
Siin pere kuuma sauna hindas,
seasinki taignas, viina haljast,
und, isu, hingerahu, nalja.

Kolm pikka päeva vahtis ringi
mu hajameelne Tartu daam,
sõi kirsse, istus kiigepingil,
lehtmajas, rõdul, karjamaal,
käis jalutamas põlluääril,
paar värssi paberile määris,
jõi veini, vestles, lamas võrgus —
ning soovis kogu talu põrgu.
Tal oli igav. Sõita linna?
Mis ootas sealgi? Tühi kõik.
Peas kahtlus, teotahe rinnas,
ta päevi vastumeelselt jõi
kui mõrkjat rohtu. Kuhu? Kuhu?
Tuul sügisene järvelt puhus.
Pilo tõttas pilve kannul. Rehes
lõid nukrat laulu sulasmehed.

«Sa oled haige, jah, Barbaara?»
«Miks arvad?» — «Näid nii paha.» — «See
kõik tuleb veinist.» — «Mia cara,
sul on ehk ussid? Piprateed
kas keeta?» — «Jäta, Linda.» — «Kallis,
söö rohkem, vähem mõtle — halliks
nii lähed varsti.» — «Seda parem.»
«Oh, ta on hull just nagu varem!»

Barbaara lonkis metsa. Vaikus.
Nüüd nõuab õilis traditsioon,
et kirjeldaksin sammalt, vaiku,
puid, lõhnu, koltumist... et foon
kas oli must või tuhm või selge.
Aeg aga keerab ilmatelge
ja meie maitset. Küllap risti
pea lüüakse kõik peisažistid.

Oh vanad õnnelikud ajad,
kui muusa oli tütarlaps,
kes kuuldes karjakrapi kaja
kõik lõõritas kord lüürikaks.
Nüüd muusa, Mõtte närvlik naine,
pilg hindav, peas elektrilained,
on vihuti nii vihanegi,
et vist ei võta jutulegi.

Paar päeva loiult, tuhmilt kadus.
Barbaara istus aknal. All
järv, põllud udus. Pori. Sadu.
Post toodi. Umbrik sinkjashall,
mark võõras tembeldatud Nizzas,
tint roheline, poogen kitsas.
Ets kae! Turistina Euroopas
üks vaimurüütel vastust ootas.

Me kirjades on iga rida
must-valge paberist estraad,
kus ilmneb monodraama, mida
loob eluaeg me loomulaad.
Kui meil on tüki autorina
liig nudi vaim ja nõbinina —
siis võtkem appi väike vale.
Ka grimm toob tõde nähtavale.

Maailmas küllalt rekvisiite!
Kus pole tuuma, seal on kest,
kus pole vaimu, seal on tiitel,
kus pole kirge, seal on žest.
Kus aga ürp ei aita ühti,
seal jõhv ja traat peab andma rühti!

Peep Hakiprill ei tahtnud petta,
vald avanes Barbaara ees
kui kallis kõide. Teeskluseta
spiraali-ohtu o ning e,
üks vigur vihje hajameeli,
tsitaadid saksa, ingliskeeli,
kolm hääumärki koos tireega !!!—
kõik lendas ju kui lepsi reega.

Ta möönis, et ta pole Werther,
romantiline psühhopaat,
vaid uue tähistaja, märter,
kes nagu raske kiviplaad
kõik vana enda alla matab.
Vaim, ilu, mõtte tuliratas,
mis ründab ilmakorda endist,
ta relvaks, kireks, sakramendiks.
Ta hingevalu oli sügav,
suur igatsus ta südant sõi...
Barbaara luges, nina sügas,
siis lauvalt kirjaploki tõi
ning algas: «Armas sõber! Täna
sain Teie kirja kaugelt. Täna.
Ma olen valmis, tulge.» — Vale!
Ta viskas kirja põrandale.
Võlts, jabur, tüütu!

«Barbaara! Moežurnaalid Viinist!
 Kui suurepäraseid kompleed!
 Näe, see siin mustast velveteinist
 ja kirjust siidist... aga see
 hall joonik kenam... kuidas arvad?
 Mis on sul? Näid ju mullakarva!»
 «Migreen.» — «Sa vaene!» — «Sel sesoonil
 näib üldse valitsevat joonik?»
 «Ei, ruuduline... Kuulsin mullu,
 et olid kaua surmasuus,
 et...» — «Jäta, Linda!» — «Tohoo hullu,
 äss, kuningas ja poti-kuus.
 No vaata, vaata, küll on vassing!
 Kolm seitset... ootamatu prassing...
 Ja mida plaanitsed sa praegu?»
 «Et sõidan kella ühe aegu
 veel täna linna.» — «Kuule, kallid!»
 «Pean sõitma... saan ehk tõlketööd.»
 «Meil täna lõunaks vahupallid,
 sa neid nii meeeldi ju sööd,
 ja pirukas... tead, seentest, riisist...
 Jääd, Barba?» — «Sõidan.» — «Oh kapriisid!
 Need igavesed hingevalud!»
 «Mind ära püüa hoida. Palun.»

Taas vaikus. Kaamed varjud, hanged.
 Kõik tasa talveunne jäi.
 Lund sagaraina üha langes.
 Barbaara seinast seina käis
 ning äkki sule tinti kastis.
 «Ma olen valmis. Tulge.» — Vastik!
 Mis parata!

. Talv. Jälle talv.
 Barbaara avas silmad. Laisalt
 siis võttis toosi, milles salo
 rouge naturel... Käeseljal sooned
 kui peened sinkjad pintslijooned,
 kuid sõrmedel nüüd raskes rivis
 kuld, plaatina ja kalliskivid.
 Ta soris posti, aknal vahtis,
 teed rüüpas, istus peegli ees.
 Nahkmütsis, mantlihõlmad lahti,
 seal tuli tupp tema mees,
 kes lõhnas seebipulbrist. «Morning»
 ta lausus kergel, kuival toonil.
 Maneerid, sigar, rõivasordid —
 kõik näpatud näis mõnelt lordilt.
 «Kas tead, kui hirmsasti mind rõhub
 see «Küba» õhtune kotlett!»
 «Vast läheb üle värskes õhus.»
 «Kuid ära unusta: bankett
 pool kümme klubis.» — «Mis on lahti?»
 «Ah, juubel... igasugu prahti
 seal täna kokku voolab vistist.
 Nüüd servus! Rootsi finantsistid
 on huvitatud meie nahast.»
 Oh saatus salalik ja neet!
 Ideede jünger orjas raha,
 nüüd parkis nahku suur esteet!

Päev möödus ikka samamoodi.
 Barbaara, hambus sigaretti,
 pea sassis, luges, mõtles voodis
 keskpäevani. Madame Annette
 siis tuli, kleite selga passis,
 nõõpnõelu torkis, mõõtis, vassis,

nutt kuni talle peale kippus:
 kleit nagu aiaroikal rippus.
 Siis ilmus külastaja tüütu —
 kas mõni küüniline frant,
 daam tundeline, pseudosüütu,
 juhtkirju sepitsev pedant
 või keegi muu. Siis käigud linnas,
 poed, ostud, mustrid, arved, hinnad,
 ning väsinult, pea veidi norus,
 ta seisis viimaks Kadriorus.
 Naer. Kellakõlin. «Kuhu, kuhu,
 Barbaara?» — Otse tema ees
 saan peatub. «Üpris kena juhust!
 Me saame kella-viie teeks
 veel sinna!» — Seltskond lõbus, praaliv
 pea astub suitsusse lokaali,
 kus tantsivad ja kohvi joovad
 me moodsad Circed, Casanovad.
 Kõik on siin mäng, kõik hindab, kütib,
 käib ärev-särav loterii.
 Pilk tušine — ning juba süttib
 noor süda nagu parafiin —
 blaseerund ilmed, toores liha,
 rauk jabur, kitsad sametpihad,
 nertskasukates küllakõhud —
 kõik sagib-sõelub kuumas õhus.
 Barbaara tõttab koju, närib
 tablette, laubal külm kompress.
 Peep tuleb, haigutab. «Mu äri
 läks hästi.» — «Rootslased?» — «Oh yes,
 me tellisime vähisuppi
 ja sekti... Lähme!» — «Kuhu?» — «Kluppi,
 bankett.» — «Ah õigus, oota veidi,
 ma tõmban selga teise kleidi.»

Nad saabuvad. Peolauad rikkad,
 näod tähtsad, mõttelagedad,
 ja kõned pikad nagu ikka,
 ja nagu ikka magedad,
 ja nagu ikka tühjad žestid,
 vlin, isamaalus, manifestid,
 ja nagu ikka daamid siidis,
 auväärsed, ilusad, soliidid.

Pilk laokil, Barba hoiab tassi,
 ta ümber kirev inimsõõr.
 Üks emand räägib oma kassist,
 seal teine stiliseerit vööst,
 üks kolmas Krišnamurtist, Gandhist
 ja eesti usuelust sandist.
 Noor frant joob naerdes limonaadi:
 «Üks pääsetee vaid: asiaadid!»
 Barbaarat pööratab sest õhust,
 ju kurgus kurja naeru eod.
 Ent hambad alahuulde rõhut,
 ta üksnes muljub siidiseost
 ja suleb silmad — tühjus vastik!
 Siis aga nagu nõiakastist
 kui muistne muinasjutu-sangar
 ta manab välja imekanga.

«Barbaara!» — Peep toob mantli, salli
 ja muheleb: «Kas nägid und?
 Säh, pane rätik pähe, kallid.
 All räägiti, et müttab lund.
 Mis? Tahad jälle jala minna?
 Ei, täna mitte.» — Läbi linna
 nad koju sõidavad
 «Carramba!

Mind vihastas nii narr idee:
 kaks suppi järjest! Küll on lambad!
 Meil paraku kõik liigub veel
 puupööradega nagu varem.
 Kui võrratult on kodus parem
 nüüd pärast pikka pidujahti!»
 Barbaara nõõbib kindad lahti,
 pilk peeglis, kaamed põsed lumest
 veel märjad. «Jah.» — «Sa nutad?» — «Ei.»
 «Miks aga näid nii mörn ja tume?»
 «Mind kahvatuks teeb vist see kleit.»
 «Jah tõesti.» — Peep käib siia-sinna,
 loeb lehte, räägib nahahinnast.
 «Barbaara, oled oivaline!»
 «Sa haised viinast, mine, mine!»

Te poole, muistsed pettund hinged,
 nüüd pöoran pilgu. Saatjaks, näen,
 teil sügavuste sünge ingel
 ronkmustas mantlis. Pärjad käes,
 aupaiste ümber lauba kitsa,
 näol suure kannatuse pitsat —
 nii, lastes imetella endid,
 te rivis kõrgel postamendil.
 Aplaus ja lilled

Mis aga tegema peab siis,
 kui kavatsetud kangelanna
 sümpaatseks vormida ei anna,
 vaid sähvab, laubal salgud segi:
 «Las olen loll ja labanegi!» —?

Linn auru, pimedusse mattus,
 puuladous vingus meretuul.
 Barbaara istus liikumatult,
 pea tooliseljal, süles uus
 ja umerikas luuleraamat.
 Ei, siin ei olnud melodraamat,
 ei suure suuga sõnarikkust,
 ei andetuse alandlikkust.

Ta vaatab küdevasse ahju.
 Tuul aina mööda mühiseb.
 Ei millestki tal ole kahju.
 Kõik elutunne ühineb
 jõevooluks, mille vaikselt pinnal
 ühtsoodu peegelduvad linnad,
 näod, puud ja pilved. Vesi kiire
 ent voolab läbi varju piirest,
 saab üha uueks, üha veatuks,
 ei ühtki kuju kaasa vii,
 ei kuskil kahetsedes peatu,
 ei kuskil õnnelik, ei prii...

Seal tuuaksegi kullast kingad,
 täis tähelitreid maskirüü.
 Taas eluhetk ta näkku hingab
 ja nõuab endiselt: «Ehk nüüd?»

Ta keerab põlema kõik tuled.
 Meest oodates, kes varsti tuleb,
 ta kammib ennast, lükib ehteid
 käevarde, kaela, kõrvalehte.
 Mis veel? Ta võtab aknalaualt
 näokatte, hoiab seda peos,
 siidnööri näpib lahti kaua,

siis maski silmadele seob
ja vahib väljakule

Viimaks

Peep tuleb, riides nagu šahh.
«Arst käskis juua kuuma piima
ja soodat. Mädarõika mahl
hea olevat kompressiks, joodi
kui lisada, ja neli loodi
Karlsbadi soola . . . Tõesti, turban
suursugust midagi ja kurba
mu näole manab. Tule ruttu,
me jääme hiljaks.» — Röske öö.
Vitriinid, tuled kaovad uttu,
kell tornis ragisedes lööb
üksteist, kui sõiduk peatub sihil.
Taas Barba ümber tuttav kihin
ja virvendus— — —

PIRNIPUU

«Mul ammu peenike jäi pihku
ja sahver täis on külma tuult,»
— nii märkis nahkakõidet vihku
leskproua Kabjaraud, kes truult
veel pidas päevikut. See komme,
mis kaob vist homme, tunahomme,
jäi talle külge kooliajast.
Ta vajas pidulikku stiili,
et pihtida, kuis keetis Miili,
kuis kapist, keldrist, kanamajast
kõik aja jooksul kadus. Kuhu?
Noh, tühja tuulde, selga, suht...
Aed kasvas rohtu, maja pehkis,
kõhn lesepajuk läks kui õhk,
kuid vekslitega kurjalt vehkis
nii tihti mõni rahatõhk,
et läheduses juba kõmas
must, kurjaendeline kõu.
Kust leida, taevast aita, nõu?

«Ma loobun sellest elust loiust!»
lesk tihti kinnitas täis põlgu,
paar päeva rääkis kokkuhoiust,
siis aga tegi uusi võlgu.
Kes võis küll teada tema iga? —
ta näis ent häbematult noor,
kokev kübar, pael või loor
veel sobis talle. Ainus viga

ehk oli selles, et ta majas
kolm tütar, lopsakat ja pikka,
kõik olid jõudnud mõrsoajaks.

Et kulutada palju jaksab
noor tütarlaps, teab iga isa,
kes ähib, ähib — ja siis maksab.
Ent koormale veel tuleb lisa,
kui tütrele, keda isa toitku,
on vaimsed huvid, jumal hoidku!
Ning emand Kabjaraua peres
talendi saatan teatud piiris
ju istus tüdrukutel veres.
Blond, rõõsk, sangviiniline Iiris
gravüüre lõi... Õelgem siiralt:
ta endast mõista polnud Viiralt,
kui siiski rõõmustama sundis
neis joontes miski.

Pisut loid
näis tõmmu Laura kehahoid,
kes ennast kodusena tundis
vaid raamatute tolmus. Kiirust
see piiga põlgas, kelle tarka
ja soojalt sädelevat siirust
peaks jäädvustama uus Petrarca.

Mis, küsitakse, on siin paha?
Noh, salata ei saa vist keegi,
et kunstivallas abc-gi
ju nõuab raha, raha, raha.
Sest kallimad kui kleidid, soengud
on teosed, maitse treening, loengud,
ja naine, kiusat kunstijanust,
jääb enamasti ilma tanust.

Need mured polnud kerge koorem,
kuid lese une sootuks viis
ta perekonnas kõige noorem,
atleedi mõõtudega Liis.

See hiiglaneiu, pesamuna,
kel küpsust reetis büst ning nägu,
puu otsa ronis vahel, kuna
ta kukkus ise nagu kägu,
või karkudel käis laste moodi,
või ajas terve maja segi,
või räbalatest mehe tegi
ja peitis vargsi lese voodi.

Lesk ohkas: «Kuis ka teised kaks
ei tuubi, mässä, määri, kleebi —
ent suurim rist on siiski paks
ja loll korsettikandev beebi!»

Liis kuulas, urgitsedes hammast:
«Ma tõesti aru ei saa mammast.»

Aeg-ajalt lese majas peeti
teeõhtuid. Sinna kokku tuli
kaks meie andekat poeti
(esteet, kes riides käis kui sul, ja
töölisrahva laulik — dandy),
paar kriitikut, kolm portretisti,
üks pianist, kes tagus Liszti
ning... aitab ent! Ma muud ei nendi
kui seda veel, et kuigi näis
trots võimsalt kihavat neis päis —
kõik, hoolimata suunast, koolist,
üksmeelselt pistsid söögipoolist.

Lesk, ikka lahke, ikka sama,
käis ringi, pakkus juustu, siiga
ning hüüdis, kuuldes mõne piiga
poeetiliselt udust jama:

«Oh tore, tore, kallid Elts!»
ja mõtles: «Neetud vandeselts!»

Just nagu moslemile Mekka
näis talle avantüür, mis tõukas
kord nende tuulispääde sekka
professori, kes oli jõukas.

Professor, mõeldakse, on mees,
kel pähe tuubit Odüsseia,
kes iial prille, mis tal ees,
ja oma märkmikku ei leia,
kes kõnnib, kaenlas kulund sirm,
ja kel on rätsepa ees hirm.

Kuid Markus Rõigas, taevast kaitse,
ei seisnud mainitute killas —
tal oli, tõsi, veider maitse,
kuid saatust nõnda heldelt pillas
ta rüppe varandust ja edu,
et iialgi ei võtnud vedu
kaasinimeste pilked... Ikka
ta kandis lehvivat ja pikka
vaskhaakidega mantlit, varjas
päälaele tekkind tühjust seega,
et meelekohalt juuksed harjas
ta vasakule kõlniveega.
Ent jätkem piasjad! Ammu
me doktor ju probleemi uuris:

«Defektid eestlase struktuuris»
ning sellepärast iial sammu
ta sekretärita ei astund.
Nii luuras turul, raudteerongis,
teeveeril, trahteris, salongis
ta noore saatjaga, kes märkis
kiirkirjas üles, kuidas kärkis
ja väljendus me vilets tõug.
Ning iga «kurat», «raisk» ja «trastu»,
pääst eemal kõrvad, ripnev lõug
sai hirmsaks relvaks rahva vastu.

Ta ütles, võttes naise Poolast:
«Miks mitte suutäis vöörast soolast,
kui mage on, mis iial tehku
me oma rass?» Ent panna Heera
näis pahur, pomises: «Holeera!»
ja pani poolakaga plehku.

Siis vaade seisatus tal Tartul.
Uus kaasa, koolitet ja tark,
hää l kare, nina nagu kartul,
kui täiuslikem tulihark
nii rohkelt mängis vempe julmi,
et esmakordselt pääle pulmi
kurb Markus naeratas vaid siis,
kui naise kabelisse viis.

Kes tahab, kivinegu valus,
krepp kübaral, peos nuturätt —
kuid me professor peagi palus
Liis Kabjaraua prisket kätt.

Lesk tõmbas hinge ja siis põrkus
uut häda vastu: mõrsja tõrkus.

«Liis, jäta nutt! See trots on võigas!
Sa täna parem jumalat,
et meie kõigi õnneks Rõigas
naist ihaldab just rumalat.
Liig moodsad okkalised roosid,
pikantne mürk ja vaimsed poosid
ei võlu teda... Sa ju tead,
et üsna sageli me vead
on rohkem väärt kui kõik me tarkus.
Kas pole küllalt kuulus Markus
või rikas? Mida sa veel nõuad?
Ta tuleb kolmapäev kell viis —
mu arm, sa pakud kohvi siis
ja oled nõnda loll kui jõuad.»

Kui poja lihtne põhjasõnn
viib sinna, kuhu kasvab sammal,
mis ime siis, et lapse õnn
on kõige tähtsam eesti mammal?
Lesk tütre punapõski paitas,
siis noomis (kõõgitüdruk aitas),
siis vihastas ja meelehärmis
teeklaasi, hüüdes: «Totter hani!»,
kuus mehiste suhkrutükki pani.
Ta ohkis, puhkis päevad läbi,
õed aga kolmekesi, häbi!
vaid naersid kergemeelselt pihku.
«Mu närvid hävitab see draama,»

lesk pihtis tuttavasse vihku —
«kuid Liis peab aru pähe saama!»

Nii jõudis kolmapäev. On tõik,
et mood ei salli võõrast kolu,
sest nüüd peab kinnitama kõik
me rahvuslikku päritolu.
Lesk, erk ning agar igas tükis,
viis pööningule vanad maalid,
me eeposele luksustrükis
maad andsid laual moežurnaalid,
ust raamis takune drapeering,
ning hoopis tõhusam näis heering,
must verileib ja singisiivid
neil vastseil vaagnail, mida katsid
keraamilised vöömotiivid.

Pää ümber paksud ruuged patsid,
reljeefsel rinnal hõbeprees,
lesk vestles, kuigi aimas paha.
Õed mossitasid, kohvi kees,
noor kirjutaja vahtis maha,
professor, tulevane väi,
näis unistavat... Kuhu jäi
ent mõrsja ise, kelle kuju,
naitvne pilk ja rõõmus tuju
tal jälle nooreks muutis vere?
Uks avanes. Professor viskus
kui vedru toolilt: «Viimaks! Tere!»

Liis vaatles peigmeest, ninal prillid,
sliis käele nahkse kinda kiskus
ja lausus: «Vabandust, batsillid.»

Lesk ahmis õhku. «Liis, mu laps,
ma palun!... Sää! on sõstranaps —
sa klaasid külalistel täida!»
«Ma sind ei mõista, mamma! Viin?
Kas küllalt selgesti ei väida
statistika ja meditsiin,
et meie rahva viin viib rappa?
Mispärast siis me võõraid tappa?»
«Kuid...» — «Sa ei soovi kohvi? Õige!
Ma lugesin, et üle kõige
me mõistust kahjustab see jook.
Mis on sää! vaagnal? Õunakook?
Mu jumal, miks veel puudub siin
arsenik, morfium, strühniin,
sest nagu teavad bioloogid,
vitaalsust halvavad just koogid!»

Professor istus, silmad pungis,
lesk, tundes ent, kuis viha okas
ta mässavasse rinda tungis,
vaid mõtles kahvatades: «Mokas!»

Liis jätkas, kuna huulil tuksus
tal naer või pahameel — kes teab.
«On tõik, et hukatusse veab
meid päämiselt just liigne luksus.
Kuid vannun teie kõigi ees,
et minu tulevane mees —
ükskõik, kas vana, noor või põdur,
peab elama kui Sparta sõdur.»

Kui patju asendavad laastud
ja laia sohvat kitsas pink,
liigsöömist põhjalikud paastud —
oh jumalad! mis tore kink
siis korraga on leivapala,
lonks vett ja tulitanud kala!
Ma poksin, vehklen, tõstan pomme,
ning mehel iga paha komme
kaob kohe, kuuldes naise pilli,
kes temale teeb põrgudrilli.»

Kus noorus tormiliselt trotsib
ja paate põletab täis raevu —
sääli elutarkus riismeid otsib
ja kokku klopsib uusi laevu.
Lesk hingepõhjas tüdru sarjas,
kuid oma viha vapralt varjas,
ning silmitsedes kohkund Rõigast,
kes sõnagi ei saanud suust,
ta mõtteid mõlgutas ju muust.
Kuid millest just? Noh, küllap tõigast,
et kosjaplaan läks lahti liimist,
ja veidi leebemast režiimist...

Kui keegi (— Rõigas ütles «keski»)
nüüd oletab, et köit või vett
me doktor otsis, — tõestab, et
ta vähe tunneb õitsvaid leski.
End poogu hapud misantroobid,
kel osaks elu kabjahoobid —
kuid keda nägus naine trööstib
siidpehme käe ja maitstva praega,
sel pole surmaks lihtsalt aega.

Kõik ülistavad kooris huupi
vaid noorust — aga pagan võtku,
kui selg meil endiselt ei nõtku
ja soojakskõetud ahjutruupi
ju ihaldavad haiged pihad,
pääst kaovad kergemeelsed ihad,
romantika ja juuksekrussid —
siis on meil hoopis teised plussid!

Kui võrgutajal muutus õngeks
pilk, vestlus, kleidipalistus —
siis püütav mõtles: «Et sa kõngeks!»,
näis võitmatu ning... alistus.
Lesk lausa nahast välja tükkis,
paarsada kihlakaarti trükkis,
käis pangas, võlgu maksta lasi,
kuid lõpuks pole see me asi.

Mis puutub Rõikasse, siis paistis
ta pisut sünge... Lesk ent haistis,
kust puhub tuul. «Miks, Markus, käärib
nii kaua sinu vimm? Kas väärib
su pahameelt see lapsik tobu?
Patt oleks temas näha naist,
tal puudub lihtne inimvaist,
sest pall või papist mänguhobu
on armsam temale kui muu.
Ning tule siia: pirnipuu,
näed, aias kasvab — selle tippu
ta ronib ikka... Püha rist!»
lesk äkki võõral häälel kiljus,
käest haaras doktoril, ja vist

ka minestas... Kuldküpsis viljus
puu õhetas ning sama sära
maas murul mängles...

Noh, ja siis?

Sääl seisid sekretär ja Liis
ning suudlesid kui arust ära.

MAAILMA SUUR SÜMFOONILINE MÜHIN

HÄÄLED

Kui vaibub linna kära, tuul ei puhu,
kuu vahib aknast norskajaile suhu
ja taevasambblas tärkab täheseeni,
siis kaob mu rahu, siis ma kõnnin, vahin —
mu ümber algab kummaline kahin
ja kuuldub nagu sumbunud sireeni.

Ning äkki kajab orel, harf, triangel,
torm tantsides lööb takti plekist pangel,
pump hoovinurgas kräunub nagu kass,
metalne laul käib sillakaare ketis,
kukk tornil kireb kriiskavas falsetis
ja keldripõhjas põrab tume bass.

Flööt luksub naerda teispool taevakummi,
maa sisemuses taotaks hiiglatrummi —
kõik väriseb, ja kuna ma veel rühin
ja heitlen häälte, helinate vooga,
mu üle paiskub juba hirmsa hooga
maailma suur sümfooniline mühin.

KELLAHÄÄL

Kellavalaja kallim aare
suurde vormi
sulama peab.

Isa vaeva
ta väike tütar
hirmsal valamisviivul
teab.

Ainsa hüppega
sulametalli
laps
heidab end
alaspäi.

Meister ahmab-kahmab ...
Ta pihku
väike punane king
ainult jäi.

Uus kell
sai nii elava hääle
nagu oleks tal
nooruke hing.

Aga vaikse ilmaga vahel
ta kuminas kuuldi sõnu:

«Minu king!...

Minu king!...

Mu king...»

(Kaug-Ida legend)

VILEPUHUJA

Mu vaene isa mängis kuskil kooris,
ta surus vile varakult mu pihku,
ning imeline helk mu vaimu looris,
kui süvenesin tema noodivihku.
Pea kostis flöödist kaebus, naer ning vidin,
ma trahterites mängima nüüd pidin,
kus isa napsitades aega viitis
ja joomareile oma tütart kiitis.

Mu isa viisid hauda kõrtsileilid
ja vana noodiraamat muutus tuhmiks.
Ma tahtsin õppida, kuid koolipreilid
mind pidasid liig inetuks ja juhmiks.
Ma läksin hulkuma, kui maa lõi haljaks,
teel vargapoisid riisusid mu paljaks,
ma nutsin kurbusest, mul polnud passi,
nii elulõng läks tasahilju sassi.

Mind mõnitati, pilgati ja löödi,
mu osaks oli sandileib ja laiskus,
kuid pannes tasa helisema flöödi,
mu süda taeva sätendusse paiskus.
Päev kulus, kiired libisesid längu,
mu hurjutajad kuulasid mu mängu,
ning üksnes Looja hingus läbis hooti
maailma, minu lahtilöödud nooti.

LAHENDUS

Rängast ahastusest roidund,
seisin kaljul sügistormis,
süda muremõttest must.
Mis on muutumatult hoidund?
Suudad vähe, suudad palju,
tolmuks saab, mis käsi vormis —
igavik, sul pole ust!

Samas vastas mulle kalju:
Kui sind söövad päikse leegid,
nii et lumivalgeks pleegid,
ja su sisemus on jahe, —
kui sind ründab laine rivi,
peksab maru, raiub rahe,
ja sa vaikseks jääd kui kivi:
siis on igavik su ees!

Jänes muretult mu ees
võttis hüppeks hoogu rohus.
Varem kui ta maast ent viskus,
kotkas tükkideks ta kiskus.
Hüüdsin: Kas siis ülekohus
õigusest ei erine?

Kotkas, nokk veel verine,
lausus: Kõrgena võib mägi
paista ainuüksi maast.
Aga väikene kui laast

on ta sellele, kes nägi
enda jalus taevalaotust.
Vaim, kes madalas vaid lendas,
vajab hea ja kurja jaotust —
tugev kannab iseendas
vabastavaid vahemaid.

Kuid veel kartlikumaks said
nüüd mu mõtted: tormilõõsas
kõikus raagus roosipõõsas.
Meenus, raskeist pungist kaet,
minagi kord suuri-sõõmu
valgusest jõin õitsmisrõõmu.
Nüüd ent vilets, tagaaet,
kustun teades, et mis lahus,
iial taas ei ühine.

Põõsas ütles: Tühine
on, mis surmana sul näis:
eluallikad on täis.
Kui sa nagu mina rahun
närbund lehed maha poetad,
juured pimedusse toetad —
siis, kas õnnistad või nead,
jälle haljendama pead.

TÜLI

Üks ütles: «Ämber!» — Teine ütles: «Pang!»
Üks karjus: «Varrukas!» — Teine karjus: «Käis!»
Tüli läks tõsiseks, nagu näis.

Jäädavalt lahku viis vihane jutt.

Räägiti

eri murrakut.

ANTS ABLAS

Ants Ablas kallas klaasid täis.
«Viin pole, kõrtsmik, küllalt kange!»
Ants Ablas nukralt nurmel käis.
«Miks linnud suhu mul ei lange?»
Ants Ablas kuulis vööraist maist.
«Seal oleks põli, tohoo pelet!»
Ants Ablas suudles tõmmut naist.
«Miks, võtku tont, sa pole hele?»
Ants Ablas pettis, valas verd.
«Mu peale ära paista, päiket!»
Ants Ablas sõitis piki merd.
«Maailm on väike, liiga väike.»
Ants Ablas töötas, oli tark.
«Ei! parem olla päevavaras.»
Ants Ablas suri siis ja sark
— mis ime! — oli talle paras.

HELDE ANDJA

Ehitas küll elumajad
teistele,
müüris kolde sisse pajad
teistele,
pani lõimelõngad niide
teistele,
kudus valmis kuueriide
teistele.

Andis oma elurõõmu
teistele,
andis oma silmasära
teistele.

Andis hinge tagant ära
kasvõi viimse soojasõõmu
teistele.

Kusagil ei õitsend lilli
tema jaoks,
kunagi ei kajand pilli
tema jaoks.
Sõnu polnud laulusalmis
tema jaoks.
Ainult valu oli valmis,
ikka valmis
tema jaoks.

PÜHAPÄEVALAPS

Teisi löödi õuel, kodus anti lisa,
temal, päiksepoisil, puudus üldse isa.
Teistel kukkus maha leiva võine pool,
tema leival õnneks oli ainult sool.
Teine pikki aastaid õppimiseks pruukis,
tema juba noorelt uksi lahti muukis.
Teisi tabas lihtne kivi, kepp või tuhvel,
tema pähe raksas raske rahasuhvel.
Teine kogu eluks tuima truudust leidis,
teda, õnnelast, ent pettis hõõguv neidis.
Teised kõigest ilma jäid maailma loaga,
tema omandas, mis tahtis, halja noaga.
Teised põdesid ja heitsid kauaks voodi,
tema ühel pühapäeval üles poodi.

IIRU-AARU

«Sa Iiru-Aaru, oled vist
liig isemoodi egoist.
Seepärast anna tagasi
nii lillemeel
kui linnukeel
ja piira endapillamist.»

«Oh Saatus,
ära sahkerda:
mis kingitud,
on kingitud.»

«Sa Iiru-Aaru, oled vist
suur õnnelaps,
kuid egoist.
Seepärast anna tagasi
pool piduööd,
kõik päevatööd
ja piira õnnepillamist.»

«Oh, Saatus,
ära sahkerda:
mis kingitud,
on kingitud.»

«Sa Iiru-Aaru, oled vist
ka murelaps,
kuid egoist.
Seepärast anna tagasi
murdosa
mureminutist.»

«Oh Saatus,
võta piduööd,
pool päevatööd,
mu lillemeel
ja linnukeel —
kuid mitte täppi tagasi.
ei anna mureminutist
ma Iiru-Aaru,
egoist.»

XANTIPPELE

*Palju on aegade jooksul, Xantippe,
su riikust naerdud,
lastele isade käest kumu su kurjusest käib.
Ometi tarkadest suurim Ateena õitsevast aiast
ihaldas endale vaid sind, sina karune lill!
Mõistmatuks, rahutu naine, jäi sulle
ta kõnede selgus,
mõtete jumalik helk, pilv ümber inetu pea.
Kriisates, kiharad lennus, nii tuiskasid ringi,
ning tihti
kaaslase pihta su käest lendu läks
vaagen ja kruus.
Sokrates, tõstes ent vaikselt maast anuma,
silmitses lahkelt
raevu su kumavas näos — küllap
ta seletet vaim
teadis, et vaablase nõelal ja naisegi
vihastel huultel
helendab mõnikord piisk
tundmata lillede mett.*

FROUFROU

*Vanas suvilas, vaimude majas
kaua kumises võigas hüüd,
läbi vinguva vihma kajas
mere südaõine prelüüd.*

*Laest rippuva lühtri roostes
küünlaleek näis punakasmust,
tornitreppidest alla joostes
keegi komistas vastu ust.*

*Kuski raginal keerati lukku,
kuski umbselt korises gong —
tuuletõmbuses äkki kukkus
ühelt pildilt koltund kretong.*

*Sulgkübarat hoidvaist paelust
olid kadund silmad ja suu,
ent allpool kaharat kaelust
võis veerida vaevu: Froufrou.*

*Kukk kires ja kella kuras
kaua kähinal kukkusid käod.
Vastu mustavat rautu surus
keegi tardund-kahvatu näo.*

Õöle tapakirvena vajus
koidu verine, vööras lumm.
Merel põrises sumbuvas sajus
kurjakuulutav tume trumm.

2

Valgus ja vaikus, vaikus ja valgus,
meri — metalline plaat,
kõikjal lõpuga ühineb algus,
päiksesse libiseb paat.

Seda rahnulist põhja ei riiva
ühegi kipperi köis —
sügaval kiigub sinisel liival
kahvatu klaasine õis.

Tummana tantsivad tumedal pinnal
argliku valguse vaod.
Varjude rütmis siia ja sinna
roomavad rohekad maod.

Tundmatu tõmbus tuksatab adrus,
keerutab karpide lund.
Kiududes, kõntsas takerdunud madrus
äkki näeb kummalist und.

Temale näib, et kuski on taevas,
virvendav valguse kett,
ning et üks nägu liuglevast laevast
puudutab jahedat vett.

3

Tuul lõgistas lipurauda
ja tontlikuks kahvatas kuu —
teed jooma üldisse lauda
tuli alla madame Froufrou.

Must atlass lohises maani,
mäng voltides kahisev-kehk.
Levis otsekui vanast romaanist
koirohu ja rooside lehk.

Ning pehkinud pitside põrmus
kaks rinda, kaks rästikupääd.
Luukollasel sõrmel sõrmus
tõmbus uduseks nagu jää.

Puil hõõgusid kirjud keeglid,
all valendas lahel üks laev.
Kõike kajastas otsekui peeglis
pupillide põhjatu kaeu.

Vee vaseviirude järgi
pilg uputas lambid ja puud.
Õö säravas soomussärgis
ujus tühjusse tontlik kuu.

HALVAD NAISED

*Halvad naised — neid tunda võib kaugelt,
neid reedab eriline atmosfäär.*

*Nende pilgus, mis säteb raugelt,
luurab miski võitmatu, külm ja väär.*

*Nad on kui salved, täis mürgist lõikust,
palmis neelama kõike, mis tuksu ja soe.
Nende aplad suud, mis ei tunne võikust,
joovad tühjaks iga elava koe.*

*Nende mõtted küpsevad vööras leegis,
neid kihutab kurjale mõistmatu sund.
Nad naeravad siidis, vanglas ja seegis,
kuid raske on nende viimne tund.*

*Ja kui preester, kõneldes Issanda armust,
puust krutsifiksi nende huulile säeb,
siis nende vihkaja vaim on täis karmust
nagu sõdur, kes laste mängu näeb.*

TALV VOORUSE VÖLU.

*Kui näen ja kuulen sind,
siis usun salamahti,
et noa ja kahvliga
end võtad riidest lahti.*

SÜGIS 1

Aed kiirgab kollasest, maas püramiides
õlgmatil lasub üliküpsi vilju.
Üks naine hõbedaga tikit riides
lehtmaja künnisele astub hilju.

Ta käel, mis tõrjub laubalt juuksekaulu,
on veidi tõmmu pähklikoorte varjund,
ning aimub, nagu oleks elu mahu
ta jooma troopilises kliimas harjund.

Näol kuumad kiired, kuulatab ta: õhust
kui märguanne kajab linnu kriisk.
Ta tunneb, kuidas südasuve rõhust

veel hõõgub kehas iga verepiisk,
ent arglikuna elab juba vaimus
tal hangede ja suure rahu aimus.

TALV

Mu halvim aeg on range südatalv,
kui vaikus valget nõiakatet punub,
ja tühjavõitu nagu viljasalv
on ka mu kujutus, kus juba unub
kesksuve küllus, lainte laulev uha
ja kõik mu ümber kordab:
ükstapuha.

Suur meister, loodus, magab.
Heldest käest

ei toida enam keegi linnuparve.
Pard härmanõelus, astub üles mäest
hall külmakubjas, üürgab tuulesarve
ja pillub kahjurõõmsalt ilmavakast
jääkildusid ja klirisevat pakast.

Kõik lootus kaob ja tuli kustub leel
just vastu talve vihasemat järku.
Haokubu seljas, käin ma tühjal teel,
ei kuskil, kuskil elust ainsat märku!
Külm paugub vaid

ja sammugi ei nihku —
seal variseb üks lumetäht mu pihku.
Ning laadis, kuidas liitub kant ja kant,
võib igavesi peitlilööke tunda —
see väike helbeke on kindel pant,
et meister valvab.

Kuis ka talv ei unda,
ma tean, ma tean,
mu ootav hing ei närtsi,
vaid näeb kord suurt
ja lunastavat märtsi.

AASTA

Märts, kaame kooripoiss! Su vaadet
ei suuda elustada Botticelli,
kesk viiulite hellitavat saadet
sa kuuled kähisevaid leinakelli.

Poeetiline juuni! Lame nagu taalder
on sinu värss ja värvipeenus.
Ent sind, september,
geniaalne maaler,
last imetades kroonib lihav Veenus.

Detsember, vana sõdur!
Seeginurgas
su nina punetab kui unemagun —
ja siiski, purjus puujalg,
on see urgas
täis aimusi kui akendeta vagun.

KUULJALE

*Su elus kumiseb kaasa
tulevik, minevik,
aegade armas kannel,
sina õnnelik, õnnelik!*

*Suur on kuulmise kunst. Aina kuula!
Noodikiri ehk tabab neid
eluhääli ja hõiskamisi,
salapalveid ja sõnumeid.*

*Kuula hoolega! Huupi ära huuga,
et see kumin sinu tõttu ei kaoks.
Enne kuula! Siis kumise kaasa!
Sumise suletud suuga,
kui sõnu pole laulu jaoks.*

*Kas tõesti su elu on tumm
siin kurvasti kuhtuval tähel?
Oled õnnetust õnnetum?*

*Sa ju tunned, kui virge on viiv?
Sa ju tunned siin tuikaval tähel,
miks kumiseb lausetest lahus
tulevik, minevik,
miks aegade armas kannel
sind anub?*

*Tasa, tasa!
Kas kuuled?
Sa ju kumised!
Sa ju kumised kaasa ka praegu,
sina õnnetu-õnnelik!*

MEISTRILE

Kui peekripõhja jääb vaid sapp,
hing rebeneb kui pehkiu papp,
arm suleb surres väsind laud,
vaim vajub raskeks nagu raud —

siis, meister, sõrmis kuumad tuksed,
ma avan roostetanud ukseid
su majas, kus käib läbi meelist
lõhn seedrivaigust ja kaneelist.

Las taevas kadedusest kurdub,
kõu kurjalt vastu katust murdub,
täis mürgist udu valgub tuba:

su kõrval jõuetu ja laastat
näib loodus, kuigi oled juba
sa surnud seitsekümmend aastat.

LEPITUS

Kaheks külmaks, kurjusest kaameks õeks
minu süda ja mõte loodi.
Mida põlgas üks, pidas teine tõeks,
tõusis üks, jäi teine voodi.

Nad sapiks muutsid maitsvad road
ja sõtkusid taignasse kruusa.
Aga kord, kui neil vihaselt välkusid noad,
istus lävele mõtlik muusa.

Vaevalt nägid ta pilgud uurijad
hullund õekseid, kui sündiski pööre:
vaikselt laskusid mõlemad fuuriad
päästma lahti ta kinganööre.

EI VAIBU

MARIE UNDERILE

*Ei vaibu,
ei vaju tuhka
looja läidetud luuleread,
kui ta ise põrmu ei pilla
oma süttivat
sulepead.*

*Ikka põleb ära ta paber.
Ikka pakub end paberiks paas,
tulekindel
tahutud kivi,
raudkalju,
rübune räni
ja mõõgateragi
maas.*

*Ei kivis ole kõlapinda
ega mõõgas midagi head —
seepärast me inimrinda
looja
kirjutas
oma read.*

TULI

*Kuis on seal tuli kollane ja puhas,
kus lapsed küpsetavad õunu tuhas,
kilk laulda sirtsu ahjulõhes
ja taigen kerkima lööb leivamõhes.
Nii hubased on kolded enne jõule,
kui käpad nõgisele keedunõule
leek laisalt sirutab ja limpsab keelt!
Ta uriseb, jääb nukraks laste nutust,
teab kõike majas, võtab osa jutust
ja pika hännaga lööb tuuli leelt.*

*Ent rahutu ja tume sära täidab
siis tuld, kui armastaja lambi läidab.
Ja kuidas leegis tuksu valus raeu,
kui lammutuseks randatoodud laev
jääb, mastis latern, konutama kaile!
Siis tuli lendab mõttes lõunamaile
ja nähes und, kuis kõrgele käib vaht,
veest kerkib avarduvaid ilmakaari,
delfiine, palmipuid, korallisaari,
ta kustub, ümberringi doki praht.*

*Ning hulluksläinud lõõmast kostab kõrva:
Kõik paiska põrmu! Lõhu, murra, mõrva!*

Kui aga elukangas käriseb,
lein valges vaevaleegis väriseb,

öölaotused on mullased ja mornid —
siis tähed rõõmsalt pilgutavad maale
ja küünaldele saadavad signaale
need kauged, igavesed tuletornid.

AIMUS

Võib olla, et kotkas
kord arenes konnast
ja tiikides krooksuvad
muistsed madonnad.

Näe, kivisest koopast
magaja kadus —
silmade fosforit
välgatab madu.

Varjude lainetus
kustub ja helgib,
hämara õitsevad
metsikud nelgid.

Punase õie
ma kividelt murrar
ja tunnen, ka surres
pole võimalik surra.

VISION

*Kuidas see võikski
leinata endist,
kes on vaid vari
vanast legendist?*

*Teda kõik näevad,
tema näeb kõike
otsekui läbi
teemandilõike.*

*Murdunud valguses
kiirgavad lipud,
võitjaid ning võidetuid
ristidel ripub.*

*Tunnil, mil tulest
käratab kohus,
kiskjate kõrval
magab ta rohus.*

VANG

*Kord haarat igatsusist kuumist
üks ingel jättis maha paradiisid
ning läbi tühjast ilmaruumist
ta kohisevad tiivad teda viisid.*

*Meel mässul, rinnas heitlev argus,
ta pimeduse vaimu juurde laskus.
Pikk välgujuga kuristikku hargus
ning õhku tekkis kummaline raskus.*

*Käed, vaevalt põimund, kivinesid kohe,
ürgpadrikuiks said lainetavad juuksed,
vastsündind maad kui tuulte ohe
ju täitsid kauni pagulase nuuksed.*

*Kuid taevast inimese lõi nüüd liivast
ning andis oma sädemed ta sisuks,
et pimeduse kaisutusest kiivast
ta jumaliku vangi lahti kisuks.*

DOOM

Jäätand orgudes valguskiirtega ammu
mõte vihaselt heitles kui silmitu loom.
Minu hingest, mis kajastas kiskjate sammu,
siin maailmas sai kelladest kumisev doom.
Aga hangunult kõlatuks muutis mu vere
järjest kasvava vaenu ja karmuse rõhk.
Meeli, milliseid vaevas kõik elavalt ere,
veetles ürgsete koobaste tarretav õhk.
Silmi kätega varjates igasse kaarde
heitsin pärleid, mis ehtisid pühade päid,
lasin rüüstajail rõõvida viimse kui aarde,
kuni rüvedad riismed vaid järele jäid.
Ja kui puhusin küünlad, et saabuva õõga
doomi lõplikult hävitaks kurjus ja laim —
siis lõi tulise, leekiva teraga mõõga
minu rinda üks vägevam tundmatu vaim.

TONTIDE NÄGIJA

Laps õudusest vaid suudab kisendada,
kui teda unes riivab koolja sõrmekont.
Neil puhkudel ent püüdsin sisendada
ma endale: ma olen ise tont.

Kuupaistel tõusin voodist, laubal higi,
ning varitsesin uksi, aiateid,
et joostes peidust peletiste ligi
mul endal korda läheks kohutada neid.

Mind meeletut küll! Pimeduse varjus
mu südamele, mis märkamatu harjus
öökaaslastega, langes kivist kirm.

Nüüd on mul päevavalgel hoopis hullem hirm.
Ma vist ei kuulu enam koduperre.
Üks kumin vööрмаailmast jäi mu verre.

ILUS ÕDE

Miks, kaunis õde, korstnast kukkond vihm
su sündides ei leotand koldes lõkke,
su kaelale ei keerdund kitsas rihm
või häll ei kukkond kõrgelt kaldalt jõkke?

Nüüd elad sa, nüüd oled seotud siin,
su taga sulgus kitsas uksepilu
ning nagu igavene janupiin
sind põletab su ebamaine ilu.

Su ihust, mis kui habras klaas,
leek paistab läbi, tundmatu ja valge.
Raudkivile ja vastu kõrsi maas
kui abipaluja sa surud palge.

Umbvõõrana sa unenäolik näid
kui laps, kes kuuldes muinaslaante müha,
lööb maha vartelt õite raskeid päid
ja kellele veel miski pole püha.

MUST MADONNA

Kui maalidel ma vaatlen malbeid Maarjaid,
siis meenub naine, ümberringi mäed,
kel vastu õlgu, tõmmusid ja kaarjaid,
kaks last on heitnud kallistades käed.
Uks, naeratao ja särav nagu päike,
näeb kõrgel valgusallikate seas
maailmu ühendavaid sammaskäike
harmooniliselt avarduvas reas.
Ent kuristiku põhjatusse õhe
teist venda kisub kurjalt-kirglik ihk
ning üle sakilise kaljulõhe
kui haaramiseks sirutub ta pihk.

Oo must madonna! nagu sina, süles
kaht kallist last ma hellitan ja tean,
et ühega kord vabalt minnes üles
maas teisega ma purunema pean.

KAHEPAIKNE

Pilvel seisab lainetavas toogas
minu isa,
jalus jäised mäed.

Kõrgusse,
kus puud on viljast loogas,
osutavad
kutsudes
ta käed.

Õlal jahikull ja vibu,
alla sohu
ratsutab mu ema,
amatsoon.

Saagist sadulas jääb üle rohu
looklema
ta järel
vereu joon.

Tuul käib taevast rappa
rahehooga,
mina ent ei tea,
kus on mu paik —
sest ma vajan jumalate rooga,
millel on
mu enda
elumaik.

KANNIBAL

Ma tean, et hardus lõhnab nagu vaik
ning joobumus kui kõdunevad ploomid,
et kiivusel on sapiõunte maik
ja mõtetel kui õitelgi aroomid.
Ma tean, et öösiti võib süüa kuud,
et mõrkjalt vürtsised on vanad müürid,
et saaki pillavad kui viljapuud
ka tapetid ja unarul gravüürid.

Ning olgugi et lõppematu näib
mind piirava maailma söödav sisu,
siin siiski näljasena ringi käib
aeg-ajalt nagu kõrbes minu isu.
Kui teises ilmas ootab mind oaas,
kus peegeldavad ingleid vetenired —
siis kardan ainult, õnnetu, et taas
seal ärkavad mu kannibali-kired.

TUHM KALENDER

Kalendris, mille järgi elu säen,
ma üksnes tuhmilt trükit päevi näen,
seal pole teiste rõõmsaid pühi.
Ei jõule, vastlaid, vastset aastat:
peopäevil nagu sõjast laastat
on minu kodu kurb ning tühi.

Ma kevaditi kardan talve võikust
ja laisklen siis, kui teised peavad lõikust.
Kui aga vilistades näärikuul
tuisk tormab piki tardund hangeharju,
siis paitab peidet aias pehme tuul
mu liiliaid ja musti viinamarju.

TÖRKUJA

Maailma künnisel, kus raske laotus laiub
ja kiirgav udu tardub jääks ja raheks,
peab vahti hiiglane,

kes kindla käega raiub
kõik inimhinged enne sündi kaheks.

Ma toetun mullale ja tunnen igal viivul,
kui süda kuumalt millelegi andub,
et nagu vari nähtamatuil tiivul
mu kannul kõikjal teine mina kandub.

Ta käsib armastada

üksnes karget kõrgust —
ja kui ma kangekaelselt ihkan aina paha,
siis hõlmapidi välja viimsest põrgust
mind veab ta, kuigi karjun: ma ei taha!

Ta peatab järsult mind,

kui vargsi pikka rohtu,
kus korjan vilju, roomab luurav madu,
ja peidab nuttes näo, kui unustades ohtu,
ma jultunult käin kiusatuste radu.

Ja vahel juhib ta mind üle maisest piirist,
kuid äsjata! — ma pagen jälle varju,
sest armsam kustumatuist valguskiirist
on mulle puu, täis ruskeid elumarju.

RAUDNE TAEVAS

Ma nägin täna kummalisi paiku.
Seal midagi ei teatud hingevaevast.
Seal kusagil ei olnud ühtki laiku.
Ma nägin täna valmistaevast.

Seal kordub see, mis oli siin.

Kuid ükski põud
ei põleta seal õielehti
ja täiuslikuks muutub kõik —
oh suurim õud! —
mis kunagi siin sooviti või tehti.

Seal meredel ei mölla iial torm.
Seal viljapuid ei võta haigus
ning ainult igavene, muutumatu vorm
seal puhtana su ees on kõigis paigus.

Kuid sina, sina, — saades päriseks
kõik aarded seal, ei koge vana kõrkust,
vaid ihkad,
et su hing s i i n kaasa väriseks
ja tunneks oma tiivustavat nõrkust.

PILT

Võib juhtuda, et sinu salanukrus
teel tuleb sulle vastu kui megäär —
ning saanud kätte kõik, mis on sul kukrus,
veel korraaks kaugel vilksatab ta kleidiäär.

Su õhkjast unelmast, mis algas lennu moodi,
saab maa peal veider karkudega jooks
ning sammastoa, kus asus Afrodiite voodi,
aeg muudab süngeks matusebürooks.

Mis piinlik lugu! Nüüd kui lihtne alev
su ees on kunagine labürint.
Rõõm kulus narmaille kui odav kalev
ja mure luitus nagu lahja tint.

Nii pehkib, hoolimata suurest ohvrist,
päev-päevalt elu nagu mööblivilt.
Su vaimust aga variseb kui ajakohvrist
kord kõlinal üks kustumatu pilt.

IHARUSE SAAR

Kas tunned iharuse saart?

*Seal kandub
su näkku vihisedes kuuma liiva
ja laev, mis roostevärvi roogu randub,
seal ankrut enam kunagi ei hiiva.*

*Paepinna külge, mis on kuit ja paljas,
maailma uhkeid poegi
vägev nõidus köidab
ja naiste toiminguil neid leiab kaljas,
mis merejooksikute järel sinna sõidab.*

*Seal auväärt ranged raugad
nende teotust neavad,
neid lingua kui loomi paati veavad
ja põgenevad siis täis püha raevu.*

*Suur vaikus matab jälle surnud ranna,
kuid naeratades ootab uusi laevu
kesk punast põuda
pime kuninganna.*

JOOMAR

*Just nagu hellitatud nõudlik alkohoolik
sa kisu huultelt peeker, juues rõõmu,
kord päris tühjana,*

*kord siis, kui õnn on poolik,
kord olles rüübanud vaid väikse sõõmu.
Sa tunned rõõmu, mis ei salli*

*ablast joomist,
liig julgeid lootusi, liig suuri nõusid,
ja teisi, mille maigust ning aroomist
sul uimad enne maitsmist pähe tõusid.*

*Kuid ahastuse, pettumuste mörkjat lahu
sa joo kui meeletu, kui surres jannu,
ning ära saatusele anna rahu,
vaid küsi lisa, täristades kannu.
Joo unes! ilmsi!*

*Kannatuste viinavingu mattu!
Nii täitmatuna olles allakistav,
kord pääsed sinagi, kui tühja viinalattu,
käes pitsatid ja vasar,
ilmub kohtupristav.*

KUI ELU ON VAID UNI

Kui elu on vaid uni — siis
kaob unena
ka lein.

Las kurbuses
meid lohutab
maateral
viin
ja vein!

Ma joon ja joon.
Ei tuska tee
tuhm aeg
ja tunnikell,
kui vaarun lauldes
uksele
ja uinun
kännisel.

Kõik unub.

Äkki heliseb
eesõues
õunapuu.

Ma ärkan.
Egas ometi
käes ole
kevadkuu?

«Jah kevad, kevad!»

siristab

mu kohal

väike lind.

Ma ohkan,

peeker

jälle peos.

Lind oksal

naerab mind.

Joon-laulan,

kuni sume öö

taas tukkudes

on tumm

ja kõrgel

tähti

vilgutab

kottpime

taevakumm.

Kuu

vaatab alla

vidusse,

kus kõik see vidin käis.

Mis puutub kevad minusse!

Las olen

juua täis!

(Vabalt Li Bo ainetel)

Li Bo (701—762), hiina luuletaja.

PAVILJON

*Tillukese tiigi saarel
sirab siiruviiiruline
portselanist
paviljon.*

*Otse paviljoni ette
viib nefriidist nikerdatud
kaare kujul
kerkiu
sild.*

*Paviljonis
omavahel
uljad sõbrad veini juures
noogutavad,
naeratavad,
loevad ette
luuletusi.*

*Tiigivees end peelitavad
sõbrameeste siidikuued,
aadlimünti atlassmütsid,
kuldsed kariatid
ja kannud.*

*Aga vari
väärab-keerab
vaatepildi
tasahilju
tagurpidi.*

*Vetepeeglis
noogutavad,
naeratavad
uljad sõbrad uperkuuti
jalgupidi
vastu taevast.*

*Kummuli
on kuldsed kannud,
alaspidi
atlassmütsid,
sild
ja siiruviiiruline
portselanist
paviljon.*

(Vabalt Li Bo ainetel)

VIIMNE INSTANTS

Mis pidalit pillitab Ilmakõrts!
Kes iial seal istus
või ööbimas käis,
teab-tunneb, kui tuubil see tolmune tuba,
need sased sängid,
puukoikud ja kretud,
pukkalad ja pingid,
kõik narid ja nurgad,
õlgmademed, matid
ja magadiskotid
on oigajaid,
soigujaid,
sonijaid
täis.

Viimseni väsinult vajuvad ühte hülli
pimedal põrandal tulevil tuuled,
lumise laotuse vankuvad vardjad,
mandrite-merede
kodutud kolarid,
hulkurid-kalkarid,
ebardi ehmunud elavad hinged,
libardi langenud linnade lapsed,
kõikjal põlatud, põdevil, —
kosukohta
eikusagil.

Nad ise on süüdi. Nad ei pidanud piiri.
Neile taevas pole taevas,
kui maa pole maaks.
Nende ripsmeil on räppa ja killuli kiiri.
Kuidas,
oh kuidas neid jällegi jalule saaks?

Kuid mis ka ei tehta
ja kes ka ei nõua,
nad enam ei vasta
jah ega ei.
Nende mõtted on mättas.
Nad lendu ei lähe.
Nad käia ei kehta.
Maas looskvel kui loomad,
neil jalus on prei.

Unne,
unne
neil unuvad riid,
äikesehällid ja pendinud põhk.

Ilmsi,
ilmsi
neid keegi ei tunne,
kui nad nii tasa, need hālbinud hiiud,
āgavad:
«Ema,
sa puhas õhk!»

KOGUJA

Sageli vaatan ma kartlikult enese hinge,
sageli voogab seal pimedus, kurbus ja õud —
otsekui rahe, mis vette lööb ruttavaid ringe,
ähmastab selgust mu põues
üks tundmatu jõud.

Vägevad varjud mind kõrgusest
valvavat näivad,
küpsevas külluses helgib mu kohisev aed.
Võta kõik harduses vastu
ja kuula, kuis käivad
juba neis tüvedes vihinal saatuse säed.

Raju, mis purustab kerged
ja kõikuvad kõrkjad,
samuti mühiseb teradest paisuvais päis.
Olgu su pisarad pealegi kõrvetav-mörkjad,
aga su sügavad salved on kuhjaga täis.

Kuivanud lehed su südamest lendavad ruttu,
kui sa neid, meeletu, naeltega kinni ei löö.
Kiirgavad päevad!

kuis mõistan te marulist juttu,
kuna mu tasaseks tõlgiks on tähitu öö.

HIRMSA KISAGA

Hirmsa kisaga Otepää metsast,
seljas lõhkine lehtedest kleit,
jooksis maanteele meeleheites
mudane murueit.

Tema tütreid veeti linna
udusärkide väel.
Kõige noorem läks häbiga hulluks
ja kõneleb Kellamäel.

Ka ööbikud lendavad ära.
Nende südameid solvab vist,
et karbiga kantakse kaelas
rõhkimist-ruigamist.

Mu ema tehti naeruks.
Õde muutis end pajupuuks.
Ta murti kesk punavat eha.
Teda reetis
ta kumav, ta kiikvel keha,
ta ripakil
rohekas
juuks.

Aga mind nad nii kergelt ei taba.
Minu juustel on vete värv.
Olen väga väike ja vaba.
Mul on sätendav särjesaba.
Minu voodiks jääb Nüpli järv.

PARAKU

Maailmal
puudub vennahing.
Tõmbtuulega
mu tuppa tungib
tukiving
ta lõukast
nagu põrguleest.

Oh paraku,
jah paraku —
kes kaitseb mind
maailma eest?

Ka vennal
puudub vennameel.
Nii nurjatult
mu künnisel ja kaeuteel
maa seenetab
ta seebiveest.

Oh paraku,
jah paraku —
kes kaitseb mind
mu venna eest?

Ent... mine tea...
Võib-olla elu
muudab end,
mind kaitseb ehk mu ebavend,
maailm
ja tuul
kui tuhat meest...

Siis
paraku,
oh paraku —
kes kaitseb mind
mu enda eest?

NINASILM

Mina näen teie vööpa ja vaapa,
mina näen läbi soki ja saapa,
läbi kinda ja kinnise käe.

Mina näen läbi suitsukatte
teie peidupalet ja pahet.
Mina näen läbi võtmeaugu
ja kümnete kardinate
teie viimast kui varbavahet.

Mina näen teie küünemusta,
konnasilma,
koeranaela,
soolatüügast
ja sukapaela.

Mina näen läbi seinapilu
teie mikro- ja makromaaailma.

Mina näen!
Ainult — imelik, mispärast mina
oma nägijat ninade-nina
ja ninaotsa
ei näe —

MARUNE

Küll on meil, küll on meil suured saiad,
küll on meie lauad ja lihakaunid laiad!
Kumise, viiul, kire nagu kukk,
tantsi, sina saabas ja vikkelsukk!

Mida siin kurta või karta Liiva-Hannust?
Pista pala põske ja kahma kinni kannust!
Pole see pudelgi murdja hunt,
vaata, juba lendu läks vaadi eest prunt!

Lustakalt, lustakalt keerleb maailm!
Lustakalt välku lööb sõna ja silm!
Kaunis on laigutu-lainetu laht, —
kaunim veel marune virre ja vaht!

TUJU

Raske on röömuta elada.
Rahvalaulust.

Ma voolisin savise kuju — ja savi sai elavaks.
«Mu nimi on Rõõmu poeg Tuju! Teen elus
kõik enamaks.
Ma tean, kuidas tühiseb tühi, kuidas kokutab
uhitus,
kuidas peetakse pühade pühi,
kuidas kaks korda kaks on kuus!»

Nõnda hüüdis mu Tuju ning juba ise ahju
kargasid puud,
ise aknaid avardas tuba, ise pühkis end
lubjane luud,
ise veeresid viljakotid, ise kapsaid kärutas aed,
üles vaatasid pütid ja potid, maas labidat
märkasid laed.

Kuidas armastas odrakäkki sinine suhkrupakk!
Mida rukkileivale äkki ütles vihane soolavakk!
Mida pädikud pipraterad
kõik lootsid me kartulist!
Kuidas punased juustukerad hoopis rääkisid
Hollandist!
Mis auväärt asjade mesti läks rohmakas
roguskinuust!
Kuidas laulis kohviveski lõhnavast kohvipuust!

Mu tupp
kul tuulejuga rümas rahutu rahvavoor.
Maailmatu mannerguga tuli riidleja mutsumoor.
Tulid pildipalitu-kandjad,
tulid klaasised kasukad,
eelmündrid ja tooniandjad ja hädapasunad.
Tuli pirtsakas pillilööja,
tuli turtsakas tantsupaar,
tuli õbluke Olesööja,
tuli matsutav Manuvar.
Tuli trüginat kõiksugu tüütuid ja tähtsaid
ja tüssatuid,
tuli süüdlase näoga süütuid ja elus eksinuid.
Tulid närvad ja nägurikud.
Tulid kurjad ja kukupai,
tulid murtud ja murelikud. —
Oli see alles tramburai!

Kui tuiaka tegumoega Tuju tervitas kõiki neid!
Ta narritas nannipoega ja kõnnitas kõõbardeid,
peolauda viis poisikesed, kus häbiküüruga ätt
ja leinajakkides lesed kõik Tujule andsid kätt.
Juba kõnnidel kahanes kaotus,
juba vänglejal vähenes jaks.
Juba laienev elulaotus läks kõrgeks
ja kentsakaks.
Juba selgusid salarõkked.
Juba sõna sai sisehääli.
Juba lõhinal põlesid lõkked
jaanipäevasel jääl.

Tuju karjus kurdile kõrva,
Tuju turgutas tõburaid,
töötas tervist ja õnne kui tõrva
ja teemandipirukaid.

Mina hüüdsin läbi ta jutu:
«Kas oled sa lihast ja luust?»
Tema pörutas: «Ära putu!» —
Kõik naersid kui ühest suust.

Kõik naersid ning, jalad antsis,
Tuju tõusis ja kärkis ja käis,
kesk tuba trampis ja tantsis
ja laulis kui lakku täis:

«Mina'p olen see tobude tolv,an,
mina'p olen see põnnide põnn,
mina'p olen see loodud Lollmann
ja iseõppinud õnn!»

Koraalina kordasid sulid ja sahisev sahkerpill:

«Kes teisi pügama tulid —
neilt võetakse viimnegi vill!»

Kõik naersid ning, jalad antsis,
terve tubakond kärkis ja käis,
terve tubakond trampis ja tantsis
ja laulis kui lakku täis:

«Mina'p olen see tobude tolv,an,
mina'p olen see põnnide põnn,
mina'p olen see loodud Lollmann
ja iseõppinud õnn!»

Juba jänni jäi omavoli, juba vaibus
väiklane vimm —
no see juba, see juba oli
kõige jumalam-kuradim!

— — — — —
Aga mulle see tohuvabohu, see köki-mökide trots
legi tuska ja natuke nohu. Tujul naeris
ka ninaots.

Mina hõikasin: «Ettevaatust
ei tunne sa mitte üks tonks!
Ära sinagi puuduta saatust, kui sa pole just
palutud pronks!»

Ma vist müksasin teda vähe. Minul suus
oli mullamaik.
Käsi kuidagi puutus ta pähe.
Tema näole jäi nähtav laik.

— — — — —
Mina seisin täis ähmi.
Kõik muutus.
Minu kentsakas kuderuärk
mind vaatas kui pilguga tappes.
Temal korraga põselappes
oli savine sünnimärk.

Tuju tardus.
Ma jätsin ta unarule.
Viimaks viisin ta põõningule.
Mu tuba jäi tujutuks.

Toast välja
kui tuulejuga rümas rahutu rahvavoor.

Maailmatu mannerguga vastu seinä
lõi mutsumoor.

Juba sumbusid salarõkked.

Juba salgas end sisehääli.

Juba lämbusid lõhnavad lõkked

jaanipäevasel jääl.

Keegi tänas ja tänitas.

Ei noolinud odrakäkki sinine suhkrupakk.

Ei sähvanud sõnagi äkki vihane soolavakk.

Egas pördikud pipraterad

hoolinud kartulist!

Eluilmaski juustukerad ei rääkinud

Hollandist!

Maas ahjulabida mesti jäi rohmakas

roguskinuust.

Ei teadnud kohviveski tuhkagi kohvipuust.

Kõik muutub.

Läbi tuisu

ja tuulemurru

lähnen minagi teisemaks.

Mul on au. Mul on annet. Mul on raha.

Surnud savi aga ei taha

enam saada elavaks.

Ainult unedes üsna harva, kui mu ümber
on tuhakarva

hirmus hääletu hingeöö,

hüüab üles mind kidakeeli,

räägib minuga salameeli

minu mõistmatu meistritöö.

Siisap süütan ma treppidel tule, lähen

mürtsudes põõningule,

mina, raudse meelega mees.

Raudsed pisarad raudsel palgel,

seisan raudsete tähtede valgel

oma rahurikkuja ees.

Siisap vaatan ma kuhtunud kuju, vaatan

paludes tolmu Tuju

vaest vaimetut savipead

ja kordan kui arust nõder: «Mu sõber! Mu sõber!

Mu sõber!

Mu sõber! Mu südamesõber!

Mina tahtsin ju ainult head!»

GALEER

Ma ehitan kõrge galeeri,
mu vaimust saab kiikuv trepp —
las pealegi laeva veeri
lööb krepiga toonela sepp!

Mind Sappho lüüra ei paelu.
Jää kaldale, täiuslik Phaon!
Ma puusse kui pikki naelu
kuu mürgiseid kiiri taon.

Ning seistes galeeri ninas,
käes rasketest rihmadest nuut,
ma seletan kauguste sinas
üht Hellast, barbaarset ja uut.

TULELAUL

Ei muutu sinu mühin, tuul,
ei muutu tormi tavad —
eks kuula, kuidas kübemed,
su mängukannid-kübemed
ja kivid kisendavad:

Me põleme,
me põleme,
me südames on tuld ja tuld
ja tulevalgust otsatult!

Me põleme,
me põleme,
meis tulevärten poolib tuld
ja tulevärtnast lendab tuld,
me südamik,
me sügavik
ja kõik maailm on sädelik!
Ööpeeglid löövad punakaks —
kes tuletantsu
taltsutaks?

Ei muutu sinu mühin, tuul,
ei muutu tormi tavad —
eks kuula, kuidas vastuseks
Maa lapsed kisendavad:

Ma tunnen tuld,
ma tunnen tuld!

Mu südames on tuld ja tuld
ja tulevalgust otsatult!

Ma tunnen tuld,
ma tunnen tuld!

Üks tulekübe on mu põu,
üks kübe kaduvikus,
üks kübe, mida kiigutab
hell ema —
inimlikkus!

INIMHETK

Seni tühjad
on sinutagi
joomanõud,
põuapõndakul
hääbub
su hingejõud,

janukeelikus
une virevil
sõnad suitsevad
paakuval
paberil —

kuni äkki
kui looduse
võimud-vood
sa võpatad,
vappud,

jood januseid jootes,
lööd välku
ja lood.

SU NÄGU

Su nägu on su enda varjus
kui keelukuju raskes lubjas,
kus sõega kritseldama harjus
laps, võllaroog ja turukubjas.

Kesk platsi seistes nagu sammas,
sa kannad lõustu, kihvu, kārse,
ning iga nūri naljahammas
su peale määrib vemmalvārse.

Must habe tubakases süljes,
ees põll täis ruskeid rasvatäppe, —
nii pūhib lihunik su küljes
soolveest ja verest võidund näppe.

Ei, sinust näotum pole miski,
sind tahmavad kõik linna lõukad,
kuid nagu võimsat obeliski
end kõuetaevasse sa tõukad.

Kui pikse eest maailm poeb pakku,
graniit lööb vabisema tuhas,
siis ilmub tekkind sambaprakku
su nägu, hõbedaselt puhas.

KLAINUS AUTOR

«Aeg,
sina kogenud kriitik,
loodud lugude lektor!
Ütle,
mis imet sa otsid?»

«Vahel hõõguma hakkab valu,
vahel kahetsus,
vahel kaotus,
vahel õnn,
vahel tume tõde,
vahel hingehäda ja häbi.»

«Kes on su erksam autor?»

«Inimlugude ainus autor
on üleni
ergav
elu.»

«Mis voorused eeldavad edu?
Või annad sa erru kõik loojad?»

«Kus iganes eeldavad edu
su enda vooruse vapid
ja süümeta suleproovid —

seal annab ise arhiivi
sind ikkagi
ainult
elu.
Mitte mina.

Su lugu
on läbi.»

KLAUSEL

Kord loogikat lohutas luule:

«Sündinud sõna ei sure.

Alasti süda ei aegu.

Loomingu lauseid on kolm.

Esiteks:

on sul ehk raske?

Teiseks:

lase ma kannan su koormat.

Kolmandaks:

ära mind paremaks pea.»

Siis loogika tänas loojaid:

«Ei kurjale te müünud oma hinge.

Ei, seda mitte.

Kuid... üks on kindel, päris kindel:

te lummate.

Ja lummasite!»

LINDPRII

Kui ta lendas kesk laadamelu —
siis togiti kohe:
tohoh?

Kui ta laulis, mis aare on elu —
siis haavati huupi:
hurjoh!

Kui ta põgenes pilvede taha —
siis naerdi solvunult:
soh?

Kui ta kivina kukkus maha —
siis ei noritud
mitte üks noh.

OH JEERUM

«Oh jeerum, sa kõnnid nüüd karguga?»
«Käin-kõnnin jah kõbusal jalal.»
«Oh jeerum, sa oled ka pime?»
«Nonoh,
mu teine silm on ju alal.»
«Mis näed sa ühe silmaga?»
«Sind,
maailma ja taevaperve.»
«Oh jeerum, su kuues on augud?»
«Mu kuub
on aukude kõrvalt veel terve.»
«Oh jeerum, kus on su naine nüüd?»
«Mu naine läks mere taha.»
«Su õde?»
«Sai surma trammi all.»
«Su raamatud?»
«Kõik põles maha.»
«Oh jeerum, ja nüüd?»
«Nüüd katusel
ma elan kui emasüles.»
«Oh jeerum, nii kõrgel?»
«Eks mindki vii
raudredelid alla ja üles.»
«Oh jeerum, katusel! ... Karguga! ...
Raudredelit mööda!? ...»
«Nii kästi.»

«Oh jeerum, kas midagi veel?»

«Ei muud:

ma kukkudes murdsin paar küljeluud
ja muidu elan ma hästi.»

KURADILE MINGU MURE

Kuradile mingu mure,
hädad, haigused ja kärvid!

Kuradil on kuku tervis,
kuradima kõvad närvid.

Inimene, vennikene,
tuuletõmmetki ei talu.
Kohe on tal kondivalu,
voolmed, värinad, migreenid,
põletikud,
palavikud,
jooksua,
lendva,
puruhaiged
näärmed, arterid ja veenid.
Vennalgi on valuvimmad,
sõber maadleb tee-bee-tseega,
armsamal on äkki astma.

Kuramus ta silmaveega
jookseb oma kapsaid kastma,
neelab alla kui biskviidid
pestitsiidid,
herbitsiidid,
joob tavotti, seedib traati.
Tal on kuradi formaati.

Inimene, vennikene,
märga sõnagi ei talu.
Kohe on tal hingevalu.
Kohe on ta endast väljas,
kargab kuradile turja,
läheb viha pärast villi,
tüllil-krilli,
kukub jooma,
paiskab ümber pingid-puldid,
vannub kurja,
saab infarktid ja insuldid,
ahastab ja delireerib.

Kurat muudkui kurameerib.
Jutukas ja joviaalne
kuramus on kuulu järgi
päris kuradi normaalne.
Ta ei kahtle, ta ei kargi,
nurgas nortsakil ei nuuksu,
nõmedalt ei vaju nõtku.

Äkki aga inimene,
vennikene,
otseropsu
kuradile saadab vale.
Siis — oh kuradima lopsu! —
kuradistki hakkab hale.

Nota bene:
kurat võtku!

UUS KÜLALINE

Su pilgud põikavad veel sinna-siia:
«Erasmus, maru mees?

Ja see on Laikmaa pilt?»

Sa oled isekas ja norid üleliia.
(Nii kuuldu mõnikord su lektorilt.)

Kolm pala on sul peas.

Üks lühike, kaks pikka.

Sa deklameerid neid.

See kõik on kiiduväärt.

Ma noogutan, ma näpin lauaäärt,
ma tahan tänada, —
kuid olen kidakeelne nagu ikka.

Su ninagi on terav. Seda esiteks.
Mis ajast jäid su silmad tõsiseks?
Kas vaatasid sa kaevupõhja juba?
Või nägid näkitiikidel ehk läbi udu
veepeegli asemel paid konnakudu
ja seenetanud supelmaja?

Sa oled purjesportlane ja joonistaja.
Su treenerid ja matkateed
ei põika iial pimedikku,
jääkülma elukõledikku,
kus kivi andis kätt,
kus puu ei olnud puu;
kus kahisedes vastu kallast

*lõid unustuse ulguveed
ja helises nii tasa*

*Altma vallast:
Meie süda on kui kannel.*

*Nüüd kõneldes nii loomingust kui loojast
sa hüüad äkki:*

*«Nektar!... On see lihtne vein?»
Ma kaldun arvama,
see oleneb vist joojast,
ja lisan omakorda:*

*«Lihtne? Mis on lihtne?»
Sa vaatad vihaselt ja vastad:
«Lubjasein!»*

*Ju vähehaaval kustub märtsieha.
Ei mina lubjale saa liiga teha,
ei lihtsustada liivakübemeid.
Maas teretades vanu telliseid
mu südames on lausa lapsehellus.*

*Sa küsid, kus on valukoda, kus on pood
«Võit», «Sõprus», «Tulevik»,
«Progress», «Moment» või «Mood»,
mis ümber vormiks upsakat utili.*

*Ei, ma ei maini Teadetebürood.
Ei maini sedagi, et inimekasi maalis
ürgajal kaljuseinale
skafandrid.
Ma räägin müütidest.
«Maailma naeratus on suured muinaslood.
Te näete, taevaga end jälle kihlab Tellus
ja ilmale toob uusi,
tiibadega inimekasi.»*

*Kuid korraga, mu kuri külaline,
sa teed end rumalaks.*

*«Niisiis on porigi poeetiline?
Ja kõik on väärsiväärt?»*

*«Koos taustaga. Kõik nähtav, nägematu.»
«Ka joomalaud, kus juba joodud-söödud?»*

*«Ka joomalaud.»
«Ka kapsaleem?»*

*«Ka kapsaleem.»
«Ka mõtlemise mudel? Mõtteskeem?»*

*«Ei! Mitte kunagi!» —
Ma olen löödud.*

*Hääl heledana hoopis kukeohtu,
sa löikad jällegi: «Kas isemõtlev kiir
võiks pidada kord ateismi loengut?»*

*No vaata nähviatsat!
Kas noor Mefisto kannab siilisoengut?
Poleemikaks mul pole püssirohtu.
Ma kardan kõmisevaid kõnekalmistuid.*

*«Ja kui see kiir
ka joonistaks — kas joonte kiirgus nakkaks?
Ja kui see kummaline kiir ei lakkaks
meid aina kaugemale ahvatlemast?
Mis arvate siis tentast?
Kas austaksin ma teda?»*

*Me vaikime.
Kesk pilkast pimedust
lööb värelema vaevunähtav kiir.
Ma kuulen küsimust
ja kihvatan:*

«Eks austage te neid —
ja neid on väga palju —
kes pole valetanud,
varastanud,
reetnud,
kes head on ehitanud eluteel.
Mis on mul arvata?
Ma olen saapaid saaginud
ja kindaid keetnud
ja teinud hullematki veel.»

Kõik lambid põlema!
Täisvalgus taevalakke!
Sa naerad. Naerad? Küllap vist
meil uusi ülbusi on hinge taga?
Kuid ei. Me lõpetame. Nägemist!

Sa oled nõnda tormakas ja tragi,
et rabad kõikuma
ka riidenagi
ja raputad üht mügarikku pakki:
«Karp kilu. Eesti sepik. Sidrunid.
Ambroosiat ju kaubastust ei saa.»

Uus kevad kisub selga tuulejakk.
Kui heleroheline anorak!
Nojaa,
eks ruuge leib, eks raske rukkihakk
niisama haljalt orasena lokka.
Ambroosiat? Mis veel? Ei muud?

Oh kevadet,
oh kollanokka!

TUULETRILLER

Modernia turgude taga
kõrge kõuekorterite all
elab õnnetu Sompude pere
pärts pehkinud põrandal.
Nende ümber haudusid seinad.

Nende kõrval kõdunes aed.
Nende süngides kasvasid seened.
Neile kaela kukkusid laed.
Nende jälgedes repetas rohi.
Nende kannul jääbisid järved.

Neid kartsid põõsad ja puud.

Nad polnud kedagi tapnud.
Nad polnud vördjad või murdjad.
Nad polnud uhked või rehked.
Ja siiski neid vältisid värvid.
Neid haavasid isegi hanged
ja solvasid suvised soojad.
Nad olid Sombud, ei muud.

Modernia saatusesaalis täna tuuled
on tantsuhoos.

Merimarule kallab seal napsi ja naerab
noor Supitaldriku Roos.

Blu hiiglavihuri hõlmas on puhkemas
värisev hingelill.

Maruhetk!

Maisalaps!

Põlev piisake pagevat õnne
piksehõimude pilgaril!

Ka Sombud jooksevad jaole,
suus linnasudude suitsud,
peas udude parukad.
Aga tormid karjuvad kohe:

«Oh Sombud,
küll on teie tantsud
üksluised ja igavad!»

Modernia pimedal piiril
on hiiglama ilusas poes
uut põrguma põnevat kaupa.
Moemundrid ei olegi moes.

Ka Sombud jooksevad jaole,
peas mundrima mustad mütsid,
käes plindrima pikad kotid, —
aga hiiglama ilusas poes
karjub sindrima sätendav päike:

«Oh Sombud,
kas teate uudist?
Nüüd särasarved on moes!»

Modernia merises metsas
on tohutu tormihaigla
ja suurte särade seek.
Sinna mandus kord nooruke maru.
Seal räitsakad põdesid rõugeid.
Seal sumbus lapselik leek.

Sinna hääbusid ärevad helgid,
mis ei tunne siin veert ega äärt.

Sinna kukuvad kuu ja tähed.
Seal kustub liig pillaja päike.
Suur sära on surmaväärt.

Ka Sombud jooksevad jaole,
nõod sündsad ja õndsad,
käes lambita laternad.

Aga merisel metsateel
juba teistmoodi tuulised hääled
lõövad epsakalt elavaks
ja karjuvad kooris:

«Oh Sombud,
nüüd aeg on teine
ja läheb veel teisemaks!»

Aeg ehitab homsesse hoonet
Modernia linnas ja maal.

Ka Sombud jooksevad jaole.
Nelle antakse avaram korter:

hulk tube, veranda ja saal.

Nende päralt on õhuarkaadid, puud-pilved
ja viljadki puus.

Nad kolivad julgesti sisse. Nad on rõõmsad ja rahul.
Nende korter särab ja hiilgab.

Ja kõik on jumalauus.

Nad kolivad sisse kell kaks.

Kell kolmveerand kolm
arkaadid kukuvad ümber.

Aeg turtsub.

Tund aevastab tuhka.

Maas liimerdab ligane vesi.

Puid katab tosune tolm.

Ja Sombud solvuvad jälle:

«Me ümber hauduvad seinad!

Me ümber kõduneb aed!

Me süngides kasvavad seemed!

Meile kaela kukuvad laed!

Me õhulõõrid ei tõmba!

Me kohal kõik laguneb koost!»

Nad polnud sugugi süüdi.

Nad olid Sompude soost.

LOOMING

Iial ma elava eitamis-eksamit

ära ei teinud.

Alati alla keskmist

oli mu ahtake taip.

Tähti ma tänini päris täpselt ei tunne.

Numbrite lõppu ei leia.

Suurimat arvu ei tea.

Tähti on Transmodernias peletu palju.

Arvude vahel on arterid

eluhoovuse jaoks.

Kuula, kuis kolksatab

raskesti rappuval vankril

sumbunud sõnade sumadan

arvumürskude all.

Aga sinul, oh laulik,

on tuba täis ärevil tähti.

Nutused-naerused numbrid

su aknal

vaatavad kummuli kuud.

Sügaval silpide süngis

ärkavad äkki su sõnad,

alasti laused kui lapsed,

väetimid vennad ja õed.

Juba nad jooksevad kiviste koskede kohal
huigates,
hullates
unedest hapramal
kiikual,
kõikual
valgusekõrrel
valule vastu,
saatuse sülle
viipama,
viskuma
õuduste õuel
koleda kiuste
päikese poole.
Võta kinni mu käest.

MONODRAAMA

Uks tänane täheke Linnutee veerel
küll näitleb,
väätleb,
taidleb,
vaidleb
ning «Ahvipärdikut»
esile toob.
Kuid «Ilmutust» ihaldav salalik Saatuse
ei näitle,
väätle,
taidle,
vaidle —
vaid homseks
uut
hullemat
etendust
loob.

LÄKITUS

Kui homme-ülehomme vajaks
kottpime öö
sind
eluande
alandajaks —

või käsib äkki
uus aastasada
sind
kivikõrbes
kummitada —

ja sina, sina
kui äraneetu
viid elusõna
läbi aja —

siis meenuta ka meid.
Siin tähel
sa oled lummatud.
Ja luuletaja.

EBAÖÖ

Täis ebatähti kumab ebaöö.
Üksainus ebaääretus eikuski.
Üksainus eba-aeg eikuski.
Kesk ebalaotust ebaöö.
Kesk ebatähti ebahämaruski.

Sul aga, tuttav pimedus, on täpne tunnikell,
suur hõljuv unehäll
ja helkjas elumaja.
Las puhkan veidi pärast päevatööd.
Kuid ärata,
kuid ärata mind enne ebaööd,
sa, vana ustav Päeva ümmardaja!

ALLAKÄIK

*Tõetippude planeet on Parabaaria.
Tõetornide planeet on Parabaaria.
Kuid käsikaudu
tõe tornitrepist astub alla
tuulelaps.*

*Tõesammaste planeet on Parabaaria.
Tõepeeglite planeet on Parabaaria.
Kuid uduvoogu
tõe marmortrepist astub alla, alla
tuulelaps.*

*Küpskollased on pirnid Parabaarias.
Kuldsinised on ploomid Parabaarias.
Kuid raagus randa
tõe turutrepist astub alla, alla, alla,
päris alla
tuulelaps.*

*All surnud luitelinnas Parabaarias,
all tühjas tuhakõrbes Parabaarias
on õudne õhukivi Parabaarias,
kus tahmakihti
need sõnad kirjutas kui unes
tuulelaps.*

PALLIMÄNG

1

Ma veetsin parajasti koolivaheaega
Lõuna-Parabaarias.

Paar sammu Paradiiso kõrghotellist
mu vanaisal oli suvemaja supelrannal,
kus parem seltskond lõbustas end
pallimänguga.

Need miimilised pallid olid nõnda tundlikud,
et osav mängur pillutas neid oma pilgijõuga.
Ka mulle kinkis keegi majasõber mängupalli,
kuid selle pildipoollel mustendas vaid
loomanägu

ja lakist lõhnas nimi: Urubaar.
Liig tuntud mängijad ei lasknud muidugi
mind ligi.

Ka nende lapsed, omavahel vaenulikud
antibaarid ja neobarrid,
ei pidanud mind algajat veel vääriliseks
vastaseks.

Nii hakkasin ma üksi harjutama
elegantset mängu
ja jooksin järjest kaugemale mere ääres,
kus hoopis isepäinis lendu läks mu pall.

Aegajalt ootas ta mind mõnel oksal,
kuid hüppas jälle õhku haardekauguses
ja jooksub mind läbi võõra maastiku
kesk osjahiiglasti ja sõnajalapuid.

Päev kaldus õhtule. Mäng tüütas.

Vaevalt jõudsin
ma nuga pihku võttes pikutada maha,
kui juba läheneski miimiline pall
ja vaatas vaikselt urisedes ainiti mu otsa.
Nüüd lõin — ja ühe tõmmakuga

lõikasin ta lõhki,
just nagu kokad poolitavad keedukõrvitsaid.
Ma tahtsin teada saada palli saladust —
ning silmasin ta sisimas

vaid sinakat kristalli
ja verist musklimügarat. Ei muud.
Vist oleks taibanud siin midagi
mu vanaisa, paraloogia professor.
Kuid seisin üksinda

kesk inimtühja ääretust.

2

Ma polnud siiski üksi. Äkki märkasin
rippväädikute vahel hüppevalmis inimest,
kel ihukarvad küündisid kui karusmantel
maani.

Mu otsa vaatas Urubaari mustav nägu.
Ta urises mu poole midagi ja — imelik —
ma taipasin, et mulle öeldi: «Mine ära!»
Sel viivul vibutas end osjavarre otsast
mu ette naerdes kullakarva udemetes laps,
kuid kohe undas metsaline: «Uru-Uru!» —
maast kahmas poja kaenlasse ja kargles
puude poole.

Ma jooksin kaua nende kannul padrikus
ja nõnda jõudsin kõik tulelõkke juurde,
kus kalu küpsetades istus Urubaara.
Ka tema kohkus nüüd ja urises.

Ma taipasin,
et mulle kisendati: «Mine ära!

Sa tood õnnetust!»

Ma kostsin igaks juhuks parabaari keeli,
et olen eksinud ja näljane.
Ka palusin ma ööbimise luba.
Nad mõistsid mind, sest Urubaara lükkis
veel ühe varda otsa seenekobaraid ja kalu —
kuid esialgu pidin eemal ootama.
Siis talutati tule juurde vana Urubarra,
kes oli valge nagu kahutanud kaerakärbis
mu kauge kodukandi talimaastikus.

3

Niisiis ma jalutasin läbi vōsa veidi eemale.
Vist pidasid nad nõu, kas taluda mu seltsi.
Hommikuni.

Ma teadsin kindlasti, siis tullakse
mind otsima
ja soritakse läbi kõik need sumerikud.
Ma ootasin. — — —

Mu silma ette kerkis Paradiiso
kihav südalinn.

Ka meenus mulle miskipärast kohe
maailmakuulus Inimese Instituut.
Ma olin vanaisa juhendusel vaadelnud
seal alamliikide atrappe ja relikte,
fantoome, preparaate, petrefakte,
klaaskapis muumiaid ja topiseid.

Ma olin kõike seda kümneid kordi näinud —
kuid esmakordselt alles eile märganud
seal päris nähtaval ka elus-eksponaati:
raudpuuri paigutatud inimest.
— — —

Mul hakkas külm.
Ilm pimenes.
Ma läksin tule juurde tagasi.
Lülg hästi lõhnas küpsev pahlapraad.

Nad kartsid mind.
Nad kartsid meeletult —
kuid andsid mulle oma lõkke juures aset.
Me sõime vaikides ja jõime kordamööda
kõik mõrkjat burrat savipudelist.
Pead kallutades nägin: kõrgel siras
mu kohal hele Daimon — sinine planeet.
Ma igatsesin sinna juba lapsena:
seal kandsid rumalamaid kukil
helded hiiglased.

Kul palju oli müüte ja legende!
Kul palju — — —

Ma jäin vist suikuma.
Siis kuulsin vārsse.
Näol tulevalgus, luges Urubarra
katkendeid
ārgvanast urubaari lugulaulust
«Urubantra».

4
Ma kuulsin algeliste inimeste appihüüdeid
ja nägin, kuidas tulid
lõputult kuiained
maad mööda
maskidega basiliskid,

veesügavusest
hiiglahüdrad
ja läbi õhu
tuledraakonid.

Ma kuulsin kuninganna naeru
kõrgel-kõrgel,
kus õukond ootas kuninglikus õhugondlis
maailmavallutaja naeratust.
Kuid jumalik Ra-Barbar I
ei naernud.

Siis kukkus alla kuninganna mängupall —
ning otsekohe laskus õhutrapetsil
noor kiivrikandja basiliski pilgu ette
ja suri sõjamonstrumite naerumürinas.

Nüüd naeris jumalik Ra-Barbar I.
Kuid kuninganna
ei naernud.

5

Ma kukkusin
ja lamasin kui surnu kuskil kodukandis
maas.

Mu kohal siras hele Sinitäht.
Kui palju oli müüte ja legende!
Kui palju — — —
— — —

KURI PÄEV

MUST TÄHT

Hirmund ronkade lennust ja häälist
kellad kiiguvad kivises lohus.
Raeplatsil tuhandepäälist
rahvast lummanud kesköine kohus.
Trumm põrises, puhuti sarve,
tapalaval

nüüd seitse meest,
seitse meest maksab viimse arve,
arve ohtliku uljuse eest.

Ent ülal,
uksed keeratud lukku,
nii mõnest koodeksist ja kirjalõigust
kõrge kohtunik otsib
kõige ülemat õigust,
veel varjul tõde,
hüvesid ja hukku.

Ta taotleb õiglust kiretult kui kaja
ja timukas
lööb maha päid,
poob keda vaja.

Et mõista ent, miks keelud
veel ei kehti,
peab lappama ka müstikute
luitund lehti.

Näe, sõnu selgub silbikaupa:
Must täht,

nii suur kui kotkaküüs,
kuupaistel märgib selle laupa,
kes süüdi sügavamas süüs.

Linna uinutab hääletu hingus,
raeväljak ammu jäi vakka,
ainult kohtunik tahtide vingus
tornis valvamas veelgi ei lakka.
Üks küsimus rõhub ja raskub,
miski vägisi kuhugi veab.
Kuupaistel ta treppidest laskub
musta tähte

ta nägema peab!

Ta kohtab varje, keda paisand
öö sügavikust nagu meri saasta,
näeb joomareid, kes aasta järel aasta
poolhullumeelses udus raisand,
näeb, kuidas vargapoisid tõhe
muukraudadega kaovad õhe,
kuis jalutavad laternate paistel
maas väiksed kingad

suurde pattu naistel,
näeb luugi vahelt rauka valguslaigus,
kes, ümberringi varanduste mäed,
kuldrahadesse faudseis panipaigus
on löönud võikas iharuses käed.

Tulgu saatan,
või tulgu kes tahes,
aga õiglane kuskil ei peatu:
kuigi tuttav ta põhjani pahes,
on ta ometi jahe ja veatu.

Tähte otsides
näeb ta, kuis tiigil
täiskuu valkjate varjude seas
seitsmel vankuval sõduripiigil
seitse pead nagu peeglis on reas.

Kes teab,
kui palju lasub ränku süüsid
neil peadel veel,
mis kõiguvad siin kõrou?
Kui palju haudusid nad mõttes mõrou
ja keda seltsimehist müüsid?

Siin-seal kui pilkeks irvib ige.
Neil nägudel on surmgi tige.
Nüüd ometi
näeb inimlauba hirmsas trotsis
kord kuratlikku kurjamärki
kuupaistel
kõrge kohtunik?

Ta vaatab võpatades vette.
Mis võõrastav ja võigas näht?
Veepeeglis ilmub otsaette
tal endal mustalt leekiv täht.

KAKS SAARLAST

Kaks saarlast muiste ühte löid, koos laulsid,
riisusid ja jõid —
üks, hiiglasuur ja äge,
ööd-päevad taprit kõhutas, hulljulgeid plaan-
õhutas

ja juhtis röövliväge.
Kuid teisel oli lihtne meel, ta sulasena sõjateel
leent lõkketulel soendas
ja sõbra haavu loendas.

Nii jäadi kokku, kuni pard neil valgeks
mõlemal kui kard
läks heitluses ja ohus.

Siis aga lõksu langeb salk ja saabub
kurja elu palk:

neid surma mõistab kohus.
Sääl kajab jõugust juhi hüüd: «Ma üksi
kannan veresüüd —
las maksab minu ihu,
kuid säästa teiste lihu!»

Ja kohtunik, nii kalk ja noor, näost kaame
nagu kasekoor,

tal vastab pilke moega:
«Kui pääd sult nõuabki me viis,
kas pääta ülem päästa siis
ei saa mõnd mehepoega?

Kõik poisid rivistugu teel, ja kellest
mööda joosta veel
sa pärast nuhtlust jõuad —
priid olgu, nagu nõuad.»

Nii jõuab kätte jube viiv, maas verest mustaks
värvub liiv
ja vait jääb hirmund vägi.
Kuid hiiglamees — ennäe, ennäe! säääl tõstab ühe,
teise käe
ja kerkib maast kui mägi.
Ju kõmiseb ta raske samm, ja nagu tuules
murduv tamm,
mis järgneb maruhoole,
ta tormab meeste poole.

Hatl sulane on viimne reas
ja kisa tõuseb salga seas,
et hirmus juht ei langeks.
Veel samm, veel samm, ja pääta mees
on oma verevenna ees,
kuid sulane jääb rangeks,
ning hüüdes: «Ei! Kui sured sa,
siis elada ei taha ka
su vana soldan mettel!» —
tal pani jala ette.

KÄEBALLAAD

Kõrgel Kuldari kõrtsikohas,
kus voolas õlu ja naps,
ööd läbi kiljudes karjus
orjatüdruku
osatu laps.

Maailm on kibe ja kuri.
Last löödi, kuni ta suri
ja maeti.
Kuid elukihk
saab tabast ja tapist lahti.
Maast korraga isemahti
kerkib esile
lapsepihk.

Ei aidanud vihane vanne,
ei labidas,
piits
ega paast.
Ikka rabeleb rahutu ranne
ja kärsitu käsivars
maast.

Last nuhtlema toodi siis tema:
näol pooleldi põlenud rätt,
lõi vitsaga õnnetu ema
oma väetima lapse
kätt.

Uksainus ümisev ohe
poolpõlenud räti alt —
ja riivatu lapsuke kohe
sai rahu
jäädavalt.

HING

Metsas, ohtlikus ja võikas,
pime sõdur ringi põikas,
puusal mõök ja raudne ling.

Peaga vastu puid ta pörkus,
kuni meeli halvab nõrkus,
kehast kadus võitlusping.

Alasti, peas kiirtest ehe,
ilmus poiss, ning mäele mehe
viis, kus lõppes hämar ring.

Küsis teine teise nime.
Olen mõistus, ütles pime.
Laps ent lausus: olen hing.

KUUS KILDU

1

*November heidab lehtedega liisku,
ta tume pilk on tulvil piisku,
torm laksutab ta juustes musta linti.*

*Oõ nuuksudes end seina vastu toetab
ja pisarhaaval ruutudele poetab
vihm pikast pintslit musta tinti.*

2

*Talv mütsitorbikut koob rohujuurist,
külm surub maasse roostetanud naela
ja vaikus tühjast rästapuurist
nüüd pistab välja pika kaela.*

3

*Must kiri kukub taevast vette
ja päike uduvaipa poeb.
Mets paneb härmaprillid ette
ja suve surmaotsust loeb.*

*Oõ kõheldes voogusid õõtsutab,
kuid lehti ju tembeldab tuul
ja sügis punaseks lõõtsutab
pitsatid pihlapuul.*

4

*Puuladvus tormimõte mõlgub,
seal kisendab linnukari.
Kumer taevast mu pea kohal kõlgub
kui auklik vihmavari.*

5

*Näe, tarkus jalutab tuhas,
käes väike maailma-mudel,
nii heledalt selge ja puhas
kui seebikivi pudel.*

6

*Suured sündmused valmivad varjus.
Mis varjus ei valmi, on tühine.
Võitja võimus ja teeäärseis marjus
tolmumaitse on ühine.*

*Tähtsad mõtted riisuvad rahu
segased suubuvad mõnusse,
tähtsaimad aga ei mahu
kunagi sõnusse.*

KANTSLER

*Kord elas kaval kantsler, kes täristades piike
ja pettes pihuks-põrmuks*

*lõi kuningaid ja riike,
ta luuras kõigi vigu ja hoidis kõiki peos.
Nii mitu vana sõpra ta oli orjaks muutnud,
nii mitu sulast surmand, kuid tabada
ei suutnud
vaid oma kannupoissi ta mõnes halvas teos.*

*Ja kantsler näris huuli,
ja kantsler plaane haudus,
ta oma kiskjameeles ju nägi noormeest raudus.
«Poiss,» ütles ta «su juurde*

*siit viiakse mu kapp —
see varjab imeaardeid, see varjab au ja hukku,
sa valva nagu tiiger, kuid ära puutu lukku,
kui elust sulle kallim on riigi võim ja vapp.»*

*Poiss lahkub, kantsler aga, meel tulvil
musta sappi,
kesköisel tunnil laseb end lukustada kappi
ja kanda poisi tupp, kes juba haigutab.
Käes võti, küünla paistel
noor sõdur kõnnib kaua,
siis unetõrjeks maha ta paneb malelaua
ja siia-sinna mõttes luust mehi paigutab.*

*Õõ kulub, väljas juba koit riivab torni tippu,
poiss musta etturiga just ründab valget lippu,
kui tammeukse pihta hoop kapis prahvatab.*

*Ta ülem lämbund häälel
seal vabastamist mangub,
truu valvur avab ukse, suur isand välja vangub
ja hõõrub kangeid sääri, kuid sõdur kahvatab.*

Nii leebelt lausub kantsler:

*«Mind, vennas, ära sõitle,
sa oled minu sõber, mu kõrval vapralt võitle,
ja kuldset plaastrit kandku
sul iga haav ja muhk.»*

*Poiss pühib käega piisa,
mis noorde näkku nõrgus,
ja kandu kokku lüües ta ütleb:*

*«Täna, kõrgus,
kuid nuhi sõbraks olla
võib ainult nuhk!»*

KUI MA KAUGES LAPSEPÕLVES

*Kui ma kauges lapsepõlves
aabitsat veel lugesin,
mõnikord siis ema kleiti
vallatades pugedin.
Joostes ringi toas ja õues
kuumas mängu-ahinas,
kuulsin nagu kurba kõnet
raske riide kahinas.*

*Talv mind kattis tormirüüga,
tõukas hangeharjule
ning ma tahaks jälle joosta
tuppa kolde varjule.
Kuid ma väsind lapse kombel
kodu poole piiludes
nõrken oma elu suurtes
tuisukarva siiludes.*

RÄÄGI TASA MINUGA

*Räägi tasa minuga,
siis mu kuulmine on ergem.
Räägi tasa minuga,
tasa taibata on kergem.*

*Inimröömu, hingehärmi
tunnen-taban läbi tuule.
Ainult surnud sõnalärmi
kuuldeski mu kõrv ei kuule.*

* * *

*Vist polekski kuigi raske
saada väikeseks Danteks, Catulliks,
kogudes ihnsalt niklit ja vaske
või mängides kõik kirjaks-kulliks.*

*Minu jumal, igal poedil
on lauseid kui liuglevad laevad,
on rütme, mis nagu sireenid
väävelkollasest äikesetaevast.*

*Aga hää, mis sosistas siiralt,
samas vöörana vastu kajas,
kõik, mis kuidagi miskit piirab,
vajub laiali ruumis ning ajas.*

*Rütmid helgivad nagu kilbid,
sõnu tärinal kokku pörkub —
aga rütmid ja sõnad ja silbid
kaovad hääletult varjude võrku.*

VÄRAV

*Sa ei tunnegi vist
ega talu
neid,
kes kannavad ühtevalu
raskelt rammitud kive ja rauda
eemale
värava eest.*

*Need on elusse armunud hinged,
ilmatelje tegija
lapsed.*

*Ara hüvede aeda neid hüüa.
Sõnalõksuga
ära püüa
neid paberist paradiisi.
Ara lükka neid,
ära löö.*

*Oh usu,
kui õhtu eeli
aeg
unustab hajameeli
meid hetketa hämarikku —
siis ilmapäras ikka
jääb kivikaaluja kätte
ivake
igavikku.*

PAHED

Vana vägev päike, kas ei luura
jällegi meid saecula obscura?
Jälle lüüakse su rõõmsaid lapsi,
kallatakse maha kallist napsi,
tõmmatakse lõhki templivaipu,
kiidetakse hangeldaja taipu,
süüdatakse ketserlikke oode,
rikutakse rikkaid kunstipooode —
lühidalt: kõik võimas, küps ja mahe
kannab mõnitavat silti: pahe.

Selles kirjus ilmas, taevas aita,
võib nii kergelt leida, mida laita.
Tantsu laidavad, kel saapad narrid,
kangeid vürtse need, kel maokatarrid,
viitlit, kel sõrme otsas villid,
maalikunsti, kellel tuhmid prillid,
nõela irvitavad nürid käärid,
värsket noorust hambutud megäärid —
kes ei tunne võltsi-ehtsa vahet,
muidugi näeb maitsemeeles pahet.

Hüva! Lõhutagu meistermaalid,
saagu panteonist õllesaalid,
hävinegu tules nagu koli
templid, aarded, —
kõik, mis ükskord oli.

külvatagu teisi roose, palme,
luuletajad loogu teisi salme —
üks on kindel:

mõttele, mis vaene,
paradiiski

tundub kehv ning paene,
kuna vabad vaimud igatahes
pärlleid leiavad

ka viimses pahes.

KURI PÄEV

Sind läbib unes palav õnnevärin —
seal tungib tuppa terav rattakärin,
ja kui sa mähid kõrvad paksu tekki,
üks vasar hakkab kolistama plekki.

Sa tõused voodist, unine ja õel,
ning märkad: sajab.

Valgus on veel kasin.

Pliit suitseb. Kell ei käi ning nagu sõel
vett laseb läbi vana kohvimasin.
Sa kõik teed viltu, igal sammul vassid.
Kui oled lõhkunud ka mõned tassid
ja kuuma veega kingad üle valand —
siis alistud. Su kuri päev on aland.

Ning elu, korraka nii kalk ja range,
nüüd kannab leinarüüd
ja musta prilli.

Käes hoides raskeid hambulisi tange,
ta rebib sinu rinnast viimseid lilli.

Sa jooksed välja. Raagus puude tippu
on jäänud narmendavaid pilvi rippu.
Lausvihm lööb laulu roostetanud torus.
Uks tüütu tuttav, nohune ja norus,
kes igavuses otsib tuulutust,
loeb sulle sõbra surmakuulutust.

Sa mõtled vaid:

eks kooljad kooljaid matku,
ning ootad kurvalt kurja päeva jatku.

Nii uduhallidel alleedel tambid.

Kui Kivisillal süüdatakse lambid,
kus kogemata riivad raudset ketti,
näed korraka üht kallist siluetti.
Oh ei, oh ei!

Ta tuleb teise kaenlast
ja teretab sind jäigalt nagu vaenlast.

Nüüd üles Tähetorni! Aga sulle näib,
et Lossimäel üks väga vastik isand,
kes üle õla musta mantli visand,
su selja taga varitsedes käib
ja sosistab, kui otsid aralt pagu:
«Jää põrmu, põrm!

Sa oled minu jagu!»

JUUTIDE LINNAJAOS

Getot raputab vilistav rajuhoog,
maja majalt kui kisendaks abi,
silmi vihaselt välgatab sünagoog
nagu needusi pomisev rabi.
Ohku läbistab otsekui vinguv nuut
kõigist urgastest tungiv karje.
Kolme küünla ees talmudit sirvib üks juut,
teine parandab vihmavarje.
Hoovis kontide virnad kuhjuvad reas,
maru räbalaid lendu ajab.
Vastu akent tolmuste lillede seas
tõmmu tütarlaps mõttlikult najab.
Rikas näib tema mantel ja palmiku sääd
ning ta, huulile sõrme pannes,
vaatleb vaagnal üht maharaiutud pääd,
mida kandis kord keegi Johannes.

LÕPPUDE LÕPUKS

Lõppude lõpuks polegi vajalik
olla keegi või miski —
veena magedaks lahtub kõik ajalik,
mõte on kangem kui viski.

Surrakse rasva, surrakse palata
higis, hirmus ja roojas,
aeg-ajalt mõningaid pronksi valataks,
mille eest kaitsku meid Looja.

Hämarast orust kummituv avastus
lämmatab mõtte hiljem või varem.
Valeta, mis minu ajus lavastub,
uni saab lõppude lõpuks veel parem.

KADUV KÄSI

*Mu kaduv käsi
paberile
valujooni
veab.*

*Neid loeb
ehk ükskord see,
kes tähtedest ja elust
enam teab.*

*Neid loeb
ehk ükskord see,
kes üle tuhamäe*

*näeb,
mida siit
mu valuhellad silmad
veel ei näe.*

TEISIK

*Olgu neetud see tund, kui ma oodates und
koltund raamatu riiulilt leidsin,
traati, räbalaid tõin, enda teisiku lõin
ja ta kardina taha peitsin.*

*Oh kui naljakas näis,
kuis ta kummardas, käis,
kuis ta pilbastest jalgadel tuikus!
Olles arg nagu lind, kõikjal jälgides mind,
ta mu süngi ees koerana suikus.*

*Siis, oo saatanlik mäng!
kadus äkki see äng,
ja ta pilgates tõukas mind õue,
kuna kõik minu tarm,
kõik mu leegitsev arm
vargsi valgus ta paberist põue.*

*Naerdes vahib ta nüüd,
kandes seljas mu rüüd,
kuis, ta pilgu eest pugedes pakku,
traadiks tardub mu juuks,
liikmed kanguvad puuks,
silmist pudeneb tuhka ja takku!*

KARANTIIN

*Ikka siis, kui nooruk, tulvil kuuma indlust,
maa ja taeva piiril ründab kõrget kindlust,
kui ta juba usub, et on jõudmas koju —
pilkev hää tal hüüab: «Oota pisut, poju!»*

*See, kes tahtis ülbelt võita viimset kantsi,
häbistatult samas veetaks ambulantsi,
ihule, kus püha trots ning viha käärib,
tüdind velsker jälki väävlisalvi määrib.*

*Lämmatavas saunas, mille aknal trellid,
kätel kaitsvad kindad, kaetud näoga sellid
kõrvetavad aurust, kuumutades kerist,
koos ta puhta rüüga riidet, mustjalt verist.*

*Ja kui vanglaukselt valvur tõukab raua,
tee on viimaks vaba, matkal siis veel kaua,
janusena juues tuulte karget hingust,
pööritab ta süda karantiini vingust.*

ÕÖMAJA

*Pilkasi ja pehmeid radu peksab sügisene sadu,
üksik rändur otsib varju, öö on vihane ja must,
aga seal, ennäe, kui nuga lõikab silmi
valgusjuga,
torm kord avab, kord lööb kinni nagisevat
kõrtsiust.*

*Tuba tundub suur ja jõukas, hele tuli
lõõmab lõukas,
rasvolehka levitades pannil särisevad praed.
Kõrab kannel, kääksub viiul, tantsumürast
rappub riul,
priiskajate piibusuitsu kaovad põrandad ja laed.*

*Purjus pilk on läbinägev, inimlaps on tark ja vägev,
nobe nooruk viimased krossid
kõrtsmikule pihku laob.
Akki tormimühin hajub, majale kui mulda vajub,
keegi väljast ukseid, aknad laudadega kinni taob.*

*Lõukas punav lõke mustub, suitsev lambituli
kustub,*

juba suruseinte vahel hääletu on tantsuplats.
Rääksatades tulerauda, klõbistades arvelauda
vaske kokku loeb va kitsi kõrtsipapa

Mulla-Mats.

RAUDSED ROOPAD

Talv lumeluikedele viipas
ja laisalt Põhjalasse liipas,
käes tondinahkne tuisupaun.
Maa sügavusest kostis ohe
ja külma kõrge kamber kohe
lõi auruseks kui vihusaun.
Jäävangis jõgi orulohus
ööd-päevad koputas ja kohus,
kuid lainte lukkupandud kaande
tuul tagus vasksed kiirte kiilud
ning oma sinetavad siilud
voog heitis mühavasse laande.
Jää raksus, luhas ujus saad,
torm sasis küngast, kulu-kõrsjat,
ja jõgi embas lumist maad
kui valget, lapseohtu mõrsjat.

Villu vaatab aknast veele.
Teele, tee!
Naine, pea sa poisid vaos!
Et ei tooks nad tuppä risu,
pääseks lahti tule-pisu,
hoia roosk siin seinapraos.

Ning ta käega vemmalt riivab,
siis ei kärsi,
leivamärsi
selga hiivab,
lävel silmi sirutab.

Tuul veel puhub kõvast paigast,
õuemaal ent kurnikaigast
poistepolk ju virutab.

Solistades lumevees
reisimees
päästab lepa küljest paadi.
Aga eksitades taadi
tähtsaid arupidamisi,
lapsed ribu-ridamisi
sumpavad kesk jääd ja suppa.
Käige tuppä!

Nüüd on paigal paun ja iste,
mõla laineid pahistab.
Kerge haleduse piste
taadi südant ahistab.
Helkjas vesi, pilve vari —
sää! nüüd on mu lastekari:
jõmpsikad kui metsa otid,
seljas kanepised kotid,
sää! on tagatipus teisi
mudilasi,
pudilasi
palja reisi.

Ei nad ole olnud nuumal
vilja tuumal.
Mis see leemgi lihutab,
kui su tuppä vaesus hiilib,
leivad lühikeseks viilib,
kõlud patta pihutab.

Vaat kus rohus äkki vilgub
väle vete rõõvel, haug —
taadil rõõmsamini pilgub
silmalaug.

Lastekari tuppa lippab,
kõige noorem lumes tippab,
ümarik ja ruugelt-rähkel
nagu pähkel.

Paat lendab, laintel keevad mullid,
vaht pritsib, tuuled laksuvad
ja roostetanud aerutullid
kui kandlekeeled naksuvad.
Siin-sääl veel mõne kuuse jalal
on turris kore lumekamp,
kuid kevadine õlilamp
ju ripub kõrgel taeva talal.
Pikk looja mantel õhus tuuldub —
näe, taevalakke tekib auk
ja pilvist nagu kõnet kuuldub:
«Mu rublatükk! Mu jõulumauk!»
Nii hüütakse säält iga aasta,
kui kevad pühib lume saasta,
jões kalaparved sagavad
ja piki kiira-käära-käände
taat sõuab sinavasse läände,
kus kallid kooljad magavad.

Oh mu kenad, oh mu paksud
hõbejakki kaldakõivud —
maksmata on looja maksud,
lahke lunastaja lõivud!

Oh sa rikas taeva isand,
oled oma välgud visand
siki-saki
üle haki,
oled rasked rukkipead
tungal-tühjaks varistanud,
õnnistanud, karistanud:
sina tead.

Aga kui mu ainsal napil
nurmelapil
kõik su neli tuuletäku
lustijampsis jahivad,
siis mu lapsed nälja näkku
vahivad.

Pilvis luhtavad su põllud,
tähed on su sinihõllud,
tume torm su tallis hirnub,
päike udupiimad kirnub,
kuu, see kuldne kerake,
on su pooleterake.

Päevad vihisevad poolil,
sekundid su pikal toolil
nagu lapsed suiguvad.
Kepi varal hallid ajad,
aastasajad,
sinu tuppa tuiguvad.

Ehmatades, ahistades,
kalmulilli kahistades
astud hämarikus õue,
vajutad mu ihu-põue
oma kiviraskè kae.

Aga näe:
lepad, haavad
osa saavad,
kui sa padjul pilgutad,
pulmapeekrist libamisi
tibamisi
taevamahla tilgutad.

Oh te pilved, oh te põõsad,
oh te võsa-varikad —
andke mulle rõõmu rõõsad
karikad!

Pilu ei kuule.
Läbi tuule
murran teed ma, vaene kütt.
Saan küll mesikäpast jagu,
aga meel on pime nagu
tõrvapütt.

Vaat eemal rässakas ja rämblik
must remmelgas kui roniv ämblik
on röötsakile üle vee.
Nüüd jalad pihku, vammus käele,
siit läbi padrikute mäele
jääb tubli söögivahe tee.

Kus ta kõnnib, algab sahin,
kihin-kahin.
Suve silmad, talve hambad,
varisemas külma sambad,
taevas, tegemata vahet,
vihmab,
rihmab
lund ja rahet.

Tusa-tõmm
turtsub nõmm,
nagu sülgaks tulle sajad
kurja moori leemepajad.

Udupilvi hingab soonik.
Sarved püsti, loom või känd
seisab loigus, mättal händ
valgejoonik.
Pajudes
plõnksub üksik pillikeel.
Tasa tõustes, vajudes
taamal võseriku teel,
soputades tantsul halle
kergeid sälle,
kepsutavad nõtked, pikad
haldjaplikad.

Kuis läbi lobjakase lume
küll paistab ääretu ja tume
see laante mühisev maailm!
Ei näe siin inimese nägu,
mustniiskelt sätendab kesk rägu
vaid mõni metsalise silm.
Siin pole taadil tõesti kitsik,
mets on ta värskeliha-vitsik,
ta leivatugi, troost ja turb —
kuid siiski, siiski... Meel on kurb.

Juured vingerdavad maas,
tihedamaks muutub laas,
tuule tiivad tuhisevad,
pulstund ladvus vuhisevad
turris rongad.

Hallid habetanud hongad
kaovad kõrge pääga sompu,
pilvetompu.

Sügav müha, tume müha.
See on püha.
Kaugele siit jäägu lingud,
sõrru-vingud,
sahk ja saed.
Kibuvitstest puhmas-aed
piirab sammaldanud haudu,
kustund,
mustund
nimelaudu.

Taralt
Villu aeglaselt ning aralt
astub hange,
et ei lange
sõmer memme silmalohku
ega kohku
kallid mättakasukad,
muldse tare asukad.

Kord maeti suure katku ajal
siin keegi sisserännand taat,
veel seisab murdund kivi najal
sel kohal raske räniplaat.
Siis maeti vanataadi matjad,
siis nende viimse voodi katjad —
kes lahkus ratastel või rees,
kõik toodi siia, jalad ees.

Nad tulid vanast metsatalust —
pilopehmest lainetavast salust
mäeveerul kerkis kõrge kaeu
ja piklik elamu kui laev.
See oli laante ainus pere,
all paistis üle okste mere
vaid roostekarva voore-jatk.
Ei kostnud kukelaulu soodes
ja kirikaia juurde loodes
säält oli paras päevamatk.

Hääd memmed, laubal mustad rätid,
kõik olid pehmelt pronnakad,
kuid vingus nägudega ätid,
äkkvihased ja jonnakad,
ei sallind kerget jutuvada
ja tühjendades leemepada
nad lauas lamba sääreluuga
käed lastel maraskile löid,
kui mõni naeris täie suuga
ja pani karaskile võid.

Nii kasvas viha terav astel,
kuid äti kätest kadus jaks
ja kõndu kündes unus lastel
noor kibedus ja kättemaks.
Nad nägid mure musta palet,
sõid mõrkjat leiba, tegid alet,
said poegi, käisid vooriveos —
kui aga värisevas peos
liig raskeks muutusid neil päitsed,
pääs hiilgama löid lumeräitsed
ja habemeisse tekkis kelts —

nad jätsid hobuse ning äkke
ja läksid ära kalmumäkke,
kus ootas terve suguselts.

Kauged varjud, möödunud ajad,
kustund kajad...
Mets vaid kaebleb kohinal.
Villu istub, süütab piibu,
puhub tuulde nohinal
suitsutriibu.
Mis sääal seisab kääpa kohal
lumelohal?

Issa rist! näh kadund ema
— tema, tema! —
silmis nagu tulelont,
memme pikad valged juuksed,
memme nuuksed —
mis sa tahad, vaene tont?

«Vaevade verisel
raud, raud, raud,
kõlksatab kerisel
raud, raud, raud.
Katkuna kooletab
kumisev raud,
vääitsega vooletab
südant sul raud,
pimedas peetud,
vete pääl veetud,
sada kord neetud
raud, raud, raud!»

Hääl veel kaikus.
Jälle vaikus.
Jälle ainult raagus puud,
veerlev,
keerlev
uduheie.
Issameie!
Kurjad märgid, mida's muud.
Kas ehk tuleb veiste kadu,
sõda, ikaldus või sadu,
millist pole varem näht?
Kaob ehk lakast eide kedrus
või maailma kellavedrus
kõlgub mõni sabatäht?

Ilm on sula, ilm on sume.
Ole lume
kumab nukker kahvatus.
Äkki läbi saarikute
käib kui kõuekaarikute
prahvatus.
Orin.
Mürin.
Ränirüngas vabiseb,
rongapesast rabiseb
lund ja kõrsi.
Kolin, raksatus ja lärm,
nagu lõhuks peru pärm
õlletõrsi.

Taat nüüd rägestikku rühib,
silmi nühib,
röögatab kui metsik härg.

Higimärg
nahk on pihal
kanalihal,
süda surma-vaevatud.
Helde vägi,
kogu mägi
keskelt läbi kaevatud!

Tumedana piki padu
suitsulohe lingerdab,
mäkke hiigla-tulemadu
vingerdab.
Ronib-rügab läbi oru,
õhku paiskub rähk ja kruus.

Hambad puseriti suus,
ninatoru
nuuskab südemeid ja nõge.

Vaat, nüüd viskab silmamunast
veripunast —
seisa, sõge!
Seisa, mustanahaline
kurat seitsmesahaline!

Siit ma läbi sind ei lase,
see on suur ja vagane
puhkajate põlis-ase!
Tagane!

Murdu, puu, siinsamas paigas!
Mehele see tammekaigas
marjaks kulub
võitluskihus.

Veri ulub
kogu ihus!

Ning ta liivikule laskub.
Koletise vari raskub
üle mäe.
Taplus tuleb metsa-pelus,
teine meist küll selles elus
uusi oraseid ei näe.

Jääge terveks, laane vaimud,
kuused kulda-käbarikud,
äbarikud
lapsemaimud!

Lööge lokku,
pärgliparved,
kokku, kokku
pääd ja sarved!

Raksatus ja hirmus vile.
Mõte katki käriseb.
Kõikjal õhus verikile
väriseb.
Punapleeki
tuleleeki
köverdades, kiverdades,
otse näkku niverdades
ketrab kole rattarumm.
Korraks rōkatab veel maru,
siis on vaene vilets aru
tumm.

Uus hommik lumesuitsu auras,
keskpäeval sätendas kõik vees.
Tuul pikast pasunast küll jauras,
kuid liikumatult lamas mees
teetammil.

Viimaks koiduvalul
ta tõusis vabisevail jalul
ning piki roopaid läks ja läks —
kuid rähni rõõmus toks ja täks
ta kõrvus ragises ja raksus
ning päeva kodarates naksus
raudmõte.

Kohates nüüd vaenlast,
ta viskas kohe kaika kaenlast
ja näppis õlesidet vööl
või katsus pääd.

Kui aga voogas
kõik maa ja taevas rajuööl —
taat sajatuse sõnu koogas.
Välg sähvatas ta tõusnud käel,
puud keerlema löid pööristormis
kui mustad koonlad.

Kroonu vormis
läks mööda mühiseval mäel
noor teemeister...Ja kaua kajas
töölaua taga vaikses majas
tal kõrvus veel see tume jutt
ja nõmme nõdrameelne nutt.

Lennates kui püssitorust
tormas orust
kohkund kaasa
uisa-
tuisa
üle aasa.

Lapsukesed hanevooris
nutukooris
keelitasid,
meelitasid —
ätt ei ärgand
ega märgand:
aisakella tilistades,
vedurina vilistades,
kulnud kurjalt kämaras,
käis ta une-hämaras.

Kaua ta veel ringi roitis
keset hangesid ja jääd,
suvel kaarlatega toitis
pääd.
Kustus õhu pehme sära,
silmavalgus võeti ära,
käte vahelt kukkus kepp.
Hilbud ihult rapsas raju,
kerjakotis leivalaju
tiksus nagu toonesepp.

Haldjad hõiksid kesk roogu.
Aga siis kui mannetud
häälekesed võtsid hoogu,
tormid, üleannetud,
kivikõtru kõristasid,
rahet pähe põristasid —
kuni
viimaks halastaja uni
hirmukujud hajutas,
taadi tuulte tagalasse
surma suurde magalasse
majutas.

Metsa hiiud maha saeti.

Hääled helisesid mäel.

Sihid aeti.

Nõmmele kui nõiaaväel

tõusid hooned.

Rabasooned

kividega sillutati.

Pillutati

kibuvitsad, angerpistid,

põrmuks pudenenud ristid.

Pilla-palla

müüri alla

kadus roheline säng.

Vaibus vaikne laulu kaja.

Mühama lõi raudse aja

ratas-orelite mäng.

MUSTJALG

Mustjalg, mu ema,
kehtas kannuorgil
kõrku kannuorgil
liritsont eile vabal
helis mu keldris hõlmele
põnn lüüand korvare.

Välja minna kurgasid kannuorgil
antastin, Mustjalg mu ema poeg,
Kõrkuorgil kannuorgil
kõrkuorgil keldris hõlmele
olust eile vabal.

ESMASPAEV

Mustjalg, mu ema,
tegi aseme
mulle kord metsaheinamaal
arukaskede vahele.

Sealt mulle vilkus ta valge rätt,
sealt mulle paistis ta punane põll
otse unede unkasse
aimuste hämaras alatoas.

Ärgates naersin ma heledalt.
Seljas mul siretas haldjasärk.
Otsaes helkis mul õnnetukk.
Pea kohal tantsis mul õnnetäht.

Mustjalg, mu ema,
korjas kummargil
kokku lammaste lehised,
iirionni viis vikati,
heitis mu helkjale hamele
vana luitunud vammuse.

Välja mina kargasin vammusest,
tantsisin, Mustjala muretu poeg,
Kivikingade jaanikul,
hõiskasin piduliste pollaris
otsekui eluoskajad:

«Nui nuhkadi,
tuli tuhkadi!
Puupahkadi,
seanahkadi!
Võtku neid madis ja tukiving,
kellel pole kamarast kasukat —
nemad ju tulekirmast ei tee!»

Tuli oli tuli.
Kuid see polnud see.

Mustjalg, mu ema,
korjas kummargil
kokku mu kinamud-konamud
Kivikapjade kirmasel.

Hatakil oli mu haldjasärk.
Tuhka oli täis minu õnnetukk.
Muhk oli peas minu õnnetäht.

TEISIPAEV

Künkal, kus keset põldusid
kõrvuti kumasid kaugele

Kivikingade karjamõis,
Kivikapjade killakõrts,
keerles tohutu prügipilo.

Tomu tõusis torukil taevani.
Laudauksed olid utakil,
pinud ja piidad pikali.

Maas olid rehad ja redelid,
viglad ja tubrad ja tugiaed.
Õhus lendasid õlekood, pilpad ja paklad,
kibud ja kapad,

sõelad ja sarjad,
rüüsted ja rapped,
kärbised, koogud, koperlaed.

See polnud murune õuemaa.
See oli auklik ja urakas
ligane tõuraste tõngermu.

Veeküna vedeles kummuli.

Kaevud olid kõvasti ummuksis.
Aknad olid üleni ähmased.

Päevad olid räastani rähmased.
Maja ümber mudastel muldritel
paistsid ainult hirmsad ja haledad

sõõrikud silmad,
koonud ja kärsad,
kihvad ja kabjad, sõrad ja sarved,
nukid ja nokad,
lõkad ja lakad,
lokutid, harjased, hormused.

See polnud enam elumaa.
See oli pärdikuks poritud,
surmani ära sonitud
konkrane-känkrane konnermaa.
See oli sigade sussermu.

*

Mustjalg, mu ema,
tuli tagasi,
rookis roojased elumaad,
tasandas tõbraste tallermaad,
koristas karielajad.

Mustjalg, mu ema,
pani paigale
toobrid ja tõrred, sarjad ja saed,
põõnad ja pannad,
liistud ja laastud,
rennid ja ruhed, lähkrid ja uhmid,
märsid ja metlid,
kablid ja kõplad ja koperlaed.

Mustjalg, mu ema
tegi aseme
mulle hagude artsikus
lahtiste laudadega lavatsil.

*Seal mina sumedal, sumedal suveööl
magasin, Mustjala muretu poeg.*

*Seina taga mölises marusõnn.
Külje all krabises kõrrekott.
Lavatsile istusid Oleks ning Ehk.*

*Aimuste hämaras alatoas
näitasid mulle need naljakad
siuhked ja sirged,
kehkvel ja kerged
haldjad või alapaljakad,
kuidas unede unkasse
lihvatab elu nagu Linnutee.*

*Laut aga laulis:
«Ei see ole see!»*

KOLMAPÄEV

*Korraga võttis oma vennaks mind
Kivikingade karjamõis.
Kasuvennaks koguni palus mind
Kivikapjade killakõrts.*

*Mina, Mustjala muretu poeg,
tühja seal vastu ei tõrkunud.*

*Vennad mul vedasid varandust,
kosisid kulda ja kolimust,
hüüdsid mind okuks ja ogaraks,
hüva usuga hobuseks.*

*Vennad mind panid rakkesse,
panid mulle suhu suulised,
osmused oimulappesse,
tõid mulle kapjadeks kolakad
raskesti rautatud säarikud.*

*Välja mina kargasin aiste alt,
turastasin hästi turakalt,
keerasin kummuli kolimuse ree,
ise aga hinkusin: see pole see!*

*Vennad mind vihtusid: «Nõõ, sina hull!
Tpruu, sina hulludi-hulludi-hulludi hull!»
Näku mulle visati virtsavett,
pähe mulle paisati kaeratorp.*

*Mina, Mustjala muretu poeg,
pruuskasin laiali virtsavee,
seni mina hinkusin: see pole see! —*

*kuni pärast paksemat pahandust
hobuste latris
oligi mul
otsaes pitser:
Hulludi Hull.*

*Tänuks mina hirnusin heledalt,
turastasin hästi turakalt,
virutasin lakka lauritsa.
Ise panin plehku ma pimedas.*

*Tahtsin kusagil kaugemal
otsida üles need naljakad
siuhked ja sirged,
kehkvel ja kerged
haldjad või alapaljakad.*

*Tahtsin kusagil kaugemal
inimese nime all elada
kas või hobusepassiga.*

NELJAPÄEV

*Kuulsin läbi lumise laotuse
taliäikese müristamist.*

*Kannul paugutis pakane,
jooksin ma tuisuvihinas
pakku tulise nälja eest
piki tundmatu padriku
tuherat äärt.*

*Mustjalg, mu ema,
juba ootas mind
mustava leivatükiga.
Leib oli röske ja soolane.*

*Sõin mina leiba isukalt.
Matsutasin hästi magusalt.
Süües jäin koguni uniseks.*

*Mustjalg, mu ema,
tegi aseme
maas mulle talihäljakal.
Seal mina tumedal, tumedal tuisuööl
magasin, Mustjala muretu poeg,
Oleksit ja Ehkut oodates.*

*Öösel ma huikasin hullusti,
ärgates naersin ma heledalt:
aimuste hämaras alatoas
lihvatat unede unkasse
avaram elu kui Linnutee.*

Külas kires kukk:
«Ei see ole see!»

*

Mustjalg, mu ema,
andis hommikul
põuest mulle leivakannika.
Leib oli veripunane.

Sõin mina leiba isukalt.
Matsutasin hästi magusalt.
Hüppasin üles ja ütlesin:

«Mustjalg, mu ema,
mine tagasi.
Roogi sina roojased elumaad,
tasanda tööbraste tallermaad,
korista karielajad.

Pane sina paigale sagarad,
hirred ja õrred, sarjad ja saed,
hasplid ja rasplid,
kodarad, koogud, koperlaed.

Lükka sina laia lasnaga
välja viimasest väravast
sodi ja rodi, rookmed ja rüüsted,
nadi ja nartsud,
hõlstid ja pulstid,
vanad vettinud vammused.

Mustjalg, mu ema,
mine tagasi,
tukerda ilusa ilmaga
tagasi, tagasi, tagasi.»

Mustjalg, mu ema,
kuulas kummargil,
pühkis leivapuru mu suult
ega mõistnud vist midagi.
Siis mina hakkasin minema.
Läksin mina, läksin mina vastutuult.
Läksin mina laia vilega
ega vaadanud tagasi.

Ei mina läinud enam tagasi
vahel suvise soojaga
käima kotuse asemel.
Ei mina läinud enam tagasi
katsuma vana krobelist kätt
pikil taliste pühadel.

Tahtsin mina juua, Hulludi Hull,
kõige kõrgemal jaanikul
kõige helkjamast pudelist
kõige rõõmsamat rüübatist.

Olin mina ilmatu ilus ja mukk.
Tuult oli täis minu õnnetukk.
Veidi veel säras mu haldjasärk.
Jalas mul kolksusid kolakad
raskesti rautatud säärikud.

Nõnda mina, Mustjala muretu poeg,
tantsisin tärava tallaga
väikestel paljastel varvastel,
murdsin mõned haprad õiepuud,
võtsin õiemahla ja mee,
suhkru ja suira. Kuid see polnud see.

Meeletu, meeletu süda mul oli alati unes ja ilmsi armuhull.
Ikka ja ikka täis ärevust aplasin ilu ja ihkasin unes ja ilmsi
ainult armastust. Hõõgu ja hõõgu ma jõin ja jõin unes ja
ilmsi, kuni ühel kõledal hommikul tahmase tassiga oli päris
ilmsi mu ees kibedast kibedam koirohutee. Arm aga nuttis:
«Ei see ole see.»

Mina, Mustjala muretu poeg,
arvasin, et nii armuhull
süda on ainult laulikul.
Kenasti kahises paberil
salmide salatähestik.
Kõik oli värssides võimalik.

Maha ei käinud seal maiusekuu.
Tihke kui tina oli õiepuu.
Heina sai teha seal heinata.
Tuba sai seinule seinata.
Maa oli üleni õnnelik.
Maa oli tänu ja taipu täis,
lendavaid lillevaipu täis,
lõhnavat vürtsi ja nelki täis,
hõlpu ja naeruhelki täis.

Maa oli marjule lippaja laps,
marjakoru mõttes täis maasikaid.

Laulsin mina inetu ilusaks,
taeva kõikide kübaraks,
laulsin mina kokku laulujõed,
kõige pühamad elutõed —
kuni ma märkasin, lauluhull,
kord ühel hägusel, hägusel hommikul:
ilusamat ilma mu laulud ei tee,

mina pole laulik
ja see pole see.

Ometi polnud ma mosna mees.
 Ei mulle meeldinud mehka jutt.
 Olid oma muusad minulgi:
 üks oli tume, teine oli blond.
 Oli mul amet ja perekond.
 Oli mul sõpru ja tuttavaid.
 Oli mul keskmistkätt korralikus korteris:
 telefon,
 vannituba, valamu, kamin, antree...

Kõik oli kombes.
 Kuid see polnud see.

Juba mulle näis, nagu oleks maa
 paiguti porine pisaraist.
 Juba mulle kumas, et kuskil ei saa
 tuba seinule seinata.
 Arm aga juba harjus ja jõi
 kibedat lausa leivata.

LAUPÄEV

Siis mina mõtlesin, Hulludi Hull:
 tarkus ehk taipab, mis puudub mul.

Samuti oli mul sõgedust
 lisada
 paar kõige lihtsamat,
 paar kõige süütumat
 küsimust.

Mis on elusa juurmine juur:
 lõpmatu väike või lõpmatu suur?
 Mis on see, mida pole veel?
 Mis on kuues ja seitsmes meel?
 Mis on peeglis, kui puudub silm?
 Mis on kokku see Koguilm?

Alguses aitajaks põhjalik-pikk
 niitideks hargnenud nimestik,
 võtsin ma käsile inimsoo
 hädade ja hulluse ajaloo.
 Õppisin aegade õnnetust
 mitmest ja mitmest ürikust.

Oli ju alati kusagil
 mõningaid muremõtlejaid.
 Oli ju igal sajandil
 valusa väljajätlejaid.
 Oli ju raskeid ja rajuviil
 raamatuid nagu rahehoog.

Oli ju pimedal riulil
keset koletuid kroonikaid
koletust koletum kataloog.
See oli masendav minevik.
See oli kroonitud kabelite koledik.
See oli ehmatau ebausk.

*

Palju mina pahmasin
pabereid,
ahmasin,
kahmasin
uuemaid andmeid ja tabeleid,
lõhkasin,
lahkasin,
kuni mul
kord ühel kõledal, kõledal hommikul
sõrme all salakaval krõpsatus käis,
tuba oli tolmu ja tonte täis,
takka löid üles mu seinad ja säng —
see polnud aus mateeriamäng.

Paraku! Paraku! Paraku!
Paugupealt
põigiti üle mu tapliku töö
virutas elu, mu oponent,
tulitigeda resümee:

Teadus on tarkus,
kuid see pole see!

POHAPAEV

Meeletu, meeletu süda mul oli alati unes ja ilmsi armu-
hull. Ikka ja ikka täis ärevust aplasin ilu ja ihkasin unes
ja ilmsi ainult armastust. Kibedat koirohtu kuumalt ja
külmalt ma jõin ja jõin, kuni ühel nohusel hommikul
korraga lihvas lahti mu ees varjude võrratu vaatesein.
Minust sai tõeline kinohull. Mõlemad haldjad või muu-
sadki mul hankisid kinos elatist. Ehk oli piletivaataja,
Oleks — kohanäitaja. Ikka ja ikka istusin ma seal õhtuti
kõlge viimases reas Ehku ja Oleksi vahepeal. Töötasin
minna tänagi. Pärast siis tahtsime üheskoos ööbida su-
medal suveööl kuskil murujal heinamaal, näha ehk veidi
teistmoodi und elust, maailmast ja enesest.

Pealegi pidi täna just jätkuma kõigi aegade ilusam ja
menukam värviilm: Unede Allee. Arm aga nuttis: «Ei
see ole see.»

* *

Läksin mina, Mustjala muretu poeg,
muusade palvel kuulama maad.
Maa oli verimarraskil.
Maa oli tapataipu täis,
viha ja valu ja laipu täis,
mürki ja mürgiuhka täis,

tina ja tolmu ja tuhka täis,
nõelu ja nakinaelu täis,
plekki ja pudelikaelu täis.
Maa oli maanteele paisatud laps,
marjakoru kraavis kummuli.

Vennad mul vedasid varandust,
küsisid mulla käest kavalust,
kergitasid kaapu ja kadusid.

Mina, Mustjala muretu poeg,
vandusin terve vallaga,
trampisin täriseva tallaga
puruks punased maasikad,
kahetsesin katki korvigi.

Tohutu, tohutu laotuse all
virru ja haru läksid mu teed.
Tohutu, tohutu laotuse all
kaalusid kaalud, kuid need polnud need.
Tohutu, tohutu laotuse all
nägin ma homsemat olevust.

Vaksaviisi ta vaigistas maad,
oskas rinnale võtta maad,
oskas hoida ja kasida maad,
oskas naerule sasida maad
otsekui hooletult hooleli.

Tohutu, tohutu laotuse all
oli midagi pooleli.

Kähku ja kähku ta kildudel käis.
Kuhu hoovas ta elusoe,
seal kadus mulla mürgiuhk,
roostene räpp
ja rauaroe.
Hüüdsin: «Ära oma jalgu nii mustaks tee!»

Tema ent vastas:
«Ei see ole see.»

Nimme ta hüüdis mind nimetuks,
arvas mind ivake inetuks
ilutaevasse tõttajaks,
viipas mind hoopis heldema
eluhulluse õppijaks
viltuse viidaga tänaval.
Sinna läks tohutu rahvamurd.

Sealt mulle vilkus üks valge rätt,
sealt mulle paistis üks punane põll
aegade vihases valguses.

Törkusin:
«Etem ehk oleks
Unede Allee...»

Tema ent ütles:
«Ei see ole see.»

Nii tema ütles ja võttis mu käe:
«Paraku! Paraku! Paraku!
Ehk ega Oleks
undki ei näe
muidu, kui Mustjalg
aset ei tee.»

Mina, Mustjala muretu poeg,
tardusin tummaks.
Liig ränk oli
SEE.

PÄRAST PIKKA PÕUDA

Pikkades ridades
peiesid pidades
istuvad sõnatud leinajad lauas.
Suviste sadude
andjad on hauas.

Kastemärgades
sarapuu-pärgades
maeti nad koopasse koidiku eel.
Ilmuge,
ilmuge,
ilmuge veel!

Idude imikud
suiguvad unne.
Vihmade vihinat
nemad ei tunne.

Ahtrad on aitajad allikad maas.
Sadu ei sõõruta
kõlisev klaas.

Jõudsin koju õhtu ajal, näpus kerge pamp.
Kannel seisis kapi najal, laual põles lamp.
Ema vaikis, isa tukkus, koldel sirtsus kilk.
Vanaemal silmist kukkus tuhka hele tilk.
Kostnast kajas tuule nuukseid.

Nõdrameelsel õel
ehtis halliksläinud juukseid
kõver kotinõel.

Pudenev paluke murdub ja napib.
Lahke sõna ent leiba lapib.
Lootus jahvab jahu, värtnal keerleb lõng.
Toas pole rahu, kuid on inimlik hõng.

Aga su saras
öösel käis varas.
Pane nüüd ustele lukud ning ahel,
hoia oma silmad hammaste vahel!

Valva, valva,
söö ja salva,
kisu sõrmed hästi konksu!
Ühtki lonksu
ära pilla!
Võta veripunast villa,
õmble ristid, lõika täke,
märgi ära kott ning äke,
pakk ja pinu,
mis on sinu!

Lase lahti koerad-kassid!
Pea sa võti peidupaigas!
Oi ma tukkur,
kus mu kukkur?
Kahma kaigas,
kahma poom!
Vaata, vaata: mees või loom?
Oh sa kole!
Ole, ole
sant või sunt —
hoop läks märki,
vargavärki
libahunt!

Keegi jookseb talli taha!
Löö ta maha!
Löö ta maha!
Püüa, pinni!
Kõida kinni!
Hoia ketis
lehmaõhvi!
Pilust lipsab läbi petis
nagu
jõhv!
Vili vist ikaldab. Unigi väheneb.
Inisev ilkuja jällegi läheneb,
piriseb väljade põuases vidus:

Häda! Häda! Häda!
Kidu
ja kadu
on suures idus!
Oh, minu vend, sul on vikkelsokid?
Sädelikud sõnad ja õnnevokid?
Ära sina, peiar, nii püstipäi
nagu issanda kasulaps käi!
Hauani ainult künnab su ader.
Vaev on me vader,
ega saa mullasest mugulast
taevatähtede sugulast.
Ära sa nii hõisates kekka üle kesa!
Tiivuline rõõm teeb su parsile pesa?
Minu järel vigane vareski ei vaagu.
Saagu jah saagu! —
ma sajatan.
Tõusid küll vara,
kuid mina tõusin varem.

Ole nüüd veel
see pikem ja parem!

Neli sammu seinast seinast
on su pimenevas kongis
Astud, astud, kauged päevad
käivad kaasas pikas rongis.
Oled laps veel. Astud. Aken
kattub lillelise jääga.
Akna taga, neli sammu, seisad ise
halli pääga.
Ruttad välja. Oh mis helki
täis on rinnakud ja rõunad!
Kärjest valgub roosimesi,
päikest peegeldavad õunad.
Neli sammu, kõik su kärjed
äkki seest on kibe-tohtjad,
kuumas liivas kahisevad
nõgesed ja karuohtjad.
Süda kõrbe, samm vaid eemal
kutsub, luksub selge läte —
hilja! juba lookleb tume
tulehaav sul üle käte.
Neli sammu, raud on röske,
neli sammu, sein on rive,
neli korda neli sammu,
peksad peaga vastu kive.
Tühjus oma nelja näppu
sirutab su poole ammu —
kas siis, kas siis toone toaski
pole muud kui neli sammu?
Neli sammu, neli sammu!
kõliseb ja kriiksub ahel.

*Igavesti neli sammu!
vastab vaikus võre vahel.*

*Uks on lahti.
Tee on püsti.*

*Rändajale vastu nägu
raputavad rajutuuled
roostetanud rauarägu.
Lõpmatuses libisevad
lakkamatud libavoorid.
Läbi õhu
jälle, jälle kisendavad
kodutute kaebekoorid:*

*Nuttes ning alasti
sünnime ilmale,
viivuks lööb loitma
vabisev leek.*

*Eluga ärkavad
kurjad himud.
Pole meil hingamist
päikese all.*

*Hirmsad, hirmsad
on tandrite tuuled.
Oksi, üksi
ahastab hing.*

*Oksi, üksi
rändame pimedas,
võõrad võõraste
varjude seas.*

Aknast paistab tuluke.

Päris rahulik pere.

Hilja on küll.

Kuid mis parata. — Tere.

Maantee viis mööda.

Jäin vigaseks jalust.

Leib on mul omal.

Saan ehk ulualust?

Vähe kord hoolisin võõraste hoolest.

Lubate öömaja.

Viite mind vihtlema lahkuse poolest.

Mind?

Minusugust kaltsakat?

Oi, see võtab keeletuks!

*Tukilt ja tõmmult
lökkavalt lömmult
sinine suitsulademik lahkub.
Lase veel kahkub
süte peal säre
salalik lõõsk —
vihisev leil olgu käre
ja röösk.*

Siin on seep ja seal kibus on vesi.

Läki aga lavale tasakesi.

Las ma veel veidi pehmitan vihta.

Kapatäis vett nüüd kerisele pihta.

Pauh!

Oi mis kohin ja mühin ja kägin!

Vihu, vihu, vihu!

Külmakahunad käivad üle ihu.

Küllap ikka mõndagi nalja ma nägin.

Aitäh, aitäh, nüüd juba aitab.
Mahedalt palakas puhkajat paitab.
Kuidas teie lamp nõnda heledalt põleb!
Kannate sisse ka siidised õled?

Süda veel tuksub,
veri on kuum.
Pole vist pudel
see tuumade tuum —
aga kes maita siis äragi põlgab!

Vala, vala viinukest,
ära teistelt küsi!
Särtsu ise! Sõnata
oled pime süsi.

Kalla, kalla kärakat!
Kes meid varem sallis?
Nüüd, kus nutt läks odavaks,
naer on kaksi-kallis.

Kallis külamoor, kas tead,
mis ma mõtlen-arvan?
Õmble mulle hiiglakott,
kalevine karman!

Korjan sinna kaukasse
kõik maailma vargad,
päripidi-prohvetid,
tagurpidi-targad.

Viskan kõik nad kotiga
kauhti tuleneeldu —
ei ma kuule käskimist
ega karda keeldu.

Päike tõuseb ja pill jääb vakka.
Purjus lärmaja laul ei lakka.

Ai sissi nakki,
ai kaku nakki,
ai õllerilla
hõissa!

Läageks lähevad kõrakõdrad,
süda läikiv ja põlved nõdrad,
nagu lämbudes õhku napsad —
kalla katlasse keedukapsad!

Lugu lõhki,
kabjad kotti,
kurat selga,
kõrtsist välja!

Kõrgemad ukсед ju seisavad praakil.
Kodus on lambid sul natuke laakil,
kannelgi küsivalt kõlksatab maas.
Ahtake aas
talveks jäi tarna.
Riputa varna
kirjust paberist kahisev pärg.
Käsil on käratu
kännijärg.

Kärmesti käsi küll kaarutab, kannab,
annab ja võtab,
võtab ning annab,
külib ja kõplab ja tapib ja taob.
Leib aga kaob.
Jäta võtmata liigne lõik!
Toita ja katta
tahavad kõik.

Mis on siis antune? Mis on siis võetune?
Küllap ehk ajaga sedagi tead.
Ainult üht saladust,
imeväärt saladust
ise vaid hellasti hoidma sa pead.

Sa rõõmus aed, sa rõkkav aed,
küll elan ma su ligi!
Kuid pidukuube pole mul.
On's lugu sest?
Töökitlis ühel hommikul
ma tulen ometigi.

Kuid mitte veel. Ei, mitte veel!
Nüüd pühin vaid
ma põõsalt kullapõrnikaid
ja põselt põuahigi.
On's lugu sest?
Paar januvaevas libelekest,
paar põdejat on joota mul
veel põndakul.
Neid jätta oleks vara.

Sa tormiaed, sa tantsuaed!
Ja kui ma ehk ei tule —
on's lugu sest,
et vana puujalg puhkama
saab raamas raadikule?

Küll tuleb aeg, sa mühav aed,
kui kõige tuuletumal
mäenõlvakul kesk muretuid
ja rõõmsaid inimesi
seob väädiga su viinapuid
ka sünge sõjajumal
ja nopib kannikesi.

Päikene puhub
sädemeid suust,
lehti variseb
elupuust.

Oh kust nüüd janused oksad saaks abi!
Kõva kui kabi
on kumisev muld.
Põud aga hääletult
rapsib tuld.

Korruga viherik tüvesid vangutab,
pea kohal pimedik rahnusid rangutab,
turkane tuluke turnates rõkkab,
lõhub ja lõkkab,
pillutab taevani rähka ja rägu.
Hirmus on hävingu
leegitsev nägu.
Tammed ei võpata kõues ja rahes.
Tulgu mis tahes.

Veel pole langenud viimne liisk.
Rohtu rabiseb
vihmapiisk.
Kõrreke kahinal
sirgu end ajab.
Nüüd juba sumedal sahinal
sajab.
Lehtede peidus marjakärg
nutab ja naerab: ta nägu on märg.

Pilvede kaeuul

kõriseb

kett.

Kõikjale nõriseb

valget vett.

Hämaras hurtjad

varjud veel põikavad,

kohkunud kurtjad

haudadel hõikavad:

Kuulge!

Kuulge!

Lahti me lastel

on elunurm!

Kus on su astel,

sa surelik surm?

Suitsune hägu

lahkub mu ees,

naeratao nägu

peegeldub vees.

Põldusid hällitab mahlane vidu.

Terane idu

sõmeral tilkuva tanuga tuuldub.

Elupuu haljusest sosinat kuuldu:

Asjata helendas

põuane pälk,

januste sõber on

vihane välk.

JA KROON TÜRANNI PEAS ON VEREST RÕSKE

VANA TEATER

*Maailm, oo masendav teatrilogu,
su sammastik on ammu vajund längu!
Silinder peas, üks vikatiga kogu
all saalis jälgib näitlejate mängu.*

*Mis veider tükk! Mis udused repliigid!
Noor jumal suudleb aralt Psyche põske,
pappseintel vahelduvad ilmariigid
ja kroon türanni peas on verest röske.*

*Kuid samas vanad linnad, kroonid kaovad,
paar munka keisri kirstu kinni taovad
ja küürus Psyche istub seegi vilus.*

*See mäng meist ühelegi pole soodus,
kuid särama jääb kergemeelses ilus
suur primadonna, igavene loodus!*

ÕHUKIVI

*Oh ütle mulle, miks hõljub kivi
kesk hämarust?
Oh ütle mulle, miks õhukivi
on süsimust?*

*Oh ütle mulle, kas iial enam
ei tärka rohi
ta lähedal?
Oh ütle mulle, kas iial enam
ei lenda linnud
lauspilve all?*

*Oh, ütle mulle, kas elulaotus
on täitsa tumm?
Oh ütle mulle, miks ajab alla
nii tasa tahma
tuhm taevakumm?*

*Ma ütlen sulle, miks hõljub kivi
kesk hämarust.
Ma ütlen sulle, miks õhukivi
on süsimust.*

*Ma ütlen sulle, miks iial enam
ei tärka rohi
ta lähedal.
Ma ütlen sulle, miks iial enam
ei lenda linnud
lauspilve all.*

*Ma ütlen sulle, miks elulaotus
on täitsa tumm:*

*su salamure
on must kui nõi
ja surmakivist
veel sõnatum.*

MASIN

Põhjuseks, mis ma just nii-
viisi maalin nagu mina maa-
lin, on minu soov: olla masin.

A. Warhol

I

Asjata sa nutta luksud.

Asjata

valu tuikvel kaasa tuksud.

Asjata

tume tusk su rinnas kaevleb.

Süda vaevleb,

vastuseta piinas vaevleb

asjata.

Murumätas lilli uhkab

asjata.

Tuleb talv ja taevas tuhkab

asjata.

Teispool viirastuste valet

otsid palet,

otsid olematut palet

asjata.

Igavesti asjata.

*Mina läksin ja tegin mis vaja.
Käes mu venna verine jakk,
väljas keegi needis mu nime.*

*Keset ajude arsenaali
juba saingi ma uue signaali
ja toimisin kohe:
tikk-takk.*

Mina läksin ja tegin mis vaja.
Rinnas raudse võrega võll,
keset ajude arsenaali
jälle ootan ma järgmist signaali.

*Kuulen käsku ja ütlen:
kill-kõll.
Täidan käsku ja tapan:
tikk-takk.*

*Du Fu ainetel**

Hobused. Vibumehed. Kaarikud. Kärude read.
Soldatid marsivad mürinal mööda silda.
Isad ja emad, naised, lapsed ja tudisevad
kulupead
 jooksevad kaasa, otsivad omakseid,
suruvad kannul, kipuvad kilda,
segavad, silivad, kobavad lahkujaid,
kannaksid koju neid seljas ja süles.
Hädisev halin tõuseb tolmuks taevani,
voogab siis alla
ja uuesti üles.

Teelisi läheneb teisalt. «Kust mehi ja kuhu? No kas lõppu ei tulegi sõdade loole?» Soldatid kihvavad kibedalt: «Ikka marss...

*Ikka marss-marss ja marss...
Verinoorelt meid värvati väkke ja paisati
põhja poole.*

Nüüd on lahingud läänes... Marss läände!...
Ikka marss... Ikka marss-marss ja marss...
Halli peaga me tulime tagasi — aga jällegi
tuld lööb me tald.

* Hiina luuletaja Du Fu (ka Tu Fu), 712—770

Ikka marss... Ikka marss-marss ja marss...
Ikka sõjast ja sõtta.
Kel vägi, sel vald.»

Ilmtäitmatu on keisri maadenälg ja võimujanu.
Ta kisub hingeõhu rahva sõõrmetest.

Aeg astub tappes.
Niihästi laasterlinnades kui lagastatud
maa ja taeva lappes
näib üsna üks, kas tapetakse inimest
või koeri, kasse, kanu.

Me naiste küntud külanurm ei anna kasvujaksu.
Kontkõva konkar kannab ohakaid, ei muud.
Kesk veresuitsu punased on talihärmas puud.
Ja meie isad maksku kroonumaksu!

Mis viletsust peab maalima mu pintsel
veel ja veel?

Üks pilt on igal pool: vaev, surm ja silmavesi.

Oh et ei sünnitaks me naised poisikesi!
Tütred on tühjad anumad.

Need vähemalt võid anda
sa oma naabrile. Poeg langeb lahingus
ja tuulte udada
jääb sõja tallerteel.

Keiser!

Kas uitad mõnikord sa unes

Kukunori roisuranda?

Sinna,

kus on su muldamata kondimeeste kolliase?

Kus mürgliöödel noored surnud
vanu surnuid
magada ei lase?

Taevas lööb tardu, vihm ulub vingelt,
kooljad karjuvad urust ja orust.
Ahastus niriseb, nõriseb, koriseb kividelt merre
tuhandest kiiksuvast-kõõksuvast
kõrist ja torust.

ÖÖ

«Mu poeg, sa ei maga?
On hiline tund.»

«Oh ema,
mu ema,
nägin verist välku!
Mul pole und.»

«Öötaevas on vaikne ja pilve alt
kuu vaatab su näkku
nii heledalt.»

«Oh ema,
mu ema,
ei see ole kuul!
Tal on mu venna
silmad ja suu.»

«See on kuu. Su mõtted on unarul.
Sinu vend
juba rahu sai
kalmistul.»

«Oh ema,
ei rahu saa keegi meist!
Kui kiskjad
me tõukame
teineteist!»

«Mu poeg, sa hõõgud ja hingad kui tuld.
Kõik tasandab taevas,
kõik lepib
muld...»

«Oh ema,
mu ema,
ei leppida saa!
Nagu tiiger ja lõvi
on taevas
ja maa!»

«Nüüd uinu sa, õnnetu, kuula mu nõu
ning unusta lõpuks
tiiger ja lõu...»

«Oh ema,
mu ema,
see koledik
unub siis,
kui otsas on
igavik!»

HIRM

Leek lambis lööb vöbinal siniseks —
las, kallis, ma kohendan tahti.
Nüüd keegi kui kraabiks ja iniseks,
vist koerad on ahelast lahti.

Nüüd luuraks kui tahmased silmad teest,
nüüd keegi kui sädemeid puhuks.
Ta tuleb!

Sa palveta minu eest,
oh palveta igaks juhuks!

Kas kuuled, kuis vaenlane vastu ööd
all helvetis paugutab lokku?
Mu päevade aken on puruks lööd
ja kardin ei ulata kokku.

Ta läheneb.

Rinnakul sahiseb liiv,
õhk tiniseb kannuste tärast.
Oh kustuta tuli, löö uksele riiv,
oh peida mind Kristuse pärast!

Trepp naksub,
ta hobused trambivad teel,
ma endas ta hingust ju tajun.
Oh suudle mind, suudle mind,
suudle mind veel!
Oh aita ja hoia!
Ma vajun...

RAUDSED NÄRVID

Poeet

kesk elupõrgut palub saatust:

«Anna mulle raudsed närvid!»

Ning salakaval saatust naeratab:

«Säh, võta nad ja mine rahuga.

Siitpeale on sul raudsed närvid kogu eluaja.

Siitpeale, õnnelik, sa pole luuletaja.»

JÄLLENÄGEMINE

«Kus, ütle, kus, mu arm, su vaim nüüd eksleb?»

«Mõned arvavad, et siin on hullumaja.

Kuid see on klooster.»

«Mis nõnda rahutult su pilgus peksleb?»

«Mungad kisuvad elusate hanede

seljast sulgi.»

«Sa vandusid, et lahku meid ei lööda.»

«Suled on veel verised, kui ma neid
teritama pean.»

«Oh ärka! Ons kõik igaveseks mööda?»

«Mungad kirjutavad vahetpidamata
hommikust õhtuni.»

«Üks kübe lootust! Lootust kas või surmas!»

«Täna, kui ma sulgi teritasin, läks
mööda üks Naatsareti puusepp.»

«Kas kohtan kuskil sind su vanas hurmas?»

«Tal olid pikad kollased hambad.»

UMBTÄNAV

Umbtänav. Ahastus. Plekist roosid.

Ma möödun leinarongi lähedalt.

Majades unised mängutoosid

kääksuvad kähedalt.

Tolm. Päike. Fotograafi vaatekastis

hall ämblik nägudele võrku punub.

Suletud luugid. Lipud pooles mastis.

Kõik unub.

IRDUMUS

Kuis inimplaps ka piire nihutab
ja hoida oma lootust ka ei katsu —
raudkapjadega puruks kihutab
ta uned maise korra hiiglaratsu.

Kõik tipud kaovad raskeis ududes
ja kunstki, kahetsedes kaunist langust,
töömajas kraasides ja kududes
peab tunnetama kohustuse rangust.

Aga üks tähekild kukub
kõlinal taevast, mis tukub
homme, ikka ja praegu.

Mägedel tiibu mu ind
laotab kui lumine lind
üksi ning ilmaaegu.

KÕRGEL AKNAL

Tornid ja pilved, korstnad ja traadid.
Kingsepa väraval kullatud king.
Virvendus. Vesi. Vabrikud. Paadid.
Kuis oled sa ärevil, hing!

Õhus on äikest. Kusagil roovis
lipendab kollane kardin kui leek.
Nõgistelt okstelt raputab hoovis
kahvatud õied kreek.

Taevas lööb tumedaks. Lubjased mehed
maalivad müürile hiiglasuurt K-d.
Lavades laiad rabarberilehed
vajuvad vastu maad.

Sajab. Mind ümbritseb koputav kahin.
Kivistel kelpadel suitsevad veed.
Möödub vist aastaid. Ma vahin ja vahin
valgetes rahetriipudes teed.

Hämarus. Välk. Mitte ainsatki hinge.
Katused. Agulid. Viinetav põld.
Vihmases linnas teeb uniseid ringe
tundide tume tõld.

LINNA TAGA

Tuul kõrgele künkale kihutab
kohkunud musti traavleid.
Tinane taevast tihutab
haavleid.

Suitsuses õhus paistavad hooned
kui pliiatsijooned.
Kauguses juba läigatab lamp.
Käes ränduripamp,
lähen ma linnast ja seisatan luhas
kruusases tuhas.

Loik särab. Mu vari sääl väriseb.
Kust ma tulen ja kuhu siit asun?
Läbi lõõtsuva tuule täriseb
kasarmus pasun.
Veel kord pasun ja trumm.
Siis on kõik tumm.

Kõik on tumm. Ainult hämaras lohus,
kus repetand rohus
õitseb viimne katkine tass,
häälitseb haledalt
kaua ja kaledalt
kodutu kass.

UNENÄGU

Ma leidsin halja künka
ja sinna seisma jäin.
Täis valgeid laevu voogas mu jalus
Muhu väin.
Just maltsakalda äärel
käis looklev metsatee
ja palmid Sõrve säärel
vahtisid üle vee.

Ning uhkel inimlapsel nii kergelt
hingas rind.
Toas laulis kätki äärel
suur sinisirje-lind.
Pilvkõrged tõsised kantsid
valvasid lahesuus,
kus ruuged pomerantsid
küpsesid nõtkes puus.

All idas kiirgas Peipsi kui sinav
lilleleht.
Peas kõrged aurumütsid,
maatuuled peksid reht.
Jões elas haldjavägi,
kuldräti all magas muld
ja Väike-Munamägi
taevani purskas tuld.

Ma tegin silmad lahti.

Puil rippus härma-uits.

Mu ümber tühjad majad,

must kehva kolde suits.

Maas keerlesid lostunud lehed,

videvik varjutas veed

ja tummad labidamehed

sammused mööda teed.

TUME SAATUS NAGU VALUKILJATUS

RÄNDAJA MÕTTED KEHVAL AJAL

Pikk ja porine tee! Kui sa nüüd oleksid
lahtirullitud kuuekangas,
need kaks kändu seal — parknahast säärikud
ja lumelaigud põllul — pleegitud särgiriie!
Kui see järv seal orupõhjas oleks ometi
aurav pudruvaagen,
kuupaiste ta keskel — kuldne võisilm,
kivimürakad kõik leivakakud
ja see õõtsuv lootsik — suur kadakane pütt
ääreni täis muredat
hapupiima!

Kui see udune künkaküür seal oleks äkki
sulevoodi,
kuhu sa suud pühkides vajuksid
kui villavakka,
sirutades jalad sinna kiriku katuseräästale
ning siis,
jah siis
otse sinu käte vahele
pika nõõri otsas lastaks taevast alla
kuu,
mis polekski kuu,
vaid hoopis
hõbetuttidega pungis tubakakott —
oh sina poiss!

* * *

Ojake niriseb.
Kildudeks kliriseb
külma käes klaasina
kirrendav perov.

Kahude karrastelt
valgetelt varrastelt
libiseb laiana
mulla ja mätiku
räitsaka-rätiku
sahisev serv.

KÜLM PUHANG LÕÕTSUB

Külm puhang lõõtsub kõrgel
kõik pilved pikka rongi.
Raudketil tuuletundi
lööb kiikuv kaevukonks.
Mäenõlval nurme taga
kesk härmatanud hongi
veel hõõgub üksik vahter
kui punav lühtripronks.
Vaoharjal valgeks klaasiks
külm näpib naeripäälsed,
teekäija lõdisedes lööb üles
kuuekrae.
Mets kohiseb.
Ta sõnad on äkki tumehäälsed
ja üle päevasilma ju kasvab
nahkne kae.
Torm avab talve ukse. Kõik linnud
kaovad kesalt.
Nüüd igal hingelisel on varjuks
valmis urg.
Umbüksi häälitsedes
end paiskab kõrgelt pesalt
just vastu lumepilvi suur
kabuhirmus kurg.
Veel põllul praksub tuli,
veel vedada on põhku,
veel tare taga tiigis
on viimsed linad leos.

Oks eidekene
vahib toalävel taliõhku,
must elupitser laubal
ja valge värten peos.

RÄTSEP MURE

Mööda maanteed eile
vihma virevil
tuli Mure meile,
käärid irevil.

Viskas vaeva-särgid
laste kaelale,
õmbles mustad märgid
elupaelale.

Kattis punapalge
suri-siidiga,
segas juuksed valge
traagelniidiga.

KÕNEHÄIRE

Kui sa kadunuid kohtamas
kaugel

une

hämaral

ääremaal käid —

siis Nemad

ütlevad välja

kõik sinugi hellad sõnad,

mis kunagi

kurku kinni

siin

ilmsi

sul ikka

jäid.

TUSKAR

*Mina olen tusane, mina olen Tuskar,
mul on plekist pudelis pahuruse puskar.
Küpsi-küüsi rahmeldan*

*küll rusikale rakud,
kuid oma rabedad rukkileiva-kakud
võtan ma mulla käest võõriti,
vahin kõrgele kõõriti.*

*Kõrred jäävad kängu,
tera seisab tängus,
elu haljas latv on leina poole lāngus —
nōnda sa siin kõnnid*

*ja nōnda siin kännid,
kaaslasteks kiverad-kõverad männid,
haledad haava-harvikud,
soo servade sarvikud.*

*Aastaratas vuhiseb ruttu ringi joostes,
minu põuapõldudel on päike rauaroostes,
tähed kaovad värinal*

*mu tühjalt paadilahelt,
kambriaknast kardeldi
kui kirstukaane vahelt
kullendab see kuugi, tume ja tõsine,
põdeja-põsine.*

*Vastu mätast küsivalt koputab mu matar,
tummas vaevas vibutab veri-varsi tatar,
kõrte vahel kaduvuse kutsikas klähvib,
vihane taevast aga virmalisi sähvib,
raskeid kiharaid vangutab,
raheseid mõtteid rangutab.*

KARJANE

Hoian karja keset luga,
sääremarjad maraskil,
taskus põdrapäaga nuga,
soolasärjed karaskil.
Igal mätsmaal, kus asun,
puhub vägevalt mu pasun
läbi jooksu, läbi rutu
tutu-lutu!

Tasa mängib lauge laine
valendava rihvaga.
Naeripeenralt perenaine
salvab kurja kihvaga,
pahur peretaat mind huikab,
aga hõbedaselt luikab
üle toriseva jutu
tutu-lutu!

Olen ristiks igat kanti
rikka rahva majale,
ema põlle alt mind anti
teiste armu najale.
Talv mind lükkab, nälg mind ajab,
aga heledasti kajab
läbi karjalapse nutu
tutu-lutu!

MINA ISE

Mina ise palkan pere,
ise karin karjased,
mul on tugev karu kere,
kuklas kuldi-harjased.
Roodan rabad, kannan koormad,
õlleankrud võrutan,
leemejahud, pudrusoormad
vaestekotti pörutan
mina ise.

Mööda sõidab kõhnal hobul
ääremaade asukas.
Söö mu talgutoitu, pobul,
kaani, kirbukasukas!
Silmad krilli, laused längu —
kõrs mul kasvab jämedalt,
laske laulu, naablimängu,
kaasa üürgan rämedalt
mina ise.

Olen võimas, olen visa
valla ees ja vaarikus.
Võimsam on ehk jumal-isa
oma piksekaarikus.

Tema käes on hõlp ja tülin,
idulemmes linnastes,
aga oma kaera külin
kas või siidikinnastes
mina ise!

PUUST PALITU

Päike paistis, kaste hiilgas,
vidutas vihma veidike,
pojuke mängis memme põlvel,
seljas titekleidike.

Juba need julged jõngerjalad
jooksid joovikarabani.
Tuli rätsep, õmbles riided,
nikerdas nõõpaugud nabani.

Oli see hunt, kes äkki huikas,
tusar tihniku asukas?
Nooruk sõitis laia laande
karuses killa-kasukas.

Kihas taplus, loitsid leegid,
suitsesid sõja-kerised,
mehepoeg vaarus keset välja,
vammused veidi verised.

Memmele jäid tühjad nurgad,
taadile hobuste talitus,
pojuke viidi kabelimäele
puhkama puust palitus.

VABADIK

Küürus tare, kitsas tanum,
liivaseljandik,
lapsed, vokk ja taarianum,
leivaneljandik.

Väroimata lõimekerad,
suitsend lõukavõlv,
kärnas kartul, tungalterad,
põud ja popsipõlv.

Aken tahmajooneline,
murdund lusikas,
lahja leem ja sooneline
ruske rusikas.

Madal taevast, kidur kesa,
soo ja rabadik —
oh sind ennast ja su pesa,
vaene vabadik!

KERJUS

Paun ja plekist lännik,
vettind talukad,
maantee-äärne männik,
viimsed palukad.

Kerjaleiva-pala,
kuiv ja turblane.
Raagus metsa hala
väsind-kurblane.

Udus mustav hagu,
soode viljatus.
Tume saatus nagu
valukiljatus.

Raske vihma-tõke,
pastlad irevil,
kustuv elulõke
tuule virevil.

Oh see maruline
tuulte kimpedus,
poolearuline
sügispimedus!

ÕÖLAUL

Kuu paneb oma pikad lõimed niide.
Läbi vasksete piide
lõgiseb kangaspuul
tuul.

Õö kõnnib tasa mööda kiirte õrsi.
Keset klaasiseid kõrsi
läigib tühjuses lumine naber
kui paber.

Must veski vahib kõõrdi üle tõkke
surnud aknaga jõkke.
Roidund remmelgad seisavad orus
norus.

Kõik mu meeled on haiged ja pingul.
Kõrgel kõledal kingul
teispool tarretand valkjat juga
välgutab nuga
läbi õõnsa kuivanud puu
kuu.

PILVELE

Pilvekene piherik
tuhmis taeva-vidus,
sulle koidu-viherik
purjed selga sidus.

Lenda, lenda edasi
laial tuule-lohal —
mis sa ootad sedasi
minu akna kohal!

Eite-taati tukuvad,
katus vajund kiiva,
nooruspäevad kukuvad
tiidel-viltu liiva.

Mõhkulangend laut ja tall,
kõik nii tuhm ja lommik —
las mind olla sama hall
kui mu koduhommik!

*Pilvepalakad
pikse-õhus pingul,
kauged jalakad
kuulatamas kingul.*

*Tormilähedus.
Õhu soiguo tümin.
Tuulte kähedus
nagu tumma ümin.*

*Loodus, peleta
kord see umbne mõnā,
mulle seleta
oma salasõna!*

*Tume prahvatus.
Raske hingetõmme.
Lilla kahvatus
üle laia nõmme.*

*Hirmund pajude
ladvad lähestikku
loevad rajude
tule-tähestikku.*

Ule pimeneva palu
ruttab rahvas ummisjalu,
kõigil on silmad vesised.
Naisi, orbusid ja mehi
täis on murepõld ja rehi,
kambrid ja kambriesised.

Need on hinged põimutöödel.
Pikil päevil, õuder-öödel
mõte mulla poole kooldub,
viimne valgus põsil sooldub
pisarais ja higihappes.
Ahastus ent ukse-lappes
puhub õõnsat surmaputke:
nutke, nutke!

Kaunilt kumab elu kallas,
aga mure meelevaldas
inimkäed on abitud.
Tormid kõrsi kaarutavad
valu lahti vaarutavad,
mis ju napra nabitud.

Hirmsad rajud, raherünnad!
Ainult pääta tüve-tünnad
jäävad järele su aunast.

Küpselt kannatuse kaunast
paiskub vili üksi-ivi
vastu kivi.

Kõida kotti kallis tera!
Pööristuul ent nõorikera
sasipuntraks marutab.
Vanas vabisevas veskis
aja-pere isekeskis
sõlmed lahti harutab.

Juba sirbi sees on sälgud,
pilbastega väsind välgud
valgustavad une pervi.
Kuid su saagist veel ei mõika,
lõika, lõika —
tühi tünder nutab servi.

Mitte ainust valgustäppi
põldudel ei värele,
kärbis oma küüsjaid käppi
sirutab su järele.
Ilm on tume, ilm on tohus.
Kandamiga maantee-lohus
nagu savikastis tambid.
Kus on, kus on surma lambid?
Ära päri!
Oksijäri
kanna koormad enne talve
suurde salve!

Tahad minna, kuid ei jaksa,
maast ei kerki mitte vaksa
udus pondund uüdse-puudad.

Kaksa, kaksa,
küllap suudad!

Lõke korstnast vuhiseb,
suitsusammas tuhiseb.
Tera vettib, rutta, ruttal!
Silmist pisarad võid nutta
nesteks nurme-naatidele,
käed ent vilja valavad
plaatidele,
mis on tulipalavad.

Aur käib üles, kolle huumab.
Elumahl nüüd kivil kuumab.
Palavikus läitund veri
sähvib silmis nagu pikne.
Võta roop ja sega teri,
siis ei rikne,
siis ei kidu
kesta varjus homse idu.

Roomakile ringi ronid,
otsid kopsikut ja kannu,
löötsud, sonid,
nõrked jannu.
Viirastuste möll ja melu,
kaduviku kaksik-elu —
kõik nüüd ühte aheldub.
Lõkkavate lontidega,
jampsi-une tontidega
kallis nägu vaheldub.
Lakke löövad rusked sõõrid,
ummistanud ahjulõõrid
lækastavad musta karmu.
Armud! Armud!

Vaata: partelt kukub nõgi,
hõbeselge õhujõgi
voolab sisse läbi uste.
Saak nüüd aita mahuta.
Enne aga liiv ja luste
raskest rukkist lahuta.
Kerged sõklad kannu sarda.
Ära karda —
viljast, mis sa siia jätsid,
saavad puhtad leivapätsid.

Paned aidalävel riita
vastu piita
kergenenud kandamid.
Haavaoksal hirmu-krapid
hädaldavad: napid, napid
on su vaese andamid!

Terad sahisavad vakka.
Kuhi kerkib — lakka, lakka!
Anna mahti,
ära kisu
kotte lahti!
Kuid sa oma valkjat nisu
labidaga salve loobid,
kotti kamaluga surud —
täis on tünder, täis on toobid,
külimit ja hiire-urud!

Väljas koiduvagu viirgab,
kahvatule näole kiirgab
vaikne naeratuse vine.
Mine, mine.

Teised vaagigu su vilju,
sa ent sirbi tasahilju
pistad räästapilusse.
Kandes elu sirvilaudu,
lähed kõrge ukse kaudu
ära mätaste vilusse.

Hämaras on laiad hoovid,
voodi varjuks rohtund roovid.
Sääl sa magad, sõrmed rinnal.
Kaeuvinnal
kukk ei kire.
Imekerge tuulevire
puhub suurest aja nabrast
laugudele udu-habrast
unustuse kõlka-kahu.
Sügav rahu.
Mulla-isa liiva tuulab,
vihmakella lööke kuulab,
endamisi kihistab.
Kandlel mure manuline
sügis mustatanuline
une-viisisid vihistab.

OOD
VANALE KARTULIKORVILE

Võib-olla karjapoisil unus
maailm
täis laadapräänikuid,
kui ta kord halli paju all
sind ojakelpal
põimis-punus
kesk värsked võsa-väädikuid.

See oli seal,
kus paistab tuttav põlluparras,
toa kohal kõrge kuhjavarras,
must vihmapiil
ja vikerkaar.

See oli siis,
kui enne jaani
päev oma kiirtekahlu soeb,
keskööni
lillepiiblit
loeb — — —

—————

Soe suvenägu,
kebja koorem —
su kandja noor,
sa veelgi noorem.

Soe suvenägu,
kevadhelgid —
ei kanda muud
kui kaapekakk
ja nõmmenelgid.

Soe suvenägu,
selged ilmad —
ei muud, ei muud
kui pajupill
ja pääsusilmad.

Oli päris pidupiller
ah-ah-aa!
tuua metsast mesiheina
jah-ah-aa!
mesiheina, põdrasammalt
oh-oh-oo!
põdrasammalt, karukaeru
joh-oh-oo!
karukaeru, karukaeru
uh-uh-uu!
koeranaeru, koeranaeru
juh-uh-uu!

Villad siia,
lõimed sinna,
kotiheiät isejakku!

Paklapulsti,
topitakku
sulgu,
sekki,
seinaprakku!

Oksarisu,
turbatuhka
tara taha
pilla-palla!

Talgurõõmuks
makileiba,
margiuhka
uibu alla!

Koduaiast katla juurde
kapsapäid
ja hernelesti!

Konnulaanest suvesaaki,
mida kogub inimeksi
maast ja metsast
igavesti — — —

Su seltsis ikka vihma-vidus
nii noor kui vana
seenel käis.

Kraps poisipihk
su külge päklikoti sidus,
kui olid riisikaid
ja puravikke
täis.

Ei sind hiskunud veel kiiva
põllupeenral,
metsalodus
ega kodus
tavaline päevataakam.

Kuid ka rasket rauakolu,
kerise- ja koldekive,
kruusa,
liiva
tuli vedida ja viia,
nii et roided raksatasid.

Käes oksavirb,
käis vana lomper lambus
ja paikas, piibutobi hambus,
aeg-ajalt halli paju all
su ribisid — — —

Su külge hakkas nõgi,
pigi,
muld, lubi, savi, männivaik,
tõrv, tõkat,
inimekste higi —
kuid hoidjana sa ometigi
ei olnud
põrgukivi,
rotimürgi,
raha
panipaik.

Nii su aastad aina läksid
näarist nääri,
jaanist jaani
nagu ikka
siiamaani.

Vihma vahelt saadi kätte
sügisene viljavoos.
Uleskistud
söödajuured
vedelesid loga-laga
lailali kui laukasoos.

Õöd ja päevad
valas-valas,
kaasik halas,
kuni ükskord varavalgel
äkki libletamas nähti
selges õhus
lumetähti.

Aga kartul — issand jumal!
Kartul,
kartul
alles vaos!

Ara külma küüsi anna
ühtki musta mullamarja!
Kohe-kohe
kahma,
kanna
koju kokku
nurme-nublud! —

Viimse võhmu
võttis välja
tulimane töö ja taak.

Ometi sai varju alla
kullakallis
tuhlisaak.

Siis,
kui õhtul kabe käsi
süütas
põlistuppa
tule,

jäid sa üksi põllu äärde
vastu talve
unarule —

loogad lahti,
kanne katki,
küljekondil kirvetäks.

Midas ikka.
Nii see läks.

Ole tühja talitandri
vaatab vana kaduv kuu:
kodutu on kogu loodus,
väli, mets ja viljapuu.

Varsti-varsti
pole muud kui valge maa,
tuisutants
ja hahahaha!

Kunagi ei kordu kevad,
suvepäeva rõõmus rutt,
külmas ulguvallas unub
elu lapsik muinasjutt.

Varsti-varsti
pole muud kui tormihoo
tondihääl
ja hohohoo!

Tumenevas tuisumöllus
kustus päevalambi leek,
pimeduses pääses lahti
tuulte huilgav hulluseek.

Varsti-varsti
pole muud kui kaduv kuu,
talihaud
ja huhuhuu!

Aga kevad-helepala
tõukas ümber talitõkked,
avas jällegi kõik teed.
Sulaveed
kahmasid su kaugelt kaasa,
viisid viimaks
üle põldude ja põlma
koju, koju
vana halli paju
hõlma.

Seal siis tehti
sulle ase
keset värsket väädivõsa,
väriheinu,
piibelehiti.

Suurte vohajate varjus
palus taeval tulirattalt
eluvalgust
pisikene pääsusilm.

Otsekohe
kajasid kui kaebekooris
vilipäevad,
valupäevad,
kõdukotus,
koguilm.

Keegi nuttis.
Keegi naeris,
rääkis-rõkkas.
Orus,
metsas,
ojavees
laulis loodus mõistatusi
lakkamata.

Varsti pärast päevaveeru
küsis palju, vastas palju
vaikuski,
va jutumees.

See oli seal,
kus paistab tuttav põlluparras,
toa kohal kõrge kuhjavarras,
must vihmapiit
ja vikerkaar.

See oli siis,
kui enne jaani
päev oma kiirtekahlu soeb,
keskööni
lillepiiblit
loeb — — —

Ja mida paremat
kord päris imperaator?

Siit

võttis kaasa võimuhull
diktaator?

Või hageb elukauge hajameel,
kui kadukiirt
maailmahoones kinni
ei hoia uks,
ei aknaoru?

Kuid sinuga,
sa koormakandja korv,
said kokku elusugemed
ja suured salasugulased.

Su laadile
on omalanda lähedased
nii mullasõmer,
taevatäht
kui meelespea.

Ja mis ehk enam veel —
sind
järelpõlv
ei nea.

ÜLE SÕNADE SERVA

LAHTINE RAAMAT

Kui päevade pinevil piiril,
ööpimeda viimasel veerel
jääb mõttesse mürisev masin,
laest vajuvad vaikuse lilled
ja laual on lahtine raamat,
mida lugeja lambivalgel
nagu lovesse langedes loeb —

siis ärkavad äkki väljas
umbhääled kui elunäljas.
Maailm on täis huikeid ja undu.
Kuhu ruttab nii rundu ja rundu
see rahutu rännurodu?
Kes otsib nii hilja veel kodu?
Miks juba mööda ei vaju
tuhm jooksupalgade tümin?
Kas tõesti enam ei haju
ilmotsatu hämin ja ümin,
millest sõnagi aru ei saa?

HILISEL HINGETUNNIL

Kui päevade pinevil piiril,
ööpimeda viimasel veerel
jääb mõttesse mürisev masin,
laest vajuvad vaikuse lilled
ja laual on lahtine lugu,
mis hilisel hingetunnil
üle sekundi serva,
üle aastate lennu
oma lugejat ise loeb —

siis kumiseb veergude vahelt
läbi ellu sööbiva hetke,
läbi vette vermitud viivu,
läbi ammu iganud aja
nende saatus ja sammude kaja,
kes kivikoormate all
käisid surmani
kuhtunult küürus

Neid ei nimeta ürgne papüürus,
raidkiri,
savitahvel,
veest leitud vaskne veering,
maast küntud kuldne ketas,
pronksmünt
ega muu metall.

OMA HÄÄLEGA

Kes kõneleb kõiksuse keeli?
Räägib ränise mäega?
Kahmab kaenlasse kodutud kõlad?
Võtab omaks lombakad laulud?
Katsub kannatust
inimkäega?

Ikka ja ikka
üle päevade peegli
hämara ääre
vaatavad loojate
lootlikud silmad.

Ikka ja ikka
üle sõnade serva,
üle kõlade keeru
oma häälega ometi on
vahel riivanud valude veeri
mõni laps,
mõni kütt,
mõni kündja,
mõni puhtevalguse püüdja,
mõni lausa lihalik laulik,
mõni metsade murekägu,
mõni linnade liiri-lõoke,
mõni võllapuu-ööbik
Villon...

LÄHTELOOJAD

Aovalguse allatoojad!
Lähtelaulikud!
Lähteloojad!

Ikka seisid nad ihuüksi
oma saatuse süngemal serval
siinpool kummuli
kuristikku.

Ikka jooksid nad jäätanud joomel,
oma elu hapramal äärel
piki püstakat
pimedikku.

Ikka kumasid kõledal kõnnul
nende härmased helijuuksed
vastu aimutut
aknasilma.

Ikka tulid nad turkasel tunnil
enne kirgavat kukelaulu
läbi tuiskava
tukimetsa.

Ikka läksid nad pilkasel piiril
üle aegade vankuva veere
ning astusid
igavikku.

*Ikka said nad kõvasti külma.
Ikka tegid nad endale liiga —*

*nagu Tema,
see nooruke veel,
kes jala läks Tartust Riiga
kord lumises laulutuuks
liig taplikul
taliteel.*

RINGLEVAD RÜTMID

*Kõik vaimetu variseb viimaks
hajahäälteks ja lendavaks liivaks,
mida pimesi pillub
tuul
mõttetud mängus
kord siia,
kord sinna
ja lõputult loobib
kord alla,
kord üles.*

*Aga loojate töödes
ringlevaid rütme
pole turmad ja tormid
surnud sõmeraks
muutnud.*

*Nii on siiani suutnud
üle marude murru,
üle tuhkava tõkke
jääda helides elavaks
keegi looduskõlasid uhkav,
ammu Pihkva lähedal puhkav
etiooplase
lapselaps.*

PÖDURAL PÖLLUL

Kust võtsid nad ometigi
oma salmide salamõju?
Miks kõlab nii kõrgel
nende laulude
latv?
Kas õnnehaldjate hoolet,
maailma päikesepool
said kätte nad sõnaväe?

Ka vaevade varjus
leinade ligi
sünnivad suured
leidjad ja loojad.

Nii on põllul, mis põdur ja paene,
oma kõrsi kord kokku kandnud
ning aegade rüppe andnud
üle mullase mõttejoone,
üle hädade hüüumärgi
mõni Eestimaa vallavaene,
mõni Võlla- ja Vargamäe.

ÜLE TUHANDE TÖKKE

Kui päevade pinevil piiril,
ööpimeda viimasel veerel
jälle müriseb mõlgutav masin,
laest kukuvad kõlade killud
ja laual on lõppenud lugu,
mis läbi me loomu
üle sõmeraks langeva sõna,
üle kivide kustuva kirja
eluveergusid edasi loeb —

siis äkki
võpata süda
iidselt punava päikese all
ütleb enam kui ürgne papüürus,
raidkiri,
savitahvel,
veest leitud vaskne veering,
maast küntud kuldne ketas,
pronksmünt*
või mistahes
metall.

Siis korraga kõledal kõnnul
kohab kõrgele
helendav
hetk.

Siis õnnehaldjate hoolet,
maailma päikesepool
viib üle tuhande tõkke
ilmlõputu
inimretk.

Siis räägivad kõiksuse keeli
aovalguse liikuvad libled,
elulaotuse ringlevad rütmid,
rändpilved
ja ränised mäed.

Ole sõnade serva,
üle raamatu randi
me südant on puutunud
loojate käed.

KRISTIAN JAAK PETERSONI LUULETUSI

(saksa keelest)

1

Rahuli su roosiõites, õhtupuna,
hiie taga hõõgumas on taevaperu.
Märatsegu elupiina pime maru,
taganegu murepilve mustem serv —
ikka rõõmulik ja helde, heledasti
lõpetad sa päeva kullast käimateed.
Piksetuhk ja põrm võib kõik maailmad matta!
Ilu vägevus peab seisma vankumatta!

Ilusal ei ole maa peal eluaset.
Tema kodupaik on parem iluilm.
Tema terake siin tolmuvalas tärkab.
Tema poole pilkuda võib lillesilm.
Aga, ilu, sinu seletatud kuju
mulla udunurmed iganes ei näe.
Kõrged jumalad on selle sõbrad ainult,
hauasta mis astub, tuleb varjuvainult.

Nõndaks mina vaene igatsedes vaatan,
päeva särav silm, su loojaminemist.
Ilu armastus mind kurvemaks teeb aina,
suurus äratab mu leinad suluksist.

Mis ma otsisin, ei seda mina leidnud.
Mis ma leidsingi, see roomas põrmus maas.
Muld! eks võta jälle muld nüüd varju alla,
vaba vaim et kõrgust otsiks kõrgemalla!

Mullegi kord paistis roosiline päike.
 Inimsugu oli minu ideaal.
 Selgel rõõmuallikal siis laulukastet
 juues olin ma kui jumalate maal.
 Kuidas õhetasid naeruli mu päevad!
 Kuidas õnnejulgesti mu süda lõi!
 Kaunis mõte, kaunim tegu — ainult seda
 püüdsin, tahtsin võiduga ma pühitseda.

Nagu kotkad pesalt lauglesid mu laulud.
 Mõte mühas üles püstjast pilvemäest.
 Taga-taevad kaikusid mu pidul kaasa.
 Kuid mu päev läks looja. Kannel kukkus käest.
 Inimsugu tappis oma ideaali,
 rasked raherangud varjasid mu teed.
 Mis ma hõisates kord laulsin inimperes,
 ammugi nüüd kustunud on ajameres.

Uksnes undamisi mõned kauged kajad
 kaduviku kolletanud kalmu alt
 üles kohkudes mind mahajäetut hüüdmas
 oma koopahäälega on koledalt.
 Ikka leinalisem, ikka vööram-võikam,
 ikka lagedam on mulle ilmalaan.
 Kellel kadus rõõm ta kandlehelinaga,
 surmavõitlus on ju sellel seljataga.

Ära kaeba! Kannata kui mees ning oota
 ammusäetud ajapiiril koputust.
 Ja kui sinule kord viimaks käega viipab
 majauksel ingel, verine ja must —
 mine temaga! Eks mõtle kuldset aega,
 nuta pisar veel — ja sihi poole siis
 kas või kalju kaudu läbi kõrbe-kelu!
 Elu kõrgem latv ei ole ainult elu.

*Suur elulato — sa iganes ei leia seda!
See on ju sinus endas ja su ideaalis.
Las kõrgust kõrgusega latvab inimparv:
ta kõigekõrgemaks jääb ainult mõõt ning arv,
mil sõgeduse õnnetorn võib rajaneda.*

*Su süda olgu su maailm! Löö lahku mullast
ja vaata tähelaotust üle taevakalda.
Sa näed ehk ainult und. Eks näe siis ainult und!
Su üürike ja tõttav elutund
siit varjust ometi viib tõsiduse valda.*

*Nüüd, rõõmud-kannatused, otsas on te rammul!
Ma võitsin. Lootused, nüüd pihuks-põrmuks mingel!
Nüüd, inimesed, jätan maha teie maja!*

*Kui minust ükskord kuulukse: «Ta elas ammu!» —
siis püha laulupikse heidan teie hinge,
mu haruharvad sõbrad! läbi halli aja.*

RASKELT VALGUB VAHA

*Raskelt valgub vaha üle lühtri vase,
peeglis tuhmid varjud, minu valge ase.
Laman laastukotil, ihust soojus hajund,
sinkjad sõrmed rinnal, huuled aukuvajund.
Naabreid, sugulasi täis kõik seina-ääred,
lell on jälle purjus, tädil tursund sääred.
Trepil kerjalapsed söövad mett ja marju,
keegi hulkur tummalt hoidub ukse varju.
Tema silmist vargsi pisar rohtu nõrgus.
Rumal! küllap ükskord saame kokku põrgus.
Kui ent pole troosti siin su süngel tujul,
tulen sinu juurde valge kassi kujul.*

PÄIKESES

*Ei sa minuga vist harju,
soniv sõber: pea on kuum,
aga vöörana jääb varju
mullegi
mu tume
tuum.*

*Kui su lauba kullatooni
minu leebed-lohakad
sõrmed
veavad
sõõrikjooni —*

*muutub äkki päike õelaks,
ja sa tunned,
nagu nõelaks
nahka
kuivad
ohakad.*

AMOR JA PSYCHE

1

Täis paiseid, liikmeil leepa lumi,
ma needsin elu, Püha Vaimu,
kuid surmaingli katkujumi
mul andis taeva hädast aimu.
Siis tulid sina. Mürk mu veres
leekpalavasse uttu loorus
ja puhtana kui laine meres
mu ihu tõvest valla koorus.

2

Nii tihti, hõõgudes kui süsi,
ei leidnud vastust kirklik tarm.
Nüüd, kus ma midagi ei küsi,
tean äkki, milline on arm.
Tolm herilase hapral tiival,
klaasselge, vaevukuuldav gong —
ma laman näoli külmal liival
ja minu poole tormab rong.

3

Me tuleme jälle, me oleme üks,
kui hommik ja õhtu, kaks tahku —
ent iial ei liida meid elu või Styx:
mis üks on, peab minema lahku.
Kui liivaks ja samblaks
kord muudab mind sark,
siis kohtan sind kartlikus hirves,
saab minust ent
purpurit kande monark,
siis sinust saab
sätendav kirves.

ÜHELE HULLULE

*Sa tulid siia kurja tähe all,
et palju ihata ja surra seegis,
kuid sinu veres helendav metall
ei sula kannatuste mustas leegis.
Sul pole midagi. Su peod
on varasnõtked, aga laisad.
Su teod on tegemata teod,
su oma see, mis ammu raisat.*

*Mis läheb sulle korda veel
maailma mesilaslik tarkus?
Mis teeb see meega, kelle keel
liig raskes magususes parkus?
Su vaimu tume rooste sööb,
käed kerjat koorikuist ei pörku,
kuid relv, mis sinu rinda lööb,
lööb võitmatusse hõbevõrku.*

*Su hing on ihus kuumav lõik,
täis kärbsed, kōdumist ja katku,
et sinus aga murduks kõik —
ei, selleks piinasid ei jatku!
Ma tean, sind rabaks pikselöök,
kui saaksid ahelaist kord vabaks,
sest muidu nagu leekiv mõök
su mõte välku ennast tabaks!*

KES POLEKS NÄINUD HÄDA

*Kes poleks näinud häda, mille raskus
võiks purustada raudseid mägesid?
Või piina, mis kui deemonite askus
lööks isegi Jehoova vägesid?
Või õnnetuid, kel sõda liikmed laasis?
Või nägusid, mis nutust parkusid?
Või laatsarusi valude ekstaasis
teeveerel kallistamas karkusid?*

*Kuid hoopis teravamalt leina tajub
vaim sinu kõrval viibides, mu vend,
kui raamat põlvilt põrandale vajub
ning äkki kõiges kaunis leiad end
sa, ärakinkija, kes enesest ei hooli,
näol kannad kire pitserit*

*ning ümber pea
öös hukkujate musta oreoli —
ja sellest ise midagi ei tea.*

* * *

Ma nägin und: mind jättis jumal maha,
ma sosistasin ainult: pole paha!
Ma nägin und: arm põgenes mu rinnast,
ma kohkusin, kuid lehvitasin kinnast.
Ma nägin und: mu kohal kustus laotus,
ma hüüdsin hämarusse: väike kaotus!
Ma ärkasin: päev avas valge süle,
mu armsam hellalt kummardus mu üle,
kuid surudes end vastu külma seina,
ma tundsin suurt ja põletavat leina.

UNI

Sa vannud mulle, arm, et kuhu iial satud,
ka oma kurva sõbratari kannad.
Ei, ära vannu! Meie siinsed patud
on sulgend meile igavesed rannad.

Mul on üks uni, mõistmatu ja jube:
sa oled surnud. Ahastavas ängis
ma jooksen mööda suuri, tühje tube
ja näen: sa magad mustas kivisängis.

Kuid miski kutsuv, miski unund-kauge
su kõrvu kõlab läbi öö ja hua,
ja kui ma kergelt puudutan su lauge,
sa silmitsed mind küsivalt ja kaua.

Su rinda ent ei läbi ükski värin,
sa tagasi vaid ihkad suurde unne.
«Mu arm, kas tunned mind?»
ma nuttes pärin.

Kuid võõrana sa sosistad:
«Ei tunne.»

KUNSTI SÜND

*Kuidas kõrgete palmide salgus
oli kohin äkki nii suur,
ürgne metslane, kui sinul valgus
puusse esimest korda kontuur!*

*Nagu unes sa tahusid pakku,
pistsid kive ta laugude prakku,
ja siis nutsid, et puu oli tumm.*

*Kui ent süüdati ohvorilõkked,
sinu pühadust piirasid rõkked,
purjus loitsud ja nõidade trumm, —*

*siis sa pagesid tundes, et lohtu
ei saa vendadelt enam su nälg.
Kuid su jäljega džunglirohtu
jõi üks leegitsev lapsejalg.*

KUNSTILE

*Su kitsais kätes kirglik õrnus tuksus
vaid peiduaardeid pimedusest tuues.
Sa tunned, mis on renessanslik luksus
kui Medicid või Aleksander VI.*

*Uks skorpion, nõel surutud su rinda,
kuldpandlana koos hoiab kaelal hamet,
ja katedraali külma kivipinda
su rahu riivab nagu raske samet.*

*Siin võlvistikus, meenutades mullust,
su tumedasse pilku nukrust nõrgub,
ent kõikeläbi vaim ja pisut hullust
su laubal kolmekordseks krooniks kõrgub.*

*Sa, keda kalk ja kaame vaesus taunis,
vett võtad vaagnast, kus end märter pesi.
Kuid karikas su käes on nõnda kaunis,
et mürgiseks seal muutub püha vesi.*

KIIVAS KUU

Mind hõikab keegi. Taevast kukub kipsi.
Mu armsam uinub, usaldav ja truu.
Õo rohetab ja suurde musta lipsi
poob ennast kuu.

Nüüd võibseb ta parem silm. Nüüd vasem.
Nüüd pilkab ta. Nüüd koputab. Nüüd neab.
Ma varjan end, ma hingam üha tasem.
Kes teda teab?

Ta naeratab ja kaob. Tal pole mahti.
Kuid libisedes läbi uduvoo
ta kirklik suu on valuliselt lahti
kui ümar o.

Mind läbib värin. Maa ja taeva vahel
kõik petab nüüd, kõik virvendab kui vask.
Mu armsam virgub. Silmil on meil kahel
must sametmask.

VIIMNE SOOV

Talo! Naftaliini sadu! Kõikjal hanged!
Ah, elu oli jumalik ja narr!
Eks heitkem, kuna käed on külmast kanged,
nüüd ahju kulmupintsel ja kitarr!

Kurb kallim, ära mulle küünlaid süüta,
ning ennekõike säästa silmavett.
Kui aga saad, siis hiljem soodsalt müüta
mu hõbedane uur ja must korsett.

Mul on üks rätik, punast-musta triipu,
see kingi lapsele, kes jääb sul truuks,
ning jutusta, et suitsetasin piipu,
kui Liiva-Peetrile sain küljeluuks.

RAUDAHJUS PÕLESID PUUD

Sa ütlesid: ela hästi!

Ela hästi — ei midagi muud.

Ela hästi! Toas oli nii jahe.

Raudahjus põlesid puud.

Ma heitsin su kirjad kõik tulle.

Uksainus leheke jäi

veel seisma leekide vahel

kui nutja noruspäi.

Siis tuhka läks tuline kiri.

Ela hästi — ei midagi muud.

Ela hästi! Leek ringutas käsi.

Raudahjus põlesid puud.

LINNUD NAERSID

Uneaknale

kevad koputas.

Tahtsin tumedas

majas magada.

Tahtsin tumedas

majas magada,

näpus härmalill,

rinnas räitsakad.

Aga kevade

kiirgas valusalt

õite õhetust

eluhaavale.

Kõik mu suletud

mõtted veeretas

tuhka tuuluke

tantsukingaga.

Linnud katusel

naersid laginal,

kui mind ahastus

aknal kägistas.

ARBUJATE AEGU 1

Teispool metsi, teispool järvi,
teispool rabasid, mis roostevärvi,
teispool merd, kus murdub mõtte tüür —
kerkib müür.

Teispool müüri
mitte keegi
meile laternat ei süüta.

Ole müüri
mitte iial
meid ei hüüta.

Müüri taha
ükski värav
meid ei vii.

Sinna, sinna
lendab
luule

läbi öö ja ärkab üles
musta ummikmüüri
unest

Uue Looja
süles.

ARBUJATE AEGU 2

Miks tundub su saatus nii salalik?
Miks pattab

sind poodnik ja parisnik?

Miks löödi su laubale häbimärk?

Miks nii taevaselt särab
su hullusärk?

Miks paistad siin ikka,
sa pillav poet,

nii äre,

nii häiriv

kui kerkiv komeet,

nii jultunud

vahel kui valguskiir?

Miks puudub sul pidurdav silmapiir?

Kas ei selgu iial su rännuplaan?

Oh jutusta,

jumalik huligaan,

miks hulgud nii huupi,

miks hoiad ja nead

oma imeohtlikku

sulepead?

KORALLID EMAJÕES

*Ikka meenuvad minutid,
millal
viras vikerkaar
üle vee.*

*Me seisime raudsel sillal.
Sinu ees oli
raudne tee.*

*Aeg raputas aardeid mu ette.
Sinu ees oli
raudne tee.*

*Raudsillal
viskasin vette
ma punakorallidest
kee.*

*Kõik mu aegade aarded on hallid.
Jumet
pole ka jumalatõel.*

*Veepõhjast
vaid punakorallid
vahel viravad
Emajõel.*

UDUS

*Must mehikene torni tippu ronib,
ta õlal plaksus raske vettind lipp.
Üks vile undab. Keegi haige sonib
ja uste taga tõmbab kella grippi.*

*Ma seisan sillal. Kuurid. Kaubakastid.
Praam. Lodjad. Luugid. Ripnev kõrkjamatt.
Aur mähib hääletusse märjad mastid
kui röske vatt.*

*Ma mõtlen sinust. Vette tilgub vaiku.
Kesk õlist voogu kalur noota veab.
Kas tunned veel mu huulte moonimaiku?
Kes teab.*

*Vist kulus kõigest väga palju aega.
Vihm. Tühjus. Udu. Hajuv kaldavall.
Tuhm jõgi sulab ühte taevalaega,
ma seisan sillal kergitatud kraega,
mu pea on hall.*

VÖLG

Itepsile

Kas iial saab tasa mu hingevõlg?

Alul võeti ära

mu sõba

ja sõlg,

mu võlupeegel, mu imelill,

mu hõbehäälega

vilespill.

Siis nõudja võttis ka joomanõu,

võttis ära mu rõõmu ja elujõu,

võttis minult mu kodu,

lambi ja lee —

kuid võlga,

mu võlga

see tasa ei tee.

Kui lootsingi eile, siis täna ma tean,

mida nõudja veel nõuab, miks pantima pean

ka viimse valu

ja silmavee —

kuid võlga,

mu võlga

see tasa ei tee.

Unes tundub küll võimatu

võimalik,

mu oma

siis äkki on igavik,

mu päralt

kõik õnned ja õiemaad,

maailma müntide müriaad,

kõik laulud, lennud ja Linnutee —

kuid võlga,

mu võlga

see tasa ei tee.

RAUGAD

Õlal valged juuksed, sammus raudne raskus,
ootad mind sa pargis kord novembri ilis.
Samuti kui kõiteid sinu mantli taskus
aimub küpsi mõtteid roomlase-profiilis.

Ning siis tulen mina õhtu lillas lõõmas
naftaliini pilvi hajutades keebist,
nägu loori taga paksult kuivas kõõmas
jumal teab mis salvist, jumal teab mis seebist.

Meie matk on raske, külmand rada reetlik,
kuu ja tähed kaovad taevast kesköö aegu.
Kuid me ees käib luule, noor ja majesteetlik,
lampi kõrgel hoides täpselt nagu praegu.

PÄHKLIKOOR

Käik oli pilkane ja pikk, ent siis nad läksid märke: Selma, surnud neid, ja vaiki tundmatu, kes teda viis käest hoides üles mööda tühje teid. Sääl äkki läbi kitsa kaljulõhe lõi koskedena vööras valgus õhe ja kuristiku sügavuses vaevu silm aimas metsi, külasid ja laevu. «Siin, kustund hing, on minu riigi raja, näe, teine juht sul juba läheneb. Ma kuulen igaveste hääle kaja ning tunnen, kuis mu julgus väheneb.» «Kes oled sa?» — «Ma olen Mulla isand: mu käsul kasvab-kidub laps ja puu, ma lõikan, kogun, kuigi seemne visand mu põllule on kahjuks keegi muu. Miks asjatult ent nõuad aja viitmist? Mu päev on napp ja vili ootab niitmist.»

Kriitvalgel mäel, kus nagu kuldsed niidid jäänd rippu kalju külge stalaktiidid, üks ingel hoidis kõrgel pikka tahti ja hüüdis: «Lase Mulla vaimust lahti!» Kuid endist viisi Selma kerge pihk jäi saatja kätte: «Aiman õndsaid randu, oo kaunis käskjalg, aga veel mu ihk su pilgu kõrgusteni siit ei kandu.

Ju lehuib vastu taeva puhas hõng, kuid mulle armsamad on maised sombud, need suitsend korstnad, maantee looklev lõng ja sipelgaina jooksvad inimtombud.» «Sa leinad siin?» — «Ei, ma ei leina, sest just nagu elutu ja tühi kest on taeva kõrval minu julgeim aimus. Kui sageli ma olen viibind vaimus neil radadel!» Ning Selma, tõstes käed, näeb, kuidas ülal kiirgav udu kiigub ja teispool udu taevalaotus liigub ja laotuseni sirutuvad mäed. Sääl kuldne vari loorib kergelt künkaid, mis langeb hiiglapuude võradest, ja taamal helisedes vastu rünkaid kolm koske kukub kaljumõradest. «Eks mingem,» lausus ingel. «Vaata, need kaljud on piirimärgiks: teispool koski kohe näed seda, mida pole näind veel paljud.» «Jah,» tuli Selmalt vaevukuuldav ohe, «rõõm kuigi nüüd kõik tusad ära viiski — ma leinan, särav saadik, leinan siiski! Mu süda hõiskab, aga meel on murt, kõrv kuuleb hääli, aga vaim on kurt.» «Meist, Selma, seni õige aim sul puudus, kui arvad, et sa järgnema mul pead. Võib-olla rohkem väärt kui pime truudus on taevale su vastuhakk ning vea.» «Pea!» hüüdis Mulla vaim, «miks viltu viid sa teda? Ohtlikum kui kahekeelsus, kui saatana te sapisülgav riid on kõigis asjus liigne vabameelsus. Hää käsk on kuld, ja mulle ikka tundus, et vabadusest rohkem suudab sundus.»

«Mul oli eluajal iga tund.»
 nii sõnas Selma, «taevas mullast lähem,
 ning ükski surve, ükski käsk või sund
 ei laseks ihata mul teda vähem.
 Nüüd jõuan varsti õndsusse nii suurde,
 kuid enne, kaunis käskjalg, üks kord veel
 mind lase minna inimeste juurde.»
 «Miks, vaene vari?» — «Sest et poolel teel
 jäi seisma Hanno. Kui ta mind nüüd kuuleks,
 ei peaks ta igavikku tühjaks luuleks.»

Sääl ingel vaikselt naeratas, ning peos
 lamp kustus tal. «Mis võin ma kosta sulle?
 Eks mine, Selma, kuigi selles teos
 on vähe tarkust. Kui ent poleks hulle,
 ei tõrkujaid, ei lootusetut mängu —
 jääks paraku vist maa ja taevas kõngu.»

2

Tuisuõhtu tuhmi tinna
 valge talvepäike vajub,
 üle hämarduva linna
 nukker leinahelin hajub.
 Siin ja sääl ju latern vilgub,
 mõnes ärklis küünal tilgub,
 teisel teener tuled süütab
 vööruspeoks, mis kõiki tüütab.
 Üks vaid aken püsib tuhmilt —
 miks on pime veel see ruum,
 kes on nooruk, kes nii juhmilt
 vahib välja, nägu kuum
 vastu ruutu?...

Lumes
 värelevad tulehelgid,
 tänav kihab, naiste jumes
 õhetavad külmanelgid,
 priiskajat ju ootab valit
 vein ja haruldane roog,
 koju, seljas katkend palit,
 ruttab vaene filoloog,
 möödub hilinenud regi,
 auto põrab, läbisegi
 sagib rõõmsat rahvast. Aga
 liikumatult akna taga
 seisis nooruk.

Noh, ta lugu
 polnud endast kuigi ere:
 vaene koolmeistrite sugu,
 range isa, rohke pere,
 lahja leem ja lapit vammus...
 Hää, kui keegi noorelt sammus
 soosikuna sametis —
 meie sõber päevast päeva
 posti pääl käis ametis,
 ise oma sokke, nõelus,
 mõttes hulle plaane sõelus,
 tihti pilgata end lasi —
 jah, ta polnud suurem asi.

Kaua nagu unevangis
 mõlgutab ta noruspäi
 sellest, kes neis lumehangis
 enam kunagi ei käi,

kes ta elu kurba kumma
kiirgas kevadpäeva lumma,
kelle värskel kääpal vist
juba seisab lihtne rist.

Ammu vaikind kellakumin,
umbe upub noorkuu sarv,
äkki trepil häältesumin,
jalatramp, ning sõbraparo
trügib tuppa. «Mulla põues
puhkab, Hanno, nüüd su arm!
Võtaks tühi, on see õues
alles koerailm!... Jah, karm
on su kaotus, aga vähe
oled nägurit veel näind,
vennas, võta mõistus pähe,
jätta lein... mis läind, on läind!»
«Küllalt!» hüüab Hanno ruttu,
«leinast, sõbrad, pole juttu,
lein on kaval hiirelõks —
vaatad, vaatad: väike nõks
ja sa oled puuri sulet.
Kuid miks joosta püügirauda?
Lauda, sõbrad, rõõmsalt lauda!»

Ning ta süütab kähku tuled,
kiired valgustavad laest
tuba tavalist ja vaest.
Koitand sohva, väike riul,
millel piip ja malemäng,
kapi otsas tolmund viiul,
sirmi taga raudne süng,
pingil raamat, lambivari,
laetud relv ja riidehari.

Laua leegitsevas reas
pidulikud küünlajalad,
lihvit pudelite seas
rikkalikud maiuspalad —
aga tuttavaid kui tusk
valdab mingi ebausk.

Jumal teab, need olid vaesed
tähtsusetud paganad,
lihtsameelsed, valgekraesed
leivaorjad. Aga nad
uskusid, et priisat viivust
luurab uus ja hullem oht
ning et vaimustuse tiivust
parem oleks väike koht.

Seltskond laua äärde asub,
kõigil koormana ent lasub
kohmetus ja meelehärm.
«Sõbrad, igav on te vaikus...
Kuhu jäi nüüd naer ning lärm,
millest muidu maja kaikus?
Ilus Minni! kortsus moorid
leidku leinast lunastust —
heida näolt need mustad loorid,
nähes sinu punastust
hajuvad me mõtted ranged
nagu kevadised hanged.»
Ning ennäe, mõnd kaamet põske
elustabki kerge puna,
pilk, mis pisaraist veel röske,
vallatult ju kiirgab, kuna
lennul ristleb, naer ning nõök,
lõök ja lõbus vastulõök.

Aga Hanno palgelt hajub
hetkeline õhetus,
rinnale taas nukralt vajub
nägu, mille kõhetus
reedab vapustust. Nii keset
rõõmsaid sõpru ta üht eset
vaatleb: see on hõbetoos,
kaanel põrnikas ja roos.

«Ei sa, Hanno, mitte täpet
hooli meist... Näe harrast last!
Millist püha nipet-näpet,
üttele, sisaldab see kast?
On see kirjakene ihar,
kinnas, ruuge juuksekihar,
sukapael või lõhnav loor?»
Hanno avab karbi halja,
milles lebab, vaata nalja!
tühipaljas pähklikoor.
«Kuidas? Mis?»

«Oktoobri alul
sõitsime kord linna taha...
Selma, seistes vaeu jalul,
hüppas äkki vankrist maha.
Kui ma hüüdsin: kuhu nii?,
vastas ta: kikerikii!
ja siis naerdes, sõrmed ristis
haigel rinnal, jooksmas pistis.
Olin tige, nähes sarnast
kergemeelset vempu. Kuid

lõpuks tabasin ta tarnast
istumas kesk sarapuid.
Nagu orav säääl ta naksas
leitud pähkli katki. Puhu
siis ent ootas, kuni jaksas
tõsta terakese suhu.

Pannes koore minu pihku
sosistas ta: selles pead
keset ahastust ja kihku
oma lootust hoidma. Tead,
ära leinagi mind parem —
pärast lühikest või pikka
lahusolu hiljem-varem
jääme ühte ikka, ikka! —
Nii ta rääkis... andke andeks.
Lootus, lootus! ainult vandeks
on su petlik ussikeel!
Säh see karbike siin, Minni,
näe, ta lukuga käib kinni —
milleks minule see veel?»
Süngelt mõtiskleb ta kaua,
siis ent äkki üle laua
pähklikoore tulle heidab.
Aga, hammustades huult,
selle suitsend ahjusuult
kahmab taas ning tasku peidab.

Akna taga maru ähib,
kõrguses käib kiun ja huisk,
majad vilistades mähib
lumekeerisesse tuisk.
Tuul kui peni korstnas haugub,
hoone vabiseb ja paugub,

nagu tormaks vastu luuke
kari marduseid ja puuke.

Kuulatades nurgas raugelt
vihurite jooksu, põikab
hääli kui kustki kaugelt-kaugelt
Hanno kõrvu. «Kes mind hõikab?»
«Miks sa küsid?» — «Oo mu arm!»
«Looda!» — «Meel on kurb ja karm.»
«Ole julge!» — «Surma raskus,
ah, mu südamele laskus!»
Jäädes kuulma Hanno juttu,
võõrad vangutavad päid.
«Kellega sa räägid? Ruttu,
vennike, küll vinti jäid.»
Hanno mõte aga eksleb
kuski teisal, pilgus peksleb
metsik säde. «Jah, su hõik
õhus kumiseb veel praegu —
kuulen sind, kuid ilmaaegu.
Kui su olemuses kõik
mind nüüd veenaks — ma ei usuks.
Kui su kerge kannal rõhust
leegiks maa, su hingeõhust
kivimüürid kukuks rusuks —
ma ei usuks, ma ei usuks!»
«Vennas, keda sa säälmad,
ise näost nii koolja moodi?»
Sõbrad nagu päata kanad
viivad vägisi ta voodi,
hõõruvad tal veega laupa,
laovad päale virnakaupa
riideid, kuni lõpuks näib,
et ta rahulikult suigub.
Seltskond kikivarvul tuigub

lauda. Edasi taas käib
peiepidu, jälle sajab
tabavaid ja tõmpe pilkeid,
õrnu ohkeid, uljaid kilkeid...
Tuju tõuseb. Äkki kajab
läbi sumina ja kisa
pauk
.
. Ta korjuse viis isa
maale — kuhu just, ei tea.
Tuba, kus ta oli kostil,
ehitati ümber. Pea
unus kõik. Ta kohal postil
tundis kodusena end
keegi vaene viinavend.

3

Neid nähes ingel jättis valge mäe
ja viipas rõõmsalt, aga Selma pale
jäi kurvaks. «Liigne sallivus, ennäe,
on siiski,» sõnas Mulla saadik, «vale.
Teid kiusab avarus, kuid olgu lisat,
kõik teie vaev on lõpuks maha visat.»

Sääl ingel, raputades nõnda pääd,
et juuksed lehvisid kui leegisadu
ta lauba ümber, hüüdis: «Sina jääd
küll käima, sulasmees, neidsamu radul!
Eks mine, valva kaduvat ja maist,

me unelmaid su tiibadetu vaist
ei taba iial!» Selma käe siis võttes
ta lausus: «Läki!» Vaikides ja mõttes
nad läksid orust läbi. Udu varju
jäid varsti kaljud. Ees täis võimsat rõhku
uus mäestik tõukas pilvitusse õhku
nõelsirgeid, lumest sätendavaid harju.
All aga, metsistunud kõrges hiies,
kus tüved põimuvad kui ürgses vihas,
jalgrada üle juurte lookles, viies
neid lagedale. Suminal säääl kihas
õhk mesilastest. Lainetades lokkas
noor muru, mis end nõlvakuni laotas,
kus puhmas, oksad hirmutavas okkas,
üht hiiglapunga parajasti praotas,
ning valguses, mis langes õiekrooni,
võis näha tolmukate hõbesooni.

Siis lausus ingel: «Vaata!» Välku heites
ja kõmisedes, ähvardavalt sünk,
pää kohal paisus tume pilverünk.
Paar hirve, kähku põösastes end peites,
jäid silmitsema küngast, hirmust vakka,
kus lõukoer kõndis, raputades lakka.
Säääl hajus pilv ning, muretud ja vabad,
lõid kepsu hirved, mahe puhang tõi
puilt, kus end kiigutasid kannelsabad,
õislehti alla. Selma nuttes lõi
käed näole, seisatades rohus pikas:
«See on mu jaoks liig suur, liig ränk, liig rikas!»

Kuid ingel ütles naeratades: «Näed,
me hoidume siin metsaliste ligi
ning uued, üha ohtlikumad mäed
meid veetlevad, sest miski suur ei sigi,

kui hää ja halb ei heida kaksikliitu.»
Nad läksid edasi, ning teispool niitu,
kus lõikav tuul neil järsku näkku lõõtsus,
must, metsik jõgi mühisedes õõtsus.
Ning vastaskalda praguneval jääl
hulk rahvast seisis lumesajus. «Oota,
kes on need?» Ingel vastas kurvalt: «Säääl
on inimesed, kes ei tahtnud loota.»
Nad laskusid just piirile, kus roogu
aeg-ajalt väsind lained ujusid,
ning Selma üksikasjus teispool voogu
võis eraldada kõiki kujusid.

Säääl mõned kandsid haljast loorberkrooni
ja mõned kiivrit, mõned vangiraudu,
ning mitme mõtlikke või karme jooni
ta tundis ammu õpikute kaudu.
Kuid eemal keegi nooruk üksi käis
ja vahtis voogudesse. «Hanno!»

Näis,
ta kuulis hüüdu. Samas maru kiskus
jääpanga kaldalt lahti. Hanno viskus
noolkärmelt sellele, ja voog ta viis
kesk jõge. Pank säääl kaua lainel kõikus,
ent äkki triivis tagasi ning lõikus
üht serva pidi kaldajäasse. Siis
ta jälle keerisega jõe le kandus,
kuid ikka, ikka vanas kohas randus.

Meelt heites vaatles Selma, pilk täis õudu,
jäämürakate mühisevat retke.

«Oo,» hüüdis ta, «kas pole kuskil jõudu,
mis tooks ta üle?» Ingel mõtles hetke
ning lausus: «Ei. See kallas neile sulgus,
kel usuks võimatusse puudus julgus.»
«Ent kui ta kordki lootis karvavõrs?»
«Siis kannaks teda siia õlekõrs.»

Kuid maru vihasemaks muutus üha
ja tuulega läks lendu Selma loor,
ning ahastuses läbi tormi müha
ta hüüdis: «Viska jõkke pähklikoor!»
Ent Hanno vahtis kurvalt enda ette
jääprakku. Siis ta poetas koore vette
ning vaata! kobrutavas vahukihis
paat liikus lainel vastaskalda sihis.
Ta hüppas mõranenud pangalt venne,
mis tuisates ta Selma juurde tõi,
ja mälestuses helisema lõi
neil hetkeks kõik, mis oli olnud enne.
Siis ingli kannul, hoides kinni käest,
nad läksid üles valendavast mäest
ning üsna vaikseks jäi maailma hingus
all sügavuse vasekarva vingus.

VABADUSE DEEMON

EKSTAAS

On päris kindel: jalge alla
jääb sulle tuge liiga vähe,
kui sa kõik tõkked teelt ei talla
ja mööda enesest ei lähe.
Kui suur on korraga su isu!
Hing, ära ohus karda hukku,
vaid senisest end lahti kisu
ja keera vanad ukSED lukku!
Sind ümbritsevad jäised tuuled,
ööst kerkib tühi mägiahel.
Sa aimad sügavust ja kuuled
metsloomi kaljuseinte vahel.
Kui sa nüüd julgeks minna! Sillaks
su ees siis kuristikud kaanduks,
hall kivi raskeid vilju pillaks
ja kiskjad alandlikult taanduks.

* * *

Tuul lõunast tõi udu ja sooja.
Kas elu on priius või karts?
Tõepoolest, maailma looja
on leidlik kui Berthold Schwarz.

Su kuklas keerdu ei kisu
ta soovita ükski karv —
ta on su kardetav sisu,
sa oled ta rohusarv.

Su läitmiseks vägeval mungal
tael süttimas iga puhk,
kuid enne kui tabab sind tungal,
sa vabane, helisev tuhk!

*Maailma saatust alati
vaekausil määrab gramm,
kateedrist hullupalati
on ainult väike samm.*

*Ning tugipuuta, nööri
sind kannab kiikuv traat
vaid siis, kui pead ei pöörita
sul kõrgus, akrobaat!*

*Hoop kaugele ei ulata,
mis kaljusse lööb prao.
Kõik oma teras sulata
ja nõtkeiks noolteks tao.*

*Toed varisevad kantsides,
kui algab kivipild,
ent kuristikel tantsides
sulgkergusest saab sild.*

HULKUV LAEV

*Tuul vilistab purjes, pragiseb puus.
Me punasel plagul on poti-tuus.
Kõik heitku see üle parda,
kes ellujäämist ei karda!*

*Emb-kumb: kas pehkivas kõrkjas paik,
üks vana maailm ja ta mõrkjas maik,
või pilpaiks purustav kalju —
meil kaotada pole just palju.*

*All kuristik, pea kohal tähelend,
öös eksime, säästame vähe end,
ning taevastest läbi kuuni
me lööme raudse harpuuni.*

*Jääb minevik maha kui tuhost kett,
me vajame priiust ja puhast vett!
Kanuudest must saatkond ornaadis
vett ulatab tõrvases vaadis.*

*Ning tasuna saavad meilt vaigus peod
paar pudelit rummi ja haigus-eod —
poeesia marmorist lauba
me anname pealekauba.*

TIGE VALGUS

Häda sulle, kui enne söömingu algust
lubatud roogadest loovutad enese jao
ja kui müüri, mis ümbritseb keelatud valgust,
jultunud sõrmega salaja uuristad prao.

Vaevalt maitset seal vilju, kui hajubki verest
maine rütm nagu põselt sul punagi
ning sa põgened võõrsile kodusest perest
ega pöördu enam tagasi kunagi.

Mööda mandreist ja tundmatust arhipelaagist
viib sind valguse vaimude kannul su aer.
Ent kui haarad juba kinni sa ihatud saagist,
kajab korraka õhus vaid pilkav naer.

Läbi tühjade tundrate mägede tippu
ruttad kõrgele-kõrgele, kukkudes taas,
kuni viimaks, viskudes kaljule rippu,
sinu pihku jääb hiilgavast hõlmast üks raas.
Üks raas.

MAALIJA LÖVIPUURIS

Maas skitsid kiskja rahutust kontuurist,
pilk purjus lainetava laka toonist,
ma segan värve, teades, et sest puurist
ei vii ma ise välja ühtki joonist.

Kui lõvis, kelle küüntest õnn mind päästaks,
ma leiaks kas või mõistmist nagu sõbras, —
siis ometi mind kunagi ei säästaks
mu enda maalit majesteetlik tõbras!

*Kuidas läikisid loorberilehed, oleandrid ja orhideed,
kui kuninga mängumehed — hilju vesteldes hilisel ajal —
klaasmajas jõid rummiga teed!*

*Tasa tantsisid automaadid, soojalt sobisid üheskoos
nummernukud ja kammerkantaadid, summersaiad ja
supermoos.*

*Kuid äkki — mis prigin ja pragin ja põra? Kesk maja
on korraga mõra! Klaastornis lööb hädakell! Silmad
põledes vastu portaali, ööpimedast vaatab saali keegi
unedes nähtud näoga võimatu vandersell.*

*«Sina pagana paljas pasatski, mis turaka tempu sa
teed? Sa ju hingad mu klaasmaja katski! Tule sisse, pane
sater selga, söö saia, joo terviseteed!»*

*Nõnda hüüdis hüva kroonikandja, ning tilluke tooni-
andja juba jooksis avama ust. Juba kilises kildusid
maha, juba ulatas ukse taha mood vastavat varustust, —*

*kuid see pagana paljas pasatski vaatas — vilksti —
villast livreed, aevastas katuse katki — atsihh! — ja
läks oma teed.*

*Selle ilma igav kainus
rõhub nagu raudne soomus —
kõigesse, mis väär ja ohtlik,
kiindub kirglikult mu loomus.*

*Joobumuses, viirastustes
mind ei kõida kirev kude,
kuid ma tean, maailma raskus
läheb lendu kord kui ude.*

*Linnad varisevad tolmuks,
kividelt sööb kirja vesi,
mõtlejate lagipähe
teevad herilased pesi.*

*Elu nagu hiiglakotkas
ootab kõrgel, kuni kooled,
sealt ta kohisedes alla
toovad saagina mu nooled.*

*Tema mustast lihast saavad
kiskjad kuningliku sööda,
aga suled, tiivasuled
kannavad mind surmast mööda.*

Kuis sinu iharus ka hullaks,
kuivõrd ka vabaneksid vaimus:
muld ikkagi jääb ainult mullaks
ja tühjaks tarkuseks saab aimus.

Seepärast otsi kõikjal sildu,
mis eluga seoks surnud aine,
et nagu kalliskivi kildu
sind läbiks kiirgav valgustaine.

Kui võrdled kaljusid ja õisi,
maailma vägevust ja kidu,
siis märkad imepeeni kõisi,
mis seovad esemete ridu.

Sa suuri sarnasusi riivad,
neid linnulennult püüda soovid,
kuid liiga nõrgad on su tiivad
ja kohmakad veel tõusuproovid.

Ent oota! Metsaliste kehilt
su piht saab purustavat jõudu
ja pudenevailt õielehilt
sa õpid koolibrite sõudu.

Jäägu teistele alandlik jaatus:
tahta võimatut on meie saatus,
sina mu teejuht, kellega koos
matkan ruskelt auravas soos.

Milliseid lahinguid siin ka ei lööda,
ikka sa manitses mind: mine mööda!
Kõik mu ihad ja armud on põrm,
kui mu rinda riivab su sõrm.

Iial ei võida sind ükski sõdur,
kuigi su ihu on vermeis ja põdur,
ning su vabadus jumalast neet.

Usklik sind nähes kõik ukсед suleb,
aga su juurde kui koju tuleb
igatsev ketser ja uhke askeet.

MU JUURDE VOOGAS

*Mu juurde voogas sinu suurest särast
helk laias joas
ja lamp ei kustunud vaid sinu pärast
mu vaikes toas.*

*Kuid sinu langust nähes kuumalt läbis
mu südant pelg:
kas püsib sirgena su kõrval häbis
mu nõder selg?*

*Oh andesta! Ma vaatlen häbipunas
su rebit rüüd.
Kui armastada sind — siis kunas, kunas,
kui mitte nüüd?*

*Ma ootan, kuni väiksed tõrud sirgund
on suureks puuks.
Mu pilk on märg. Mu salajõud on virgund.
Mu hing jääb truuks.*

TUHAPÄEVAL

*Tapetil pleekinud moonid,
laual Dante kantsoonid,
klaasis kartuliviin.
Tuhapäev väljas tuiskab,
salaja südames huiskab
aimuste pakatav piin.*

*Tühjad ja kobavad kõned.
Aga kas meistki kord mõned
aegade kaalul ei vae?
Paljud küll jäljetult kaovad,
teised ehk marmoriks taovad
Eestimaa koreda pae.*

*Sina ent, kus jäi su kümnis
ajal, mil masside hümnis
kajastus päevade paisk?
Ajaj, mil virkus sind piiras,
julgesid olla sa siiras,
õnnelik, vaba ja laisk!*

SUUREST HAARDEST

Terita kui kotkas pilku,
võrdle merd ja vihmatilku,
otsi, küsi.

Leegi ees, mis helevalge,
vaatle keset loitvaid halge
süsi.

Raiu ikka tervest pangast,
püüa lõpetada kangast,
kuigi tõrkjad
tunduvad su mõtted noorelt,
nagu marjadki on toorelt
mõrkjad.

Kuula kumisevaid kelli,
rinda lapselikult helli
viise varu.
Kuid su laulule kui krooni
andku oma helitooni
maru.

Nopi suuri teri kõrtest,
kõigist elu surutõrtest
rõõmsalt maitse,
aga kindlalt hoides piiki
nagu sõdur haldjariiki
kaitse!

Kilbi keskel kiiri koonda,
kuumas tapluseski moonda
kullaks vaske.

Kui sul võiduks puudub rangus,
olgu vähemalt su langus
raske!

LAULIK

Kui rahvas, harjund jooma halbu viinu,
kõik pärlendavad mahlad sõtkub poriks,
ja nõuab luulelt, et kui tuhkatrüinu
ta muudkui padades ja tolmus soriks, —

siis, pillamata ühtki etteheidet,
kaob laulik purjus parisnike salgust,
et altaril, mis hulkade eest peidet,
kui viimne usklik ümmardada valgust.

Ning nagu lapse kurjustavad kilked,
kes tahab kilde murda päiksekiirist,
nii mõnitaja sõimuhääl ja pilked
ei tumesta ta silma selget iirist.

Ta teab, et sama inimparv,
kes, huulil vanded,
nüüd kõike igavesti-kaunist trotsib, —
käes sooblinahad, kuld ja teised anded,
kord nuttes kaotsiläinud luulet otsib.

MIDA IIAL EI OLNUD. HULL NAGU ELU

SUUR NIMETU

Suur Nimetu, sa seisid kaljuharjal,
pilk orus noorel karjusel ja karjal,
ning hüüdsid: Näe! —
ja kivinedes puhuma kesk lilli
jõi nooruk igavesti vilespilli.
Siis tõstsid käe
sa surnud kõrbe kohal — allik ärkas.
Sa käisid kuumal kaljul — rohi tärkas.
Su loomisind
siis rebis kaugust katvad pilveloorid —
seal tulid jõed ning metsaliste voorid
ja kiitsid sind.

SORTSIDE LAUL

Heitkem patta küüneviha,
pöörirohtu, sappi, kõõma,
verd ja libahundi liha —
tuli, lõõma!

Sirge tee
viib sihtidest mööda.
Parim leib on see,
mida ei sööda.

Kõigest pahast
keetkem tumepunast võiet!
Läbipaistvad nagu vahast
on me mürgised õied.

Suur on väeti,
külm on kuum,
meile jäeti
asjade tuum.

Meie taha jäid nõiutud maailmad
ja nohused äikesed.
Meie teele kui kohkunud silmad
vahivad päikesed.

EI TEA

Miks
oma roosipõõsa, mis lõi haljaks
ja lokkas vallatult mul üle pea,
ma lasin ise röövida
nii paljaks?

Ei tea.

Miks
keset lapsemeelse armu indu,
kui andestasid mulle iga vea,
ma kallutasin kahtluse
su rindu?

Ei tea.

Miks
müüdava metallisära,
maailma õuduse ja meelehea
koos õnnega
ma needsin ära?

Ei tea.

Ja mida, mida,
meeletu ja kiivas,
nii ahastades kogu oma ea
siin otsisin
ma põletavas liivas?

Ei tea.

* * *

Mulle meenuvad kauged hommikud,
kui, laevadeks tühjad vaadid,
suus takjapiibud, sõitsime
piki meresid nagu piraadid.

Kui ilm oli vaikne, sageli
me, süljates üle parda,
siis vestsime sõjast ja saatusest
ja et me koeri ei karda.

Mulle samuti meenub poolik jutt
vürstitar Sulamiidist,
kel pea oli piprast, süda puust,
muu aga suhkrust ja siidist.

Tal oli kaks sõpra, ainult kaks,
nad istusid koos ja jõid veine.
Kui üks löödi surnuks tänaval,
ta ütles: lööge ka teine.

Ma näen teda vahtivat platsile,
kus määratsep rahvas ruttab,
ning miski ta kahvatus näos on
mulle nii hirmus tuttav.

SÖBER TALV

Olen kevad: mul on mütsil
kukesuled,
kuuel roheline
rihm.

Mine, mine — kus sa tuled!
Jahe on veel
kevadvihm.

Olen suvi: kuldne orel
mängib aias.
Mett on täis
mu mesipuu.

Mine, mine, sina maias!
Mesilane
nõelab ju.

Olen sügis: mul on rikkust
üleliia.
Laadapäeval
peame peo.

Mine, mine — ära siia
oma hobust
kinni seo.

Olen talv: mu kauge päike
vajus looja.
Ihkan päikest,
muud ei tea.

Tule, talv, ja istu sooja,
sinu sülle panen pea.

KEVADEKARTUS

*Kevad ei tule ja tulla ei tohi —
tuisake, talvised metsad ja mäed!
Aga kui tärkavad lilled ja rohi,
surun ma silmile kõvasti käed.*

*Ütlen siis koidikul ärganud käole:
«Vaakuja vares, ka sul pole und!»
Kukub ent õisi mu kuumale näole —
ohkan ma: «Oh seda värsket lund!»*

KEVADHALDJAS

*Jää sulab jällegi.
Hurraa!
Talv heidab hauda.
Hahahaha!*

*Kesk sinihääli
antenni tipus
hall vares kraaksatab
kra-kraa!
Ta hääli on härmas.
Ta kraaksub külma.
Sa ära kahtle,
hahahaha!*

*Sa ära kahtle!
Maailm lööb mustaks.
Kesk sinihääli
trahh-traraa! —
raks talirahet,
hahahaha!*

*Sa ära kardal!
Sa ära kahtle!
Mu hing ei saa
sind iial petta.
Ei, mitte iial!
Hahahaha!*

Sind võib küll petta
see valge maa,
see metsik mühin
ja tormav taevas —
kuid mina mitte,
ma vannun sulle,
hahahaha!

Ma vannun sulle
mustmiljon korda:
su ei on jaa!
Oh ära kahtle,
kui päike paistab
ja vihma sajab —
sa näed, ma nutan,
hahahaha!

Ja kui sa kõhkled,
ja kui sa kahtled,
ja kaalud kauem
veel nii ja naa —

siis hüppan aknast
ma talihauda
ja heidan hinge.
Hahahaha!

QUASI UNA FABULA

Loobu kahtlusest, et kaunitl hoiduks
kõik, mis esimeses usus omati!
Mina lindudele heidan toiduks
oma südame kui halva tomati.

Palju vist see süda küll ei vääri —
kuigi päevasooja paigutet,
katab härmatis ta haava ääri
ning ta koed on leina-laigused.

Mõte, nälgingd vares! Jälle priiska:
näe, mis aknast heitis helde kokk!
Piilamata ühtki punast piiska
suru vilja südamikku terav nokk!

Neela, noki, nõder kerjus, kuni
tunned endaski ehk elu vägevust
ning su kähe laul ja sügav uni
mesipuuna täis on kuldset meeletust!

PEEGEL

Kes nagu tuuker tungib läbi vaimust
ja suudab unustada raskusreeglit,
see teispool unetött
ja teispool tunnet, aimust
võib nagu merepõhjas näha peeglit.

Mu peegel! Kui kord udukerget higi
su klaasilt äigas kärsitult mu ranne,
siis kajastus ka seal kui lõõmav pigi
mu enda põlev pimedus ja valevanne.

Neid mineviku hirmsaid iluradu
samm-sammult mattis tuhk
ja laavasadu —
ja nagu pind, mis tõmbus valuvilli,
mu eluaed on peenrata ja pime.

Kuid peeglis näen ma kummalisi lilli,
mil pole inimeste keeles nime.

TEIST PÄEVA PIIRAB VALGE VING

Teist päeva piirab valge ving all tammil
murdund rahne —
sa oled kärsitu, mu hing, liig kõrk ja nõrk,
liig ahne.
Käes kannel ja askeedi piits, nii tahaksid,
mis hullus! —
sa paastuda kui karm noviits ja süüa
kui Lukullus.
Teelahkmel iialgi ei tea sa, mida jätta,
võtta,
ent iga vana tuulik veab sind uude
ristisõtta.
Sa leiad lõpmatusse tee,
kuid silmapilgu-spliinis
just nagu narrikas Rabelais sa ütled naerdes:
finis!
Teist päeva piirab valge ving veemurrus
veskitammi —
sa tegid põrguks maa, mu hing, ja taevast
epigrammi!

Kui äkki linnad moonduks järviiks,
mäelipult kajaks konnakrooks,
peakohal taevast pehkiks sooks,
õhk muutuks mustaks maatrivärviks —

kui igast mülkast tõuseks päike
ning tolmul, mis kui tuli näiks,
suur tiivuline käskjalg käiks —
see oleks ime küll, kuid väike.

Mind vapustab, et üle kilsa laua
üks ingel minu juurde leiab teed,
et soos, kus kihisevad külmad veed,
ta seisab laukail mõttlikult ja kaua.

Nii küdev
kui ahi,
nii külm
nagu hang,
nii rikas
kui röövel,
nii vaene
kui vang —

nii tihke
kui tina,
nii sõre
kui sõel,
nii pehme
kui vaha,
nii terav
kui nõel —

nii karge
kui kaste,
nii tappev
kui taud,
nii lendav
kui lootus,
nii raske
kui raud —

nii umbne
kui udu,
nii vihav
kui ving,
nii hull
nagu elu
on inimhing.

PIGILIND

Ta kaaslased püüdsid kokri
ja mängisid röövleid saras,
aga tema ei, aga tema ei:
ta papa pisteti pokri
kui viimane petis ja varas.

Ta mamma punases pluusis
toas magas kui mahatapet,
aga tema ei, aga tema ei:
ta pimedas vööruses luusis,
kui õde jõi äädikahapet.

Kõik teadsid, et aru tal hajus,
et aardeiks pidas ta prahti,
aga tema ei, aga tema ei:
ta kerjates kokku vajus
ja nägi, kuis taevast läks lahti.

Seal igamees inglile tuges,
kel sätendav leek oli saabliks,
aga tema ei, aga tema ei:
ta jäädavalt peitu pugest
ja pidas inglit konstaabliks.

IME 1988

Kui mõte
 manduks linnalärmiks,
uus
varjend
 hajuks uduvooks,
aeg
tarduks
 hirmu ajalooks,
õhk
muutuks
 mustaks maalrivärvi —

kui maa peal
 tapaks teine päike
 kõik looja
 haprad
 haldjaväed
ja taevasse
 viiks
 tehisvårdjas
 tulemäed —
 see oleks ime küll,
 kuid väike.

Mind vapustab,
 et muremõtteid
 loeb lambila siin paberil
 kesk raskeid raamatuid
 nii kaua

üks ingel
 üle kitsa laua
 kuupaiste
 kumas
 kummargil.

SUURED VOOGAJAD

*Ara usu, et mõte, see kerge fantoom,
hoopis jäljetult lõpetab kord oma retke.
Kuskil teisel kui hiiglasuur laine või loom
ta vaid varitseb tagasituleku hetke.*

*Nõnda pageb siit kirg, nõnda haihtub siit sapp,
jättes mullale pleekima mannetu larvi.
Meie igatsev aimus on ainult etapp,
millest läbi käib ruttavaid ränduriparvi.*

*Seal, kus maha jääb keerlev planeetide lend,
algab ajede vald keset aegade hangi.
Aga küsiva inimlapse legend
toob need voogajad jällegi maa peale vangi.*

*Kui ent kustub me ilm, nii et kauguste paost
neil ei tarvitseks kunagi tagasi tulla,
siis nad loitvate kätega vormides kaost
loovad uuesti meid, uue mõtte ja mulla.*

ELUL ON VÄIKENE HINGEMAA

*Kõike võib tahta,
karta
ja loota.*

*Seda, mis tuleb —
mitte keegi
ei oota.*

*Ei-tea-kus
eikellegi
kangaspuud
koovad nii kaledalt
ilmavallale
ikka
midagi
muud.*

*Elul
on väikene hingemaa.
Hingeväljale
vikatit
üle manatud märgi
võia
ei saa.*

Sinna põllule pääses
kord õnnelik ohe.

Mida ilal ei olnud —
võib ilmuda
kohe.

EBAUSKLIK

Hirm ikka läbib nõelana mu rinda,
kui kukub katki peegel, klaas või tass,
mu kannul jookseb mõni hulkuv kass
või pahempidi tõmban kätte kinda.

Mis kardan ma? Kas pole kõik siin selge?
Me saatused on peos kui lõngaviht
titaanil, kelle muskleist muhklik piht
peab ülal mängides maailmatelge.

Kuid tema raudselt vääramatuid plaane
ei määra ranged tõed, vaid märgid puus,
suits koldes, mõni kulund poti-kuus
ja käed, mis kallistavad talismaane.

MITTE VIIRASTUS, MEELTEPETT

Mitte viirastus, meeltepett
ega ohver, hardusest hell —
vaid tohutu suur hotell
on mu õitsev skelett.

Neid lifte ja treppe ja käike,
neid peegleid ja uksi ja tubel
Olen eneses võõras ja väike,
ning mul on jube.

Siis kui pimedaks tehakse toad,
tulevad hiilides nagu kassid
need, kel kaasas on valepassid,
võõrad sõnad ja haljad noad.

Tunnen: otsekui tolma kriit
iga hoiatus kuivab suhu.
Kui ma teaksin vaid, kuhu, kuhu
kõik me reisime ükskord siit?

PRIISKAJA

Sind vaevab lahenduse valge lahter,
sa pärid kangekaelselt: kuidas? kust?
Hea sõber, jäta! Elu on vaid trahter,
võib-olla maaliline, aga must.

Laest ripub leibu, rasket pekki, kalu,
ja kuigi kõigel tolmuks on paks,
võid siiski roale rõõmsalt anda valu,
kui taskus kõliseb sul kross või kaks.

Mis sest, et ümmardaja, tõmp ning tugev,
peab naljaks kõike ebamaist ja peent,
ning peegli peale pulstund juukseid sugev
matroon on rahul, keetes rasvast leent?

Vaid ära muutu naeruväärseks kujukse,
kel rikub tuju iga näotu laik!
Su kleepjas viinas kärblasi ei ujuks,
kui poleks tal nii kiusatuslik maik.

Mind hurmab priiskajate tore amet,
kui aurab küpsis, jookaid ootab aam,
ning akna taga nagu lehviv samet
lööb lahti lõpmatuse panoraam!

MARU 2

Torm läheneb koerana haukudes,
Huu! — remmelgad painduvad maani!
Tuul roostetand võtmeaukudes
vilistab kaerajaani.

Suits lendab ja kelluke täriseb.
Huu! — koldes käib mökitav lõmblus!
Teel Madruste-Märtal käreseb
simmaniseeliku õmblus.

Ta punased juustesabrikud
hoi! — tilguvad sula traani!
Plekkninadest puhuvad vabrikud
üht vana padespaani.

Mäel müriinal vanguvad kiriku toed,
vihm keerutab okkalist nuuti.
Maa möirgab ja turul puldanist poed
lendavad uperkuuti.

Tuul norskab kui pasun,
tuul paugub kui trumm,
lesk päike on üleni mustas
ja tormile krapiga —
pimmadi-pumm! —
takti lööb Tobu-Kustas.

NII RASKE, RASKE TUULE RAJUVIL

NAABER

Ei enam jää midagi muud!
Kaebama,
kurjasti kaebama kord pean olude sunnil
oma korterikaaslase peale!

Mis ta küll minuga teeb!
Mis ta kõik endale lubab!
Miks ta mind häirib ja kiusab?
Miks ta mind alati luurab?
Miks ta elab mu juures?
Lahti ma temast ei saa.

Hommikul vara, kui ärkan, peidab ta ära
mu päikesepillid,
kaksab kardina katki,
virutab aknast alla kõik minu ihused hilbud
möödakäijate naeruks.
Kuidas ta kolinal nihutab mööblit ja mürgeldab!
Kuidas ta paugutab uksi ja pakvatab välja
mu mõtted!

Kuidas ta kirjutab seinale kõik,
mis kustutan päevikus maha!
Kuidas ta tohib ja tihkab?
Kuidas ta ilgeb ja julgeb?
Vahel, kui kihvatan püsti ja enda eest
kõrgesti kistes
vastangi väarikalt
sõna või paar —
siis minu vaenlane vaatab mulle
nii vastikult otsa,

kihistab naerda
ja kriiskab:
«Õigede või?»
Aga kui küsin, kas vihkab ta tõesti
mu viimastki südamerahu,
siis tema särab
ja sähvab:
«Selgede see!»

— — —
Haaran õlale hõlsti ja põgenen parki.
Milline sätendav päev!
Hüüa nüüd üürikest õnne!
Tänavanurgal,
kus kohtan üht kevadist kuju,
ongi mu vaenlane vargsi mu kannul,
räägib mu häälega raevukaid sõnu,
nii et mu haprake haldjas
kortsutab kulmu
ja kaob.
Tuline kahju!

— — —
Kuidas?
Kas libletab lund?
Kas tõesti on talv?
No siis tuleks hädasti varuda
paksemaid aknakatteid,
uksele tihendust,
pisut ehk polstritki kõleda korteri jaoks.

Küsi va kiusajat!
Vägisi viib ta vildimüüjatest mööda,
sunnib mind maksma meeletut hinda
 lihtsama lillegi eest.
Heldus, kui kalliks kõik läheb
 ta pillamistujude tõttu!
Isegi sulge ja tinti
ei tohi ma odavmüükidelt osta
ega paberilehte
allahinnatud asjade poest.

Ena mul eputist!
Kuidas ta prillab mu kulul!
Aga kui paberil mõneti mokin
 kord ennast või elu —
 siis tema koonerdab kohe
 ja karjub mis kole:
 «Paplärr!»

— — —
Tüli ja riuga tuleme koju. Hammast ihudes
 istume lauda.

Mine või käsitsi kokku!
Süda saab servini täis.
Küllap ehk leidub veel kiramuse-rohtu.
Kallakem klaasi pitseeritud pudelist.
Vaata seda ilmatu ilusat silti!
See on eluekstrakt.
See paneb tantsima paberist poisid.
See võtab vinti vasksed koerad.
See keerab kummuli kivikolossid.
Rüüpa ka sina, mu kuldaväärt kodanik!
Oleme rääkinud,
 eks?

Kodanik nuusutab napsi ja kokutab:
«Tsähhäu?»
See nüüd mõni eluekstrakt!
See on su enda suhkrune segadik!
Tehispalderjan!
Terelinku!
Kassipalsam!
Kurnäu!»

— — —
Nii tema tuubib ja taagib mind
 kogu piduse päeva.
Ohtuni kostab mu korteris
 vihane vaidlus ja riid.
Öösel ta kõlistab kella,
ulub ja undab,
vingub ja vilistab,
kolgib mu aknal ja uksele.

Hommikul
mürkides-kärkides
koledalt enne koitu
tuuseldab,
trummeldab,
traavib jälle mu toas —
 ikka virge ja värsket,
 ikka ürgvel ja kargvel,
 ikka jaluli jaol.
Sedap ma kaeban.

Mõistku siin targemad kohut
ja tehku selgemat vahet,
kumb meist on kõver või õige,
mis meil on konar või klatt.

Kes mulle ometi ütleks ja seletaks
põhjani ära,
kust küll on sihande pärit?
Miks ta mind häirib ja kiusab?
Miks ta mind alati luurab?
Miks ta elab mu juures?

Vingemat vaenlast mul pole.
Lahti ma temast ei saa.

JÄLLE JA JÄLLE

Kui kajab muusika ja naeruhääl on hele,
näod hõõguma ju löövad rõõmuroast,
siis läbi linna lumeväljadele
ma tasakesi põikan pidutoast.

Nüüd kustub kaugel kumav aknarida.
Täis pilkusid on taevapimedik.
Ma seisatan.
Sa tuled jällegi, mu kohtunik,
ja küsid jälle midagi.
Kuid mida, mida
sa siis ei tea?

Sa näitad minule mu armetust
ning jällegi on osatada vaja
sul minu eluhoolet, mu elumaja,
mu endahellitust ja edevust.

Su käes on korraka kui kulurohi
mu rinnalt kistud hõbelill.
Nii raske, raske tuule rajuvil
sa rebid kõik mu hingehilbud maha.

Ma oma võimetuses vahel vihkan sind!
Kuid sinuta, mu süüdistaja,
ma siiski, siiski elada ei taha,
ma elada ei saa,
ma elada ei tohi!

TUULDE RÄAGITUD

*Ei mõika mehe mõjurikkus,
ei väarikus, ei vägiteod,
ei koljatite kollipeod,
ei tormakus, ei tornipikkus —
kui pole üht.*

*Mis aitab sõnasähvimise
talendi tore tulevärk,
su väle suu- ja sulevärk,
kui sõnatult su saatus ise
ei ütle üht?*

*Kas piisab elumõnudest poeedil?
Kas muganeda võib ta muremeel,
niikaua kui on kuskil me planeedil
auvõttajaid ja võimuhullust veel?
Kui pole üht?*

*Eesõigusi see üks ei anna,
ei kärkima sind kehita,
ei sulle kratikraami kannu,
ei härberitki ehita,
ei seda sulle patuks pane,
kas oled kreeka mees või juudalane,
või asus aluvanem sul
maarahva rannaraadikul.*

*Su nooruses ei tööta sulle
ta tuulelosse tuisupaoks,
ei elutöödel eritasu,
ei endapettust, hinge-asu
su vaese vanaduse jaoks.*

*See ainus eriti ei helgi.
Ta oma nimega ei kelgi,
ei haava iial abitust,
ei vesta enda vennahoolest,
ei sobita sind sõbra poolest,
ei eelda hingesugulust,
ei varitse su vaimuandeid,
ei vaja lepinguid, ei vandeid —
kuid vajab üht.*

*Mis imet ihaldad sa teda?
Kas hõlpu saab ta hoole all?
Kas hellitab ta sind?
Ei seda!
Ta siht on sinust kaugemal.*

*Su koorem kasvab kogu aja.
Kui aga uudne usaldaja
kord ohkama jääb omapead
ja nuriseb: «Mis on tal vaja?»
— ta vastab alati: «Sa tead.»*

*Jah, küllap sinagi ju tead,
et vääradata jääkski vale,
et ilu muutuks imalaks,
et headus ainult edvistaks,
teed sillutades teesklejale.*

Sa tead, kui kalk on inimkalju,
kui ränk on mõtte madalrõhk.
Sa tead, mis õnn on puhas õhk
ja olla, olla! Mitte näida!
Mis õnn!

Kuid ebajumalaid on palju
ja oksal kaebab künnilind:

«Too piits! Too piits!
Ta läks! Ta läks!
Ta ongi maetud!
Läks! Kiriküüt!
Oh kunniks mind!»

Kas juba kuldseid kujukesi
su nõder käsi treib ja treib?
Kas luku all on lättevesi?
Kas luhtama lööb nurjaleib?

Kas juba libateedel tallad?
Kas kiiduohoritki ju kallad?
Kas venib lähkrist lääge viin?
Ei veel, ei veel!
Su näkku vaatab üks ning ainus.
Ta sind ei säästa.
Ta on siin.

Ta tuleb akendest ja udest,
ta tuleb meresügavustest
ja vasemalt ja paremalt.
Ta tuhiseb su tuleleegist,
ta tuleb türmist, sunniseegist,
su tallerteelt ja tanumalt.
Ta tuleb häbiahelatest
ja karjub kalmukivi alt:

«Ei, sa ei tohi ennast alandada!
Miks küürutad? Miks longu lased pea?
Miks vaatad valuga mu rasket rada
kui eksiija, kes koduteed ei tea?

Sa kuulatad. Sa kardad. Mida? Keda?
Et kahtlustaja kambriuksel taoks?
Mis on sul salata? Mis peita? Häbeneda?
Kas mürri?
Viirukit?
Neid pole sinu jaoks.

Sa tead: ka ilusamal inimsuse imel
on inimlikud piirid.

Sest
ei ole pühadusi, mille nimel
võid mõnitada inimest.

Kas loopisid kui raibet lubjahauda
sa ladvasaaki tema kodupuust?
Kas hooplesid sa oma häbiauga?
Kas roomasid?
Kas läksid surmasuust
sa ülbe ülekohtu pidulauda?

Kas on su kuri süda su türann?
Kas kummardad sa kuud või pildipalet?
Kas vajad vaimu vagurust?
Kas oled hirmu imetleja?
Kas lõõpija?
Kas lipitseja?
Kas variser?
Kas õnneori?

Ei?

Pühi siis nii pisarad kui pori

sa inimese näolt!

Jää iseendaks! Vihka valet!

Ja mäleta:

ma pole mängukann!»

TÄHETUND

Mis küsib elulahkmel heitlik maru!

Kuid sina enesele annad endast aru.

Ja olgu õõ kuitahes pikalt pime —

sa otsaeest ei pühi oma nime.

Puulehtki vaatab valgust, vajub vette

koos teistega. Ja siiski omaette.

Sul puudub sirav siht? — Eks mine

ja taipa, mis on aina tarbimine.

Kas tead, mis heldemaks teeb tasapisi?

Miks julm ei olda iial juhtumisi?

Miks lilleküürid roostega ei kattu?

Miks elu tähetund on kordumatu?

Miks tulukene tuisuööde kestel

ei kustunud, ei kustu inimestel?

Eks küsi endast parematelt.

Eks küsi surnutelt. Ja elavatelt.

Kuid ära iial küsi kaduvikult

sa enam neid, kes läksid juhuslikult

kottpimedasse läbi leeteluha.

Oh usu, nendele on ükstapuha,

kas laevamees kord sõudis laternata

nad kaotsi meelega või kogemata.

VANITAS VANITATUM

Must-Vari,
sa neelad kõik ära
nii huupi
hulluse
hoos —

et päikest
ei usalda enam
ka pakatav
päevaroos.

Kord oli su nimi Faatum,
Suur Langus
ja Hingehärm.

Nüüd — Vanitas Vanitatum,
Tusk,
Tüdimus,
Mõrvamõte,
liignimega
Tappev Lärm.

Kuhu
läheb su kaaslaste kari?
Keda
jumaldab
juubeldav
hõik?

«Au sulle,
sa Varjude Vari!
Su väkke
on värvatud
kõik!»

Oh ei!
Sa ära võtta võid linnad,
sa võtta võid
mere ja maa —
kuid värvata oma väkke
üht sädet
sa iial
ei saa.

Ja kuigi su haardesse juba
jääb tärav-tappev
metall —

see säde
hõõgub ja hingab
veel
raudsete
rankude all.

See säde
hõõgub ja hingab
veel
tumedas
tuisujoas —

ja taevatähena
tantsib

*kuskil
suitsunud
ahjusimsil*

*kellegi
sünnitoas.*

ELU ON ALLES UUS

Elu on alles uus.

Elu on eriti ohus.

Eluohus on pungad

puus.

Eluohus on ritsikad

rohus.

Veel oled sa vahel kui taim,

kuulud kuhugi

lindude

liiki.

Aga iial,

mitte iial su inimvaim

ei taandu enam

loomariiki.

Küll ründab sind rajahoog,

raiub rautatud sõnade rivi.

Kuid sina,

sa mõtlev pilliroog,

oled rohkem

kui raju,

sõna

ja kivi.

Elu ise
sind ulatas ulguveest
ilmavalguseks
läbi aja.

Elu nimel
seisad sa elava eest.
Elu nimel
oled saatuse vastu,
kui vaja.

KURISTIKULILL

Kui viivuks vaibub raske valuvihm,
ööpime pilverüngas varjab taevaalaupa
ja kurva kirstiku lillele
päev naeratab
altkulmu äkki kiirte kaupa —
siis loodusel on inimese nägu.

Eks vaata ise!
Õhuvalguse
ja vikervärvide kingib sulle vainult
su oma silma õine süsimust
ning õnnekõrgusega mõõdab ainult
su süda elusügavust.

VÄIKE PEREKONNALUGU

Emaga linnas

Lapsena lubasin osta ma emale kullase tooli.
Kuid läksin kooli ja kuulsin,
et kuldsetel toolidel
istuvad kuningad, keisrid
ja nende keisrinnad.
Kuulsin, et kuldsete toolide tõttu
lämbuvad lapsed,
põlevad külad ja linnad.
Koletuks muutusid keisrite toolid!
Pealegi polnud mu emal ju kunagi aega
troonida lihtsalgi tubasel toolil, mis tehtud
kirve ja saega.

Pliksti ja plaksti!
ta kuivatas pesu ja kihutas kiikuma
pinevil nõörid.

Pliksti ja plaksti!
ta ümber löid laksu palakad, särgid
ja padjapöörid.

Kihku ja kähku
ta udas kui uueks Ursula kasuka,
Kordula ballikostüümi,
Õnnela punase palitu, Armula pulstunud boa,
virutas akendest välja Victoria kuivanud lilled,
Gloria vänge parfüümi,
lehutas lahkemaks pimedal pööningul
Mõtliku tumeda toa.

Vahepeal kuhjusid õuele Mälsoni madratsid,
Kolbergi kardinad, Kenaste kohurid ja koli,
Munaste mundrid ja ehted ja mähkmed —
oh sina imede isver, kui põrguma palju neid oli!

«Pista põlema!»
karjus kuhugi kõrgele
Katariina Turulla Tuulispask.
«Tolmupolka on tore
ning asi vask!»

Muidugi oli ka meil oma koli.
Muidugi hõljusid meiegi hõlstid
mõnikord roikal ja riidepuul.
Muidugi oli ka meil oma nimi —
kõrgema kõlata harilik nimi —
kõigile tuttav ja tundmatu:
Tuul.

Isaga metsas

Linnas meid nagu ei nähtud.

Palju meist kuskil ei peetud.

Keegi ei kartnud ju meid.

Kuni mereni hooldas mu isa õitsevat okaspuumetsa
ja tolmutas nõgeseid.

Kes mõistis kõiki ta mõtteid?

Kes taipas, kui tohutu palju ta tundis

ja tahtis ja võis?

Turul ta iial ei käinud. Ikka oli ta kuuerinnal

suur ülaseõis.

Oma reisidel põetas ta pärna,

puhastas pihlapuid,

pani lahasse labajalgu, roideid,

reie- ja lõualuid,

rookis haavadest rähka ja mäda,

parandas põiehäda,

suunurkade sügelust,

rohitses vorpi, valumit, kärna

ja veiseröögatust.

Ka ravis ta vahtrate villi,

pühkis nõmmenelkide näolt

verist hippa ja hernesvett.

Kui palju oli ohtu ja nakkust!

Kui täis oli kustuvaid lilli

suur looduse laatsaret!

Kuidas hõõgusid ikka need õied,
kes ei uskunud õhtut ka õhtul
ega näinud surnut ka surnus!

Kuidas karjusid alati appi
kõik need aimutud lehiste lapsed,
keda süstis ja ristis
Pavor Nocturnus!

Eluilmas ei olnud mu isa
psühhotraumade proff ega spets.

Ja siiski.

Ta juurde jooksid kui koju

hoopis emahooleta ojad,

tugitüveta väikesed väädid,

pikad humalad-huligaanid

ja marutõbine mets.

Kõik nad kaebasid kaua ta hõlmas
ja nutsid.

Kuid ainult unes.

Külalised

Reidil vurasid lennulaevad.

Rannal viipasid võõramaalannad.

Ohujullad hõljusid vees.

Mu isa kandis mind kukil.

Ma hoidsin kinni ta juustest

ja nägin:

mu isa on ilus mees.

Maale tormasid purjus turistid.

Kaelas kaamerad, kaasas binoklid,

peas jahtklubi müts või fess —

kõik nad löid meile näkku ja näkku:

Ma ei tundnud kõrguste kombeid

ega teadnud veel,

kes neist on kes.

Olid need alles õhudespoovid!

Olid need alles piksepiloodid!

Peos laevahukkude plaan —

oma meeskonda munsterdas kohe

meid huilgaja Hurrikaan.

Olid need alles marumagnaadid!

Olid need alles püstipiraadid!

Käes gloobus ja katkine kaart —

saatis Tromb meid lõhkuma lõunas

üht linna ja linnusaart.

Juba taevas läks triibuliseks.

Juba raju läks ruuduliseks.

Juba mattis meie hinge Samuum.

Juba kiskus meid kaasa Tornaado.

Juba paiskas meid pikali Tsüklon.

Juba tõstis meid õhku Taijuun.

Mu isa habe läks halliks.

Käed lapiti laial rinnal, higinärmatis otsaes,

ta kõneles mitmeid keeli. Kuid vaikselt.

Ma mõistsin:

mu isa on haritud mees.

Kuidas oigasid naerda orkaanid!

Kuidas möirgasid meridiaanid!

Olid neil aga foonid ja bellid!

Oli neil aga vihane viis!

Akki anti merele märku.

Ohujullaga ruttas nüüd randa

lasuurse laine lauljanna —

blond kauguste kaunitar

Briis.

Kuidas kartis teda mu ema!

Kuidas ihaldas teda mu isa!

Kuid see daam

ei käinud me maal.

Ta pidas meie keelt barbaarseks.

Talle andis Aiolos harfi.

Ta mentoriks oli

Mistraal.

Kui sihvakalt seisis ta paadis!
Ta viipas mu isale hellalt
ja sosistas tasa: «Chéri...?»

Mu isa läks põlvini vette,
lökkas liikvele paadi,
astus maale ja ütles:
«Merci.»

Reidilt lahkusid lennulaevad.
Rannal keerlesid katkised kaardid.
Rajuruuporid hõljusid vees.
Mu isa kandis mind kukil.
Ma hoidsin kinni ta juustest
ja teadsin:
mu isa on mees.

Tuulelapsed

Must Vari käib akna taga, kes mullu ka lagedal käis.
Ta uitab siin alati. Aga tuulelapsi me tuba on täis.
Täna pilluvad pilvepalli nad mu süngi ka puiesteelt.
Nad on lapsed ja nad lihtsalt ei salli,
et vihm räägib ladina keelt.
Las ta räägib! Ta sõnad on rängad.
Juba mõistan ma mõndagi neist,
kui ta katusel koputab kaua ja kõneleb koljateist.
Ikka kutsub ta kuhugi kaasa — kuid lukus
on vööruse uks.
Mu toit on voodi ees toolil.
Ma jäängi vist jalutuks.

Aga teie lennake sinna, kuhu siit aknast ei näe.
Laugelt lennake, tuulelapsed,
üle Laiuse mäe.
Lennake Riidmal ja Rupsil, rukkimerel ja metsadel,
Peipsilt lennake läbi Võnnu, kus kõneles kerkokell.
Lennake Võrus, Vändras ja Karksis.
Lennul vaadake üle vee,
kuidas terendab Sinine puri.
Tehke tiir ümber Piibe tee.
Tehke kaar üle Albu valla,
üle Kaarli, Muuga ning Ao,
üle Aegade Assamalla,
üle Kääpa ja Kännivao.

Lennake läbi kõik mandrid! Las maha jääb
leplik legend!

Lennake mööda ka menust, kannul Nihil ja Nemo,
ta kaksikvend.

Lennake üle mere, kannul fuuriad, kahtlus ja taud,
kuni leiate kivise rünka.

Kivirünkal on kivine laud.
Kivilauul on kivine raamat.

Kiviraamatu nimetus
kumab kaugele kumeral kaanel

DE GIGANTIBUS

Ikka peavad end raamatu pärijaks Tarantel ja Draakon,
Salamander ja Skorpion,

Homunkulus, Horror ja Terror. Nende lahingunimi
on Leegion.

Ikka veerivad raamatut vaevad.

Ikka riivavad raamatut verised vood.

Ikka raiuvad sinna kõik rahvad
oma Tõllude nimed ja tõsilood.

Seda raamatut uurige teie, mu sõbrad,
kui mina ei saa —

seal olevat hiiglaste hulgas ka üks peatükk

ESTONIA

SÜDA

Eile alles noor ja nõtkes haljas tapuväädikas,
täna kihiseb su õites vihavalge äädikas,
homme tööriist meistri kätes,

tulukas ja tarblane,
tunahomme õhus tiirlev kergemeelne varblane.
Kord kui vaene vastne veering

lesenaise pihikus,
kord kui mustav salakiri
taevatundja vihikus,

kord su peod on ema-hellad,
pilgud mere-avarad
ja su varjus punetavad küpsed vaarik-vavarad.

Samas ent su niidermaad on õietud
ja marjatud,

kõik su kõrged koduhooned
kooljast ära varjatud,
ning sa keset lehelangust ahervartel võbised,
rõõmud raagus, pilgud närtsind,
mõtted kollatõbised.

Oled siis kui vargaküünal,
taud ja põua pikaldus,
nälja luider kõlukäsi, hädakell ja ikaldus.
Läbi ahastuse udu ükski täht ei värele,
ebahinged, libakujud käivad vaid su järele.

Aga äkki kääpa varjust
kerkib noorkuu-veerandik,
virmaliste valul paistab tuttav kaldakeerandik.

vikervihmas, hubalumes, igatsev ja janune,
oled jälle pakatava koidupunga vanune.
Veel sind luurab surmakotkas,
 ümber pea sul põigates,
kuid sa seisad kodukaljul, kadund hingi
 hõigates.

Kõik su hirm ja kahtlus kukub
 nagu tolmu su kannale
ja su armu siidivärten kerib laevad rannale.

Tume koobas, tulesammas,
 haav ja selle parandus,
elu kiirgav lillevanik, imelamp ja varandus —
see on kuum ja punavoogav,
 see on mure-mahutu,
see on tuksuv inimsüda, igavesti rahutu.

JUVEEL

«Mu vend, sa ehid maailma
ja särad kui päikesekiir —
tule korra tagasi koju!»

«Smaragd!
Opaal!
Safiir!»

«Me valguse varjutas ära
akent ahistav majamüür,
me tuba on praegu nii pime...»

«Alabaster!
Marmor!
Porfüür!»

«Su vend sai varaste kilda,
tead isegi... sõbrad ja viin...
Ta oli nii noor ja uljas...»

«Granaat!
Almandiin!
Rubiin!»

«Su maruse meelega isa
jäi söngi kui jalutu sant
ja vaatab vahel nii kurjalt...»

«Korall!
Berüll!
Briljant!»

«Su ema vangub kui vari
nõnda kõveras, pilgud maas,
nagu oleks tal kivi kukil...»

«Türkiis!
Turmaliin!
Topaas!»

«Ja mina, su mustuke õde,
seal kodukatuse all
kannan muret kui mullakotti...»

«Kuld!
Plaatinal
Pärlid!
Kristall!»

KOTUSE LILL

Kõu kärgatas.
Maa vappus.
Põlispuud
mäel ulusid kui arust ära.

Ma hüüdsin:
«Häbi küll,
te hiiglased!» —
ja jooksin alla
Tuulevarju aeda.

Vihm juba pöristas vastu lavaklaase, mille all magasid need, kes veel midagi ei märganud.

Puukastidesse pikitud kaelakandjad olid varju alla viidud.

Aiamaale istutatud kasvandikud aga oskasid juba elada ja olla. Koos täiskasvanutega hoidsid nad kinni juhtnööridest, seisis ilusti rindreas ja pidasid korda ringmängus. Ka kõige pisemad püüdsid end hästi sirgu ajada. Eriti andekad ronisid üles mööda redeleid ja võrestikke. Ohinal näidati, mida keegi suutis.

Rõõm oli õppida, rõõm õpetada ja rohkeid külalisi vastu võtta.

Ega sellepärast veel arusaamatused ja pahandused puudunud.

Nii hakkasid päris tavalised kassitapud end äkki lianideks nimetama ja vägisi uude klaasmajja kippuma. Sedalaadi süütud eksijad jättis kasvataja harilikult õpipoiste hooleks.

Kuid mõnikord jäid kimpu ka vilunud aednikud.

Siinseks murelapseks oli see üksildane õielooja, kes meile poolvargsi oma kustumatu pildi hamepõue poetas.

Ise ta midagi vastu võtta ei tahtnud ja põlgas ära iga parema mullaraksu, millele teised nii maiad olid.

Ometi pidi tal nälg varaks olema seal kehvast kotusel, kus ta vana leaseme ja koldekivi kõrval nagu noateral kasvas.

Kogu see tuulepoolne viljatu krunt kuulus plaani järgi aia juurde.

Muidugi oleks taoline taim aeda istutatud. Aga tema ei kannatanud ju üldse katsumist. Kergemagi puudutuse korral tõmbas ta õie kinni, lasi lehed longu ja jäi pikaks ajaks põdema.

Sedasi ei saadudki teada, mis tal nii kivikõva pinnase peidus õieti oli — mõni tuttav mugul, mügar või hoopis tundmatu omakootud juurtepäsmas.

Võimatu oli teda sealt vaesusest välja tuua.

Külalisi aga ta kotuse juurde viia oli veelgi võimatum.

Asus ta ju ikkagi liialt kurvas ümbruses keset maha-
jäetud marrasmaad, kus ei pidanud vastu ükski hingeline
peale armetu haibaka ja ohakate.

Sulle, tõre taim,
sulle, tõrges lill,
kurdab kulukõrs,
vestab värihein —

kuidas põletas
põuapõldudel
sinu vanemaid
hirmus hingevaeu,

kuidas varitses
vesiväraval
sinu vendasid
vägeu surmaputk,

kuidas ahistas
aasapõrandal
sinu sõsaraid
roomav roniväät,

kuidas roiutas
roheroovi all
veelgi väetimaid
võhkjas verivõrm.

Nüüd aga olid rajudel juba rauad all.
Kõik, mis maakera küljes kõvasti kinni ei olnud, kisti
lahti, paisati laiali, pühiti minema.

Ja tema? Nii üks, nii lagedal, nii kättesaadav kõigile?

Polnud midagi parata.

Puurisin kepi maasse ja sidusin ta kinni. Siis vaata-
sin talle otsa ega uskunud oma silmi.

Ta nägu oli tuhkhall ja ilmetu kui plekkusikas. Mitte
ainult ilmetu, vaid idiootlik.

Temale oli kõik ükspuha.

Jälle polnud midagi parata. Võtsin sõlmed lahti ja
jätsin ta igavesti jumalaga.

Otsekohe sai ta oma eluilme tagasi.

Kuid juba tuligi torm, tiivad laiali, ja tahtis temaga
lendu minna.

Tahtis küll, aga teine vist ei tahtnud ega lasknud
end koos maakamaraga lõhki rebida.

Pööraste tantsutuuride vastu polnud tal midagi —
ja nii nad siis keerlesid seal kõuemürina saatel ühes
mõllus kogu maailmaga.

Pärast viimast pikseprahvakat selgus kohe paar ilmas-
tiku üllatust.

Tuulevarju aias oli kõik üksipulgi purustatud, klaas-
maja killule pekstud, värav kõige müüri- ja lüüri-
võrkudega vajunud.

Vana koldekivi juures valvas kotuse lill.
Oleni täis vihmatilku, tärklehtede vahel uued õie-
laternad — sedasi ta seal seisis ja naeratas.

Vaevu-vaevu küll.

Aga siiski.

Võib-olla

võpatas ta välgu ees.

Võib-olla

väratas ta tuule tõustes

ja kartis.

Tormitiibu?

Ei.

Ta kartis kammitsat

ja karku —

see tõre taim,

see tõrges lill,

see omajuur

või mis ta oli...

KAPTEN OLEANDER

*Olalt Hullist alla Tulemaani
pole teist nii julget jõmmi,
parajat paskaaki,
teist,
kes nõnda pööraselt
joob maal ja pardal,
karjub,
kamandab
kui kapten Oleander.*

*Kõikjal võhivõõras,
kõikjal kurikuulus —*

*kapten Oleander
Norrast vedas traani,
sõitis prahipraamil
Hiina vetes ringi,
hulkus Honolulu,
kolas kogu ilmas,
kuni end Kalkutas
õlitrusti laeval
hingemüüjaks
tingis.*

*Merel mere õigus,
merel mere kohus.*

*Ilma kodumaata
kapten Oleandril*

*jalad pandi ketti
briti praamil,
randmed raudu
Jaaval,
juuksed põlesid
Jamaikal,
parem silm sai paugu,
juhtus mõnda muudki
Okinawal.*

*Ilma eluloota
kapten Oleandril*

*suus on kümned keeled,
murjanite murded.*

*Kõikjal võhivõõras,
kõikjal kurikuulus —
kusagil ei püsi
kapten Oleander.*

*Tema kaaslane
on marumöll Kap Hoornil,
kodu
igas urkas-kolkas,
igas ilmakaares,
igal mandril,
saarel.*

Ilma kodumaata
kapten Oleandril
vahel une-udus
läheks nagu lahti
laste pildiraamat:

iidne linn ja sadam,
iidne kants ja mornid
hallid kivimüürid,
kõrged kivitornid —

vana valli taga
õues madal maja,
majas köök ja tuba —

toas ta väike poeg,
ta silmatera,
upitab end sirgu,
kallutab ta sülest
ennast emasülle,

laliseb ja laulab
lapsemeeli,

koogab sõnu,
esimesi elusõnu
emakeeli — — —

Ilma eluloota
kapten Oleander
peab kui peiepüha:

kallab kurku viskit,
kuni kaugel linna
katab une-udu,
helkja emakeele
matab
meremüha.

Merel salarahnud,
merel salakarid —

salahaavu trotsib
merel
mehesüda.

Sügisööl,
kui sünged lained
uluvad kui hundid,
tappev taevas ise tallab
musta tormivokki,

laev saab leki
Nekmansgrundil,
trotsib oma surmahaava,
tõttab edasi kui tõbras,

jookseb lõpuks lahtegi
ja pidama jääb
dokki — — —

lidne linn ja sadam,
iidne kants ja mornid
hallid kivimüürid,
kõrged kivitornid —

vana valli taga
õues madal maja,
majas köök ja kamber,
kambris ...

Neetud! ... Neetud linna,
neetud maad ja maja
pole neetud hingel
elus
ega surmatunnil
unenäoski
vaja!

Ilma kodumaata
ilma eluloota
uitav merehulgas

kaptenite kambas
räägib kümneid keeli,

madrustega mestis
trambib,
karjub,
korskab,

kuni keskööl tantsutrallis
kuskil kõrtsinurgas

norgu jäädes
norskab.

Äkki
kui ta rahakukru
keegi ära krabab —

tulivirge kapten kohe
trikimehe-taskuvarga
tukkapidi
tabab.

«Sülgaksin su isa näkku,
kes ei keerand kahekorra
kord su koerakaela!» —
müristab kui mereäike
vana ilmavander.
Vargapoiss
ent naerab vastu:

«Sülita siis enda näkku,
kapten Oleander!»

Kapten kahvatab.
Ta löömakäsi langeb.
Silm kui ora
poissi puurib
kaua.

Metsik merehant ei püsi
viimaks enam jalul —
vaarub-tuigub,
vajub kühmu,
vaatab veel ... ja veel ... ja veel ...
Siis küsib:

«Ülle, poeg, mis on sul taskus?»

«Väike vargalamp ja mõned
meeste mängurauad.»

«Kus on, hooligan, su pesa?»

«Lumehanges.»

«Mitu elu hingel?»

Vargapoiss ei vasta.
Pidades kui pilkenaeru,
istub lauda,
võtab klaasi,
veidi kurku kastab.

«Vastik mulle kahetsuse leebe lori —
kapten, vii mind kaasa!
Ära põlga julget jungat!
Ainult julgus võtab-võidab,
tead ju ise —
muu ei maksa
mitte punast krossi!»

Kapten mõtleb mitu päeva.
Kapten tunneb elu.

Aga kui ta lahest lahkub —
julge junga tekil juba
lappab
laevatrossi.

Merel mere piinad,
merel mere vaevad.

Pikal mereteel ei puhu
julged laevajuhid
lõtvu
jõudejuttu.

Rängas ametis neil räägib
rohkem köis ja tina
üle kõlva
ruttu — — —

— — — —
Möödub kuu
ja möödub teine.
Möödub kolmas,
neljas.

Päevast päeva
tapvam taak
on laevapoisil
seljas.

Päevast päeva
tundub raskem
hiire söödud suhkariga
tühja kõhtu
petta..

Päevast päeva
luitub elu
surve all
ja seiklusest.

Päevast päeva — — —

— — — — —
Kapten iiri pootsmaniga
peksab kaarte:

«Tapa, punahabe,
tapa mu trumpässa!»

Kuid mis lärm on laevatekil?

Pootsman kahvatuna
pöördub kajutisse:

«Kapten!
Meeskond mässab!»

Kapten,
kambajõmmid kannul,
silmapilk on pardal.
Vinguv kuul tal riivab rinda,
teine — mütsinokka.

Tühi lootus!
juba taamal
mütsakus on mürglimehed —
mässunõu
läks mokka!

Kapten pöörutab kui pikne,
nii et kordab kaja:

«Kelmid!
Koerad!
Äraandjad!
Kes on ässitaja?»

Vana lugu, tuttav lugu
kordub ilmast ilma.

Noore Oleandri näkku
näitabki ju nobe näpp
ja sihib
sada
silma.

Merel mere õigus,
merel mere kohus.

Kõik siin koeraelus
tuleb kohe kinni maksta
hirmsa
hinnaga
või hiljem
türmis
tasa teha.

Merel mere õigus,
merel mere kohus.

Peagi kõiel kiigub
leebes lõunatuules
kerge
poisikeha.

Vana lugu.
Vangiketti
teisi
veel
ei panda.

Tuttav lugu.
Lastitonnid
peavad jõudma
randa.

Vana lugu, tuttav lugu.
Kapten viipab käega:
«Irlane, all right,
su kord
on kaarte anda.»

Ise nagu meri,
mere kale kivi,

midagi ei küsi
metsik merevander.

Silm vaid kompassil ja kellal,
sõidab vanal vrakil,
suurel surmalaeval
kaubaga
kustahes

ilma isamaata,
ilma eluloota
kapten Oleander.

SA HAPRAMAST HAPRAM

ETTEVAATUST — KLAAS

*Ettevaatust — klaas!
Purunev klaas!*

*Oh paraku juba
killud
on maas.*

*Ettevaatust — lill!
Mullast ilmunud
imeteos!*

*Oh paraku juba
õis
murdus mu peos.*

*Ettevaatust — inimlaps!
Täheaine tänane poeg!*

*Oh paraku juba
teab tinagi maas,
mis me tähel on hapram
kui õied
ja klaas.*

SA HAPRAMAST HAPRAM

*Sa hapramast hapram
siin päikese all —
kas tead sa,
kui raske
on tähemetall?*

*Ainult hapramast hapram
siin päikese all
teab-tunneb,
kui raske
on tähemetall.*

*Kas vaibub su valu
ja salanutt?
Kunas kuulame
sinuga
ööbikut?*

*Siis
vaibub mu valu
ja salanutt,
kui kõik
jäävad kuulama
ööbikut.*

Su segane sõna
on hullem kui hull —
kui meeletud-meeletud
silmad
on sul!

Olgu segane sõna
ka hullem kui hull —
mu silmad on selged.
Hing
heliseb mul.

LAUL

Kui, kõrvus häbinaer ja hele vile,
sa nagu surnu oma külmas toas
kesköösel kukud süngis kummargile
ja tunned: «Lõpp!
Vaid unustust! Mul pole tegu muuga!» —
siis keegi koputab su akna taga.

Laul jookseb tuppa laternaga,
toob kaasa elukirjad eksinule
ja loeb neid ette oma lapsesuuga.

KALENDRITUUL

Vahel avab su silmad valu.
Vahel aitab kleenuke käsi.
Vahel aitavad reeglitest rohkem
hoopis õrnemad,
hapramad aimud.

Võta vastu kõik varased õied,
kõik inimpuu hilised viljad,
kõik lauluta langevad lehed,
kõik oskajad astlad ja okkad
elu enese
andide aias!

Kuidas jõuaks muidu su juurde
lõotiibadel sillerdav sõna?
Kuidas leiaks mujal sind üles
maaterale mühisev mõte?

Ainult vaata:
kui tarduval tunnil
sa ennast vahel ei vihka,
sind abitud alged ei aita
ja eluokkad ei nõela —
siis tulebki tuhisev tali
läbi suletud
sekundi sein.

Siis enam ei jõua su juurde
lõotiibadel sillerdav sõna.
Siis enam ei leia sind üles
maaterale mühisev mõte.

Siis kliravad kaeblikult kaua
läbi külma kalendrituule
ainult aegade
karrased kellad,
ainult aastate
klaasised kõrred.

ELUHELBED

Küll ma otsisin eluarvu,
küll ma jagasin jagamatut —
kuni taipasin tasahilju,
et sa leiad saatuse summa,
kui korrutad välgujoaga
oma elu surmkümmend suudlust,
hullsada ilusat hetke
ja tummtuhat valutuiget.

LOOTUS

Üht lootust ma vajan,
olen alati
vajand —

et iial ei alga
julm
lobisev
sajand,

et iial ei alga
must
marduse
aasta,

et surutud südant
leinad
ei laasta,

et ka painatud elu
ei paadu,
ei pleegi,

et me suuri surnuid
ei kamanda
keegi.

KES OLİ SU KAITSJA

*Kes oli su kaitsja
kord keisrite
aegu?*

*Kes hoiab
su lootust
kui lapsukest
praegu?*

*See on valu,
mis läbib
me laulu
ja loomu.*

*See on tõde,
mis kõrgem
kui keiser
ja kroonu.*

LEHEKUU LUMI

*Udustelt uibudelt hommikusinas
valguse värtnad veereldes
kerivad und.*

*Aiad on üleni voogavas viinas.
Lehile libiseb keereldes
lund.*

*Koidiku helgis arglikult säreleb
lõpmatu kutsuv, lõpmatu kaugel
peegeldus pungal.*

*Avanend õites punakalt väreleb
lumele vastu otsekui raugel
tungal.*

*Kiirtega heideldes armunult aheldub
hõbedast okstele helvete jahe
kallistav kirm.*

*Õitel ent sügaval südames vaheldub
õhetav iha ja taevaselt mahe
hirm.**

*Suudlusest looritud leebesse pilku
sulavad kutsed kahest maailmast,
mis kuskil ei kohtu.*

*Päike on palav ja piklikke tilku
variseb sajast säravast silmast
rohtu.*

SÜGIS 2

*Kui pilved kähinal käisid
üle madala taevalae,
tuli tasa me tundi sügis,
kaelas vihma-vettinud krae.*

*Sügis leiutas pööraseid pille
ja oli me sajandil vist
kõige rahutum, kõige raskem,
kõige sügavam komponist.*

*Kui ta kõrgel katuserennil
ööhelinad esile tõi
või vastu vihmaveetoru
maas kõiejupiga lõi —*

*siis ta meeletu mühina mõjul
kottpimedas üsna pea
ulus korruga kogu elu,
kaasa karjusid kiviseinad
ja sosistas midagi süda.*

Eks igaüks ise tea.

LUULETUSTE ALFABEETILINE REGISTER JA LOOMISDAATUMID

A 1975
Aasta 1936
Abrakadabra 1969
Aimus 1936
Ainus autor 1985
Algav päev 1965
Allakäik 1970
Allikal 1981
Amor ja Psyche 1936
 Kaet paiseist, liikmeil leepra lumi
 Nii tihti, hõõgudes kui süsi
 Me tuleme jälle, me oleme üks
Ants Ablas 1937
Arbujate aegu 1 1986
Arbujate aegu 2 1986
Asjad 1938
Doom 1936
Ebausklik 1935
Ebaõõ 1967
Ei tea 1938
Ei vaibu 1980
Ekstaas 1936
Elu on alles uus 1981
Eluhelbed 1970
Elul on väikene hingemaa 1986
Ettevaatust — klaas 1980
Froufrou 1934
 Vanas suvilas, vaimude majas
 Valgus ja vaikus
 Tuul lõgistas lipurauda
Galeer 1936
Halvad naised 1935
Hambad 1935
Helde andja 1965
Hing 1936
Hirm 1940
Hirmsa kisaga 1968
Hulkuv laev 1935
Häire 1969
Häälled 1938
Igavene aaria 1975
Iharuse saar 1938

Iiru-Aaru 1981
Ilus öde 1936
Ime 1936
Ime 1988
Inimhetk 1981
Irdumus 1938
Ja see oli kõik 1932
Joomar 1937
Juutide linnajaos 1936
Juvel 1975

JOGEVA JA PEDJA VAHEL 1966

Jälle ja jälle 1965
Jällenägemine 1939
Kaduv käsi 1985
Kahepaikne 1938
Kaks kevadlaulu 1932
 Naerma peaksin mina nüüd
 Kevad piirand selle linna
Kaks saarlast 1939
Kalendrituul 1977
Kannibal 1936
Kantsler 1939

KAPTEN OLEANDER 1932/88

Karantiin 1936
Karda kiitust 1986
Karikatuur 1936
Karjane 1942
Kellahääl 1983
Kerjus 1942
Kes oli su kaitsja 1988
Kes poleks näinud häda 1936
Kevadekartus 1946
Kevadhaldjas 1969
Kiivas kuu 1940
Klausel 1975
Kodu 1985
Kodune kirjandustund 1975
Kodused arved 1981

Koguja 1939
Kool 1936
Kooliminek 1975
Korallid Emajões 1985

KOTUSE LILL 1983

Kroonika 1934
Kui elu on vaid uni 1985
Kui ma kauges lapsepõlves 1942
Kunsti süünd 1936
Kunstile 1936
Kuradile mingi mure 1968
Kuri päev 1939
Kuristikulill 1967
Kuuljale 1968
Kuus kildu 1942
Kõnehäire 1986
Kõrgel aknal 1940
Käeballaad 1981
Külm puhang lõõtsub 1942
Lahendus 1936
Laul 1966
Laulik 1936
Lehekuu lumi 1940

LEIB 1942

Lepitus 1936
Lindprii 1983
Linna taga 1940
Linnud naersid 1968
Looming 1975
Lootus 1985

LUGU VALGEST VARESEST 1931

Lõppude lõpuks 1934
Läbi lilled 1965
Lähem müüjaks 1965
Läkitus 1983
Ma nägin und 1939
Maailma saatust alati 1935
Maali ja lõvipoor 1936
Maru 1 1940
Maru 2 1940
Maru 1947
Masin 1969
Asjata sa nutta luksud
Ning äkki jäi seisma mu süda
Meistrile 1936
Mina ise 1942

Mitte viirastus, meeltepett 1936
Monodraama 1985
Mu juurde voogas 1942
Mulle meenuvad kauged hommikud 1936
Must madonna 1937
Must täht 1935

MUSTJALG 1968

Muusale 1937

MÕRANE PEEGEL 1939

Naaber 1973
Ninasilm 1969
Noorus 1965
Novaator 1975
Oh jeerum 1973
Ojake niriseb 1965

OOD VANALE KARTULIKORVILE 1981

Pahed 1934

PALLIMANG 1970

Paraku 1984
Paviljon 1985
Pedja 1931
Pegel 1935
Pigilind 1938
Pilvele 1942
Pilt 1936

PIRNIPUU 1936

Priiskaja 1936
Puust palitu 1942

PAHKLIKOOR 1937

Päikeses 1936/88

PARAST PIKKA POUDA 1945/65

Pühapäevalaps 1937
Quasi una fabula 1936
Raskelt valgub vaha 1931
Raudahjus põlesid puud 1950
Raudne taevast 1935
Raudsed närvid 1970

RAUDSED ROOPAD 1942

Raugad 1936
Rumalad sõnad 1966
Rändaja mõtted kehval ajal 1942
Rätsep Mure 1942
Räägi tasa minuga 1965
Rünnakule 1968
Sa hapramast hapram 1980
Selle ilma igav kainus 1936
Sidemed 1936
Sim-sala-bim 1980
Sinisuka ballaad 1936
Sortside laul 1935
Su nägu 1936
Suur Nimetu 1938
Suured voogajad 1935
Suurest haarest 1939
Suvi 1939
Sõber talv 1948
Sõnarine 1966
Sõts 1969
Süda 1942
Sügis 1 1936
Sügis 2 1935
Talv 1939
Teisik 1937
Teist päeva piirab valge ving 1936
Tige valgus 1936
Tontide nägija 1935
Tore 1974
Tuhapäeval 1936
Tuhm kalender 1936
Tuju 1967
Tulelaul 1965
Tuli 1938
Tulipunane vihmavari 1964
Tuskar 1943
Tuul lõunast tõi udu ja sooja 1936
Tuulde räägitud 1965
Tuuletriller 1973
Tõrkuja 1937
Tähetund 1965
Tüli 1969
Udu 1940
Umbtänav 1940
Unenägu 1943
Uni 1939
Uus külaline 1966

Vabadik 1942
Vabaduse deemon 1936

VAHANUKK 1935

Vaim, kandes kord triumfipärgi 1939
Vana teater 1938
Vanast vihikust 1956
Vang 1936
Vanitas Vanitatum 1983
Viimne instants 1975
Viimne soov 1938
Vilepuhuja 1939
Visioon 1936
Vist polekski kuigi raske 1934
Vooruse võlu 1965
Võlg 1981
Võrdlus 1981
Väike perekonnalugu 1970
Emaga linnas
Isaga metsas
Külalised
Tuulelapsed
Värv 1985
Ohukivi 1969
Opilased 1975
Aike 1942
Akki ilm läks sulale 1931
Arasaatmata kiri 1955
Õo 1984
Õõlaul 1940
Õõmaja 1938
Uhele hullule 1936
Ule sõnade serva 1977
Lahtine raamat
Hilisel hingetunnil
Oma häälega
Lähteloojad
Ringlevad rütmid
Põdural põllul
Ule tuhande tõkke
Xantippe 1939

KRISTIAN JAAK PETERSONI
LUULETUSI (Saksa keelest)
Rahuli su roosiõites
Mullegi kord paistis
Suur elulatu

SISUKORD

RÕOMU TURBAN ON TULEKARVA	7
Tore	8
Algav päev	9
Sim-sala-bim	10
Allikal	17
Maru I	19
Lähen müüjaks	20
Kodused arved	22
Noorus	24
Tulipunane vihmavari	27
Pedja	30
Kaks kevadlaulu	32
<i>Näerma peaksin mina nüüd</i>	32
<i>Kevad piirand selle linna</i>	33
Akki ilm läks sulale	34
Läbi lillede	35
Suvi	36
JÕGEVA JA PEDJA VAHEL	37
ESIMENE TUND OLI EMAKEEL	45
Koolimine	46
A	47
Õpilased	48
Karda kiitust	51
Igavene aaria	52
Novaator	53
Kodu	54
Sõtse	56
Sõnarine	59
Kodune kirjandustund	61
Kool	64

MÕRANE PEEGEL	65
-------------------------	----

KARIKATUUR. ABRKADABRA	81
----------------------------------	----

Ja see oli kõik	82
Kroonika	85
Sinisuka ballaad	86
Asjad	87
Muusale	88
Karikatuur	89
Hambad	90
Vanast vihikust	91
Arasaatmata kiri	92
<i>Vaim, kandes kord triumfipärgi</i>	93
Rumalad sõnad	94
Abakadabra	97

VAHANUKK	100
--------------------	-----

LUGU VALGEST VARESEST	110
---------------------------------	-----

PIRNIPUU	139
--------------------	-----

MAAILMA SUUR SÜMFOONILINE MÜ- HIN	151
--	-----

Hääled	152
Kellahääl	153
Vilepuhuja	155
Lahendus	156
Tüli	158
Ants Ablas	159
Helde andja	160
Pühapäevalaps	161
Iiru-Aaru	162

Xantippele	164
Froufrou	165
<i>Vanas suvilas, vaimude majas</i>	165
<i>Valgus ja vaikus</i>	166
<i>Tuul lõgistas lipuranda</i>	167
Halvad naised	168
Vooruse võlu	169
Sügis 1	170
Talv	171
Aasta	173
Kuuljale	174
Meistrile	176
Lepitus	177
Ei vaibu	178
Tuli	179
Aimus	181
Visioon	182
Vang	183
Doom	184
Tontide nägija	185
Ilus õde	186
Must madonna	187
Kahepaikne	188
Kannibal	189
Tuhm kalender	190
Tõrkuja	191
Raudne taevast	192
Pilt	193
Iharuse saar	194
Joomar	195
Kui elu on vaid uni	196
Paviljon	198
Viimne instants	200
Koguja	202
Hirmsa kisaga	203
Paraku	204
Ninasilm	206
Marune	207
Tuju	208
Galeer	214
Tulelaul	215

Inimhetk	217
Su nägu	218
Ainus autor	219
Klausel	221
Lindprii	222
Oh jeerum	223
Kuradile mingi mure	225
Uus külaline	227
Tuuletriller	231
Looming	235
Monodraama	237
Läkitus	238
Ebaõõ	239
Allakäik	240
 PALLIMÄNG	 241
 KURI PÄEV	 247
 Must täht	 248
Kaks saarlast	251
Käeballaad	253
Hing	255
Kuus kildu	256
Kantsler	258
Kui ma kauges lapsepõlves	260
Räägi tasa minuga	261
<i>Vist polekski kuigi raske</i>	262
Värav	263
Pahed	264
Kuri päev	266
Juutide linnajaos	268
Lõppude lõpuks	269
Kaduv käsi	270
Teisik	271
Karantiin	272
Õomaja	273
 RAUDSED ROOPAD	 276

MUSTJALG	291
PARAST PIKKA POUDA	311
JA KROON TURANNI PEAS ON VE- REST ROSKE	323
Vana teater	324
Ohukivi	325
Masin	327
<i>Asjata sa nutta luksud</i>	327
<i>Ning äkki jäi seisma mu süda</i>	328
Rünnakule	329
Õö	332
Hirm	334
Raudsed närvid	335
Jällenägemine	336
Umbtänav	337
Irdumus	338
Körgel aknal	339
Linna taga	340
Unenägu	341
TUME SAATUS NAGU VALUKILJATUS	343
Rändaja mõtted kehval ajal	344
<i>Ojake niriseb</i>	345
Külm puhang lõõtsub	346
Rätsep Mure	348
Kõnehäire	349
Tuskar	350
Karjane	352
Mina ise	353
Puust palitu	355
Vabadik	356
Kerjus	357
Õõlaul	358
Pilvele	359
Äike	360
LEIB	361

OOD VANALE KARTULIKORVILE	367
ULE SÖNADE SERVA	377
Lahtine raamat	378
Hilisel hingetunnil	379
Oma häälega	380
Lähteloojad	381
Ringlevad rütmid	383
Põdural põllul	384
Üle tuhande tõkke	385
KRISTIAN JAAK PETERSONI LUULE- TUSI (<i>saksa keelest</i>)	387
<i>Rahuli su roosiõites</i>	388
<i>Mullegi kord paistis</i>	390
<i>Suur elulato</i>	392
MUSTA UMMIKMUURI UNI	393
Raskelt valgub vaha	394
Päikeses	395
Amor ja Psyche	396
<i>Täis paiseid, liikmeil leepa lumi</i>	396
<i>Nii tihti, hõõgudes kui süsi</i>	396
<i>Me tuleme jälle</i>	397
Uhele hullule	398
Kes poleks näinud häda	399
<i>Ma nägin und</i>	400
Uni	401
Kunsti sünd	402
Kunstile	403
Kiivas kuu	404
Viimne soov	405
Raudahjus põlesid puud	406
Linnud naersid	407
Arbujate aegu 1	408
Arbujate aegu 2	409
Korallid Emajões	410
Udus	411

Võlg	412
Raugad	414
PAHKLIKOOR	416
VABADUSE DEEMON	429
Ekstaas	430
<i>Tuul lõunast tõi udu ja sooja</i>	431
<i>Maailma saatust alati</i>	432
Hulkuv laev	433
Tige valgus	434
Maali ja lõvipuuris	435
Häire	436
<i>Selle ilma igav kainus</i>	437
Sidemed	438
Vabaduse deemon	439
Mu juurde voogas	440
Tuhapäeval	441
Suurest haardest	442
Laulik	444
MIDA IIAL EI OLNUD. HULL NÄGU	
ELU	445
Suur Nimetu	446
Sortside laul	447
Ei tea	448
<i>Mulle meenuvad kauged hommikud</i>	449
Sõber talv	450
Kevadekartus	452
Kevadhaldjas	453
Quasi una fabula	455
Peegeel	456
Teist päeva piirab valge ving	457
Ime 1936	458
Võrdlus	459
Pigilind	461
Ime 1988	462
Suured voogajad	464
Elul on väikene hingemaa	465
Ebausklik	467

Mitte viirastus, meeltepett	468
Priiskaja	469
Maru 2	470
NII RASKE, RASKE TUULE RAJUVIL	471
Naaber	472
Jälle ja jälle	477
Tuulde räägitud	478
Tähetund	483
Vanitas Vanitatum	484
Elu on alles uus	487
Kuristikulill	489
Väike perekonnalugu	490
<i>Emaga linnas</i>	490
<i>Isaga metsas</i>	492
<i>Külalised</i>	494
<i>Tuulelapsed</i>	497
Süda	499
Juveel	501
KOTUSE LILL	503
KAPTEN OLEANDER	510
SA HAPRAMAST HAPRAM	521
Ettevaatust — klaas	522
Sa hapramast hapram	523
Laul	525
Kalendrituul	527
Eluhelbed	528
Lootus	529
Kes oli su kaitsja	530
Lehekuu lumi	531
Sügis 2	532
Luuletuste alfabeetiline register ja loo- misdaatumid	533

Литературно-художественное издание
 Алвер Бэтти. Сочинения, Т. I. ВЕЧНЫЙ БОЙ В АССАМАЛЛА. СТИХИ И
 ПОЭМЫ. На эстонском языке. Художник-оформитель М. Эйнер. Таллинн, изд-во
 «Ээсти раамат». Toimetaja L. Ruud. Kunstiline toimetaja M. Raid. Tehniline
 toimetaja S. Kohu. Korrektorid O. Kiivet ja K. Suisalu. IB № 6826. Laduda
 antud 22. 02. 89. Trükkida antud 11. 09. 89. Formaat 60×88/16. Kiri: literatuuraja.
 Kõrgtrükk. Trükipoognaid 34. Tingtrükipoognaid 33,32. Tingvärvitõmmiseid 34,07.
 Arvestuspoognaid 16,61. Trükiarv 16 500. Tellimus nr. 973. Hind rbl. 2,50. Kirjastus
 «Eesti Raamat», 200090, Tallinn, Pärnu mnt. 10. H. Heidemanni nim. trükikoda.
 202400, Tartu, Ülikooli 17/19. II.

